

Indhold

Ydelses- kataloget

Ydelseskataloget præsenterer de ydelser, der udbydes på CSU-Slagelse. Kataloget ligger desuden på vores hjemmeside: <http://csu.slagelse.dk>

CSU-Slagelse

Om centret

CSU-Slagelse er en virksomhed i Slagelse Kommune, der tilbyder en bred vifte af undervisnings- og rådgivningsydelser til børn, unge og voksne.

Kontakt

CSU- Slagelse

Rosenkildevej 88B
4200 Slagelse
Tlf. 58 57 57 60
csu-slagelse@slagelse.dk
<http://csu.slagelse.dk>

Ydelseskatalog

CSU-Slagelse

Center for Specialundervisning

Indholds- fortegnelse

4	Tale/Hjerneskode	
	Indledning	5
	Målgrupper	5
	Lovgivning	6
	Undervisning	6
	Evaluerings- og dokumentation	6
	Udredning - Afasi	7
	Tilbud til pårørende og andre netværkspersoner	18
	Tilbud til fagpersoner	18
	Ydelser til borgere med andre kommunikationsvanskeligheder	20
	Mundhuleopererede	23
	Strubeløse (laryngectomerede) Udredning strubeløse (laryngectomerede)	25
	Supplerende undervisning	27
	Hjernerystelse	28
31	Høre	
	Indledning	32
	Økonomi	32
	Praktiske oplysninger	32
	Målgrupper	33
	Lovgivning	33
	Funktions- nedsættelses- begrebet	34
	ICF-baseret udredning	35
	Udredninger	36
	Rådgivnings-, vejlednings- og undervisningsydelser	45
	Kurser, rådgivning og information til fagpersoner	58
	Informationsmøder og foredrag	62
63	Syn	
	Indledning	64
	Økonomi	64
	Praktiske oplysninger	64
	Målgrupper	65
	Lovgivning	65
	Funktions- nedsættelses begrebet	66
	ICF-baseret udredning	67
	Udredninger	68
	Rådgivnings-, vejlednings- og undervisningstilbud	70
	Rehabilitering	70
	Informations- og kommunikations- teknologiske hjælpemidler (IKT)	81
	Optik	86
	Andre ydelser	88
91	Læse	
	Indledning	92
	Økonomi	92
	Praktiske oplysninger	92
	Målgrupper	92
	Undervisning	93
	Test og udredningstilbud	94
	Undervisning	99
	Andet	104

Indholds- fortegnelse

105	Psykatri	
	Indledning	106
	Økonomi	106
	Praktiske oplysninger	106
	Målgrupper	106
	Special- undervisning	106
	Visitationssamtale	107
	Undervisning	107
	Rådgivning og vejledning	107
	Test og udredningstilbud	108
112	Arbejdsrehabilitering	
	Hjernens Hus	112
	Neuropsykolog	113
	BPA – Borgerstyret Personlig Assistance	113
114	STU	
	STU - ERHVERV	115
	Mål for CSU-Slageles STU	115
	Formålet med STU	115
	Praktiske oplysninger	116
	Værdisæt	117
	Målgruppe	117
	Uddannelsens generelle indhold	117
	Bo-del	118
	Praktik-del	119
	Kompetencebevis	119
	Kontaktlærer - Vejleder	119
	Lovområder	119
	Linjerne	120
	Udredning / afdæknings- metoder	122
	Afklaringstilbud	123
	Uddannelsestilbud	124
	Særlig tilrettelagt Ungdomsuddannelse med udgangspunkt i CSU STU	125
	Taksttabel	126
128	ASK	
	Mål for CSU-Slageles STU	128
	Formålet med STU	128
	Praktiske oplysninger	128
	Værdisæt	129
	Målgruppe	130
	Uddannelsens generelle indhold	130
	Kontaktlærer - Vejleder	131
	Lovområder	131

Tale/Hjerneskode

Tale/Hjerneskode

Indledning

Ydelseskataloget præsenterer de ydelser, der udbydes i Tale/Hjerneskode på CSU-Slagelse.

Kataloget ligger desuden på vores hjemmeside: <http://csu.slagelse.dk>

Materialet indeholder en beskrivelse af målgrupper, lovgivning, pædagogiske metoder, faglige standarder, visitationsprocedurer samt beskrivelse af udrednings- og undervisningspakker. Udredning og undervisning vil som udgangspunkt finde sted på CSU-Slagelse eller lokale undervisningssteder i borgerens hjemkommune, men kan om nødvendigt også udføres i borgerens hjem.

Økonomi

Ydelserne i kataloget tilbydes efter Lov om specialundervisning for voksne eller Lov om aktiv beskæftigelse (LAB).

Ydelserne finansieres med udgangspunkt i Rammeaftale 2016 i Region Sjælland, og er dermed gratis for borgeren at benytte. Tale/Hjerneskode har leveringsaftaler med Slagelse, Kalundborg og Ringsted kommuner.

Derudover er der med (udgangspunkt i rammeaftalen) indgået leveringsaftale med Sorø Kommunes Sundhedscenter.

Slagelse Sygehus (Region Sjælland) har indgået aftale med CSU-Slagelse om levering af logopædisk bistand (udredning, undervisning, vejledning, tværfaglig samarbejde og supervision af personale).

CSU-Slagelse og Slagelse Jobcenter har indgået leveringsaftale vedrørende levering af ydelser i forbindelse med arbejdsrehabilitering. Ydelserne kan tilkøbes af øvrige kommuner.

Praktiske oplysninger

Centrets telefon 58 57 57 60 er åben mandag til torsdag fra kl. 8.00 til 15.00, fredag fra 8.00 til 13.00.

Tale/Hjerneskodes adresse er Rosenkildevej 88 B, 4200 Slagelse.

I alle samarbejdskommunerne findes desuden undervisningssteder, hvor borgeren kan møde talepædagogen og den neurofaglige konsulent.

Ansatte i Tale/Hjerneskode

Talepædagoger og neurofaglige konsulenter med speciale i:

- Afasi
- Dysartri
- Verbal apraksi
- Kognition
- Kommunikationsvanskeligheder som følge af:
- ALS
- Sclerose
- Parkinson
- Tale
- Stemme
- Stammen
- Strube- og mundhuleopererede
- Kognitiv terapi og mindfulness
- Rehabilitering på beskæftigelsesområdet

Hjerneskodekoordinator

Neuropsykolog

Ekstern konsulent vedr. Lanryngtomerede

Målgrupper

Borgere med erhvervet hjerneskode på grund af:

- Afasi
- Dysartri
- Verbal apraksi
- Kognitive kommunikationsvanskeligheder
- Stemmevanskeligheder
- Stammen

- Parkinson
- ALS
- Strubeløse og mundhuleopererede
- Sclerose

Øvrige målgrupper:

- Pårørende og øvrige netværkspersoner
- Fagpersoner, der i deres arbejde har kontakt med voksne med kommunikative vanskeligheder

Lovgivning

Specialundervisning for voksne

Tale/Hjerneskade tilbyder specialundervisning til voksne, enten på mindre hold eller individuelt.

Undervisningen tilbydes som:

- Enkeltstående eller fortløbende kursusforløb
- Temakurser på mindre hold, afhængig af deltagernes forudsætninger og behov
- Individuel undervisning
- Undervisningen tilbydes på CSU-Slagelse, i borgerens hjemkommune eller om nødvendigt i borgerens hjem.

Fælles for alle ydelserne er, at de er individuelt tilrettelagt og målrettede den enkelte deltager.

Læs nærmere herom på vores hjemmeside.

Undervisning

Al undervisning i Tale/Hjerneskade indledes med en grundig udredning. Med udgangspunkt i udredningen udarbejdes en individuel plan for det videre forløb. Al udredning og undervisning tilrettelægges ud fra et ICF. perspektiv samt "God Praksis" (nationale standarder) udarbejdet i DTHS -regi (Danske Tale-Høre- Synsinstitutioner).

Udredning og undervisning tager afsæt i ICF komponenterne:

1. Kroppens funktioner og anatomi
2. Aktivitet og deltagelse

3. Omgivelsesfaktorer

4. Personlige faktorer

Brugen af ICF (International Classification of Functioning, Disability and Health fra 2003) medvirker til at flytte fokus fra sygdomsdiagnoser til de konsekvenser, helbredsforhold har for den enkeltes aktivitet og deltagelse i samfundet.

Udredningen baserer sig på en række oplysninger:

- Samtaler med borgeren og pårørende
- Helbredsmæssige oplysninger fra egen læge, speciallæge, hospitalsafdelinger med flere
- Test, screeninger og observationer.

Undervisningen tilbydes som:

- Kursusforløb
- Individuel undervisning

Undervisningen tilbydes på CSU-Slagelse, på træffesteder i borgerens hjemkommune eller i borgerens hjem. Fælles for alle ydelser er, at de er individuelt tilrettelagt og målrettet den enkelte.

Evaluering og dokumentation

Tale/Hjerneskade benytter test i forbindelse med undervisningstilbuddene.

I overensstemmelse med "God praksis" udarbejder konsulenten i samarbejde med borgeren og eventuelt pårørende, fokusområder for undervisningsforløbet. For de udvalgte områder aftales mål tilpasset den enkelte.

Ved at definere tydelige mål opnås:

- Tydelige aftaler i forhold til undervisning og anden støtte
- Systematik og effektivitet
- Gennemsigtighed i opgaveløsningen

Kombinationen af standardiserede tests og personlige mål, giver et retvisende billede af deltagernes udbytte af indsatsen.

Erhvervet hjerneskade

Ydelser til voksne med kommunikative funktionsnedsættelser efter skader i hjernen. Skaderne kan være forårsaget af blodprop, hjerneblødning, trafikulykke, arbejdsulykke eller andre traumer, sygdom eller iltmangel.

Borgere med misbrug er ikke en del af målgruppen.

Udredning - Afasi

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med afasi.

Formål

At udrede borgerens kommunikationsevne i en ICF-baseret forståelsesramme med henblik på vurdering af undervisningsbehov (undervisning eller vejledning).

Indhold

Inden mødet indhentes lægelige oplysninger med diagnose samt eventuelt neuropsykologisk vurdering.

Borger og pårørende indkaldes til en udredende samtale. Samtalen kan foregå i borgerens hjemkommune eller om nødvendigt i borgerens hjem. Udredningen er baseret på testning, spørgeskemaer, samtale og observationer.

Afasien diagnosticeres, afasiform og sværhedsgrad bestemmes.

Omfang

6 timer inklusiv læsning af sagens akter samt rapportskrivning

Bemærkninger

Samarbejde med pårørende vægtes højt i udredningen. Der lægges i samtalen med borger og pårørende vægt på at orientere om, at det fulde udbytte af undervisningen kun opnås, når borgeren selv arbejder med stoffet mellem undervisningsgangene. I det omfang andre faggrupper er med i rehabiliteringsforløbet vægtes samarbejde og tværfaglig sparring samt deltagelse i koordinationsmøder i borgerens hjemkommune.

Pris

Via abonnement.

For kommuner uden abonnement kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Udredning – Ikke progredierende dysartri

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Voksne med dysartri efter erhvervet hjerneskade.

Formål

At udrede borgerens kommunikationsevne i en ICF-baseret forståelsesramme med henblik på

Indhold

Inden mødet indhentes efter aftale med borgeren lægelige oplysninger med diagnose samt evt. neuropsykologisk vurdering.

Borgeren og pårørende indkaldes til en udredende samtale. Samtalen kan foregå i borgerens hjemkommune eller om nødvendigt i borgerens hjem. Udredningen er baseret på testning, samtale og observationer.

Dysartrien diagnosticeres og vurderes ud fra parametrene taletydelighed, taleforståelighed og talenaturlighed.

- Konklusion indeholdende
  - » Status efter udredning
  - » Anbefaling til undervisningsforløb på CSU-Slagelse
  - » Opsætning af mål for indsatsen
  - » Afslag på videre intervention
- Udredningen sendes/udleveres til
  - » Borger
  - » Samarbejdsparter i borgerens hjemkommune
  - » Egen læge

Omfang

6 timer inklusiv læsning af sagens akter samt rapportskrivning

Bemærkninger

Samarbejde med pårørende vægtes højt i udredningen. Der lægges i samtalen med borger og pårørende vægt på at orientere om, at det fulde udbytte af undervisningen kun opnås, når borgeren selv arbejder med stoffet mellem undervisningsgangene. I det omfang andre faggrupper er med i rehabiliteringsforløbet, vægtes samarbejde og tværfaglig sparring samt deltagelse i koordinationsmøder i borgerens hjemkommune.

Pris:

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Udredning - Kognitive kommunikationsvanskeligheder

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med kognitive kommunikationsvanskeligheder efter erhvervet hjerneskode.

Formål

At udrede borgerens funktionsevne og funktionsevnenedsættelse i en ICF-baseret forståelsesramme med henblik på tilrettelæggelse af undervisning eller vejledning.

Indhold

Inden mødet indhentes efter aftale med borgeren lægelige oplysninger med diagnose samt eventuel neuropsykologisk vurdering

Borgeren og pårørende indkaldes til en udredende samtale. Samtalen kan foregå på CSU-Slagelse, i borgerens hjemkommune eller om nødvendigt i borgerens hjem.

- Konklusion indeholdende
  - » Status efter udredning
  - » Opsætning af mål for indsatsen
  - » Anbefaling til undervisningsforløb på CSU-Slagelse
  - » Afslag på videre intervention
- Udredningen sendes/udleveres til
  - » Borger
  - » Samarbejdsparter i borgerens hjemkommune
  - » Egen læge

Omfang

6 timer inklusiv læsning af sagens akter samt rapportskrivning

Bemærkninger

Samarbejde med pårørende vægtes i udredningen. Der lægges i samtalen med borger og pårørende vægt på at orientere om, at det fulde udbytte af undervisningen kun opnås, hvis borgeren selv arbejder med stoffet mellem undervisningsgangene.

I det omfang andre faggrupper er med i rehabiliteringsforløbet, vægtes samarbejde og tværfaglig sparring samt deltagelse i koordinationsmøder i borgerens hjemkommune.

Pris:

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Rådgivning og vejledning

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med funktionsnedsættelse som følge af erhvervet hjerneskode samt deres pårørende

Formål

At borgeren bliver i stand til at leve et liv så selvstændigt som muligt.

Indhold

Opfølgning på den indsats, der har fundet sted på sygehuset.

Telefonisk rådgivning af borger eller pårørende.

Rådgivning og vejledning til pårørende i forhold til at mestre den forandrede livssituation.

Omfang

1 time

Bemærkninger

Tilbuddet kan gives i borgerens hjemkommune eller om nødvendigt i borgerens hjem.

Pris:

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Individuel undervisning

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Voksne med funktionsnedsættelse som følge af erhvervet hjerneskade og deres pårørende.

Formål

At borgeren forbedrer sin funktionsevne.

At borgeren får indsigt i følgerne efter skaden, således at han kan håndtere/kompensere for disse i hverdagen.

At borgeren bliver i stand til at leve et liv så selvstændigt som muligt.

Indhold

Indholdet tilrettelægges i forhold til borgerens mål og potentiale, og kan være:

- » Opsætning af mål og aftale om undervisningens tilrettelæggelse
- » Undervisning ift. at bedre egen funktionsevne
- » Psykoedukation (viden om egen skade)
- » Identificering af vanskeligheder og ressourcer
- » Læring af og mestring af teknikker
- » Læring af kompenserende strategier
- » Hjemmeopgaver med inddragelse af pårørende
- Evalueringen sendes/udleveres til
  - » Borger
  - » Samarbejdsparter i borgerens hjemkommune
  - » Egen læge

Omfang

Med udgangspunkt i udredningen tilrettelægges 2 gange 1 times undervisning samt hjemmeopgaver pr. uge. Der undervises i et omfang på op til 10 gange.

Herunder også opfølgning på hjemmeopgaver og kontakt med pårørende.

Bemærkninger

Ydelsen kan gives på CSU-Slagelse, i borgerens hjemkommune eller om nødvendigt i borgerens hjem. Samarbejde med pårørende vægtes højt i undervisningen. Der lægges i samtale med borger og pårørende vægt på at orientere om, at det fulde udbytte af undervisningen kun opnås, hvis borgeren selv arbejder med stoffet mellem undervisningsgangene. I det omfang andre faggrupper er med i rehabiliteringsforløbet, vægtes samarbejde og tværfaglig sparring samt deltagelse i koordinationsmøder i borgerens hjemkommune.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Kognitivt Rehabiliteringskursus

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med funktionsnedsættelse som følge af erhvervet hjerneskade.

Formål

At borgeren bliver i stand til at leve et liv så selvstændigt som muligt
At give pårørende mulighed for at få indsigt og viden

Indhold

- Psykoedukation. Her kan temaerne være:
  - » Kognition
  - » Hjernens funktion
  - » Synlige og usynlige følger efter hjerneskade
  - » Opmærksomhed og hukommelse
  - » Sociale kompetencer og kommunikation
  - » Erkendelse efter hjerneskade
  - » Sanserne efter hjerneskade
  - » Mestringsstrategier, den kognitive metode
  - » Betydningen af motion/fysisk aktivitet efter hjerneskade
- Fordybelseshold. Her kan temaerne være:
  - » Hukommelse, opmærksomhed og energiforvaltning
  - » Tale og kommunikation
- Evalueringen sendes/udleveres til
  - » Borger
  - » Samarbejdsparter i borgerens hjemkommune
  - » Egen læge

Omfang

3,5 timer 1 dag pr. uge i 5 uger med mulighed for at forlænge med yderligere forløb.

Bemærkninger

Holdundervisningen tilbyder en ramme for, at man i fællesskab med ligestillede får mulighed for udveksling af erfaringer med og læring af strategier for det forandrede liv. Der veksles mellem individuelle øvelser og gruppeøvelser. Det meste af tiden foregår undervisningen i mindre grupper med 3-5 deltagere og én til to undervisere, samt der forekommer fællesundervisning i større gruppe. Inden kursusstart inviteres borger og pårørende til informationsmøde om ydelsens indhold, gensidige forventninger og praktiske spørgsmål.

Pårørende opfordres til at deltage mindst én gang i kursusforløbet.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Udredning af kommunikationsvanskeligheder som følge af Parkinsons sygdom, Sclerose og ALS (Amyotrofisk Lateral Sclerose)

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne

Målgruppe

Borgere med kommunikationsvanskeligheder som følge af Parkinsons sygdom, Sclerose eller ALS.

Formål

At udrede borgerens funktionsevne med henblik på tilrettelæggelse af undervisning eller vejledning.

Indhold

Inden mødet indhentes efter aftale med borgeren lægelige oplysninger med diagnose.

Borgeren og pårørende indkaldes til en udredende samtale. Samtalen kan foregå i borgerens hjemkommune eller om nødvendigt i borgerens hjem.

Udredningen er baseret på testning, spørgeskemaer, samtale og observationer.

- Kroppens funktioner og anatomi
  - » Respiration
  - » Fonation
  - » Artikulation
  - » Resonans
  - » Prosodi
  - » Desuden foretages der vurdering af mimik og synkning, ligesom talemuskulaturen vurderes ud fra parametrene hastighed, styrke, bevægelsesspændvidde, præcision og stabilitet
- Aktivitet og deltagelse
  - » Tale og kommunikative kompetencer i dagligdags aktiviteter
- Omgivelsesfaktorer
  - » Hæmmende og fremmende faktorer i det kommunikative miljø, herunder teknologiske hjælpemidler
- Personlige faktorer
  - » Ressourcer, tidligere erfaringer og helbredstilstand
  - » Forventninger til indhold og udbytte af undervisning
- Konklusion indeholdende
  - » Status efter udredning
  - » Opsætning af mål for indsatsen
  - » Anbefaling til undervisningsforløb på CSU-Slagelse
  - » Afslag på videre intervention
- Udredningen sendes/udleveres til
  - » Borger
  - » Samarbejdspartner i borgerens hjemkommune
  - » Egen læge

Omfang

6 timer inklusiv. læsning af sagens akter samt rapportskrivning.

Bemærkninger

Der lægges i samtalen med borger og pårørende vægt på at orientere om, at det fulde udbytte af undervisningen kun opnås, hvis borgeren selv arbejder med stoffet mellem undervisningsgangene.

I det omfang andre faggrupper er med i rehabiliteringsforløbet vægtes samarbejde og tværfaglig sparring.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Rådgivning (Parkinsons sygdom, Sclerose og ALS)

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med kommunikationsvanskeligheder som følge af Parkinsons sygdom, Sclerose eller ALS.

Formål

At give borgeren og pårørende, samt eventuelt plejepersonale viden om funktionsnedsættelsen, samt ressourcer.

Indhold

- Telefonisk rådgivning af borger eller pårørende
- Rådgivning og vejledning til pårørende i forhold til at mestre den forandrede livssituation
- Rådgivning mht. kommunikationshjælpemidler
- Rådgivning mht. kommunikationsforbedrende teknikker

Omfang

1 time.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Individuel undervisning (Parkinsons sygdom og Sclerose)

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med kommunikationsvanskeligheder som følge af Parkinsons sygdom eller Sclerose.

Formål

At styrke borgerens evne og lyst til kommunikation.

Indhold

- Indholdet tilrettelægges i forhold til borgerens mål og potentiale og kan være:
  - » Identificering af vanskeligheder og ressourcer
  - » At få viden om egne vanskeligheder
  - » Opsætning af mål
  - » Aftale om hjemmesopgaver
  - » Indlæring af og mestring af teknikker/kompenserende strategier:
  - » Grovmotoriske øvelser (åndedræt, balance, tempo og koordination)
  - » Mimikøvelser
  - » Stemmeøvelser
  - » Talestrategier
- **Undervisning af pårørende**
  - » Efter forløbet udarbejdes evaluering. Evalueringen sendes/udleveres til
  - » Borger
  - » Samarbejdsparter i borgerens hjemkommune
  - » Egen læge

Omfang

Op til 5 gange.

Bemærkninger

Undervisningen foregår på CSU-Slagelse, et af CSU-Slagelses undervisningssteder i kommunerne eller om nødvendigt i borgerens hjem.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Individuel undervisning (ALS)

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med kommunikationsvanskeligheder som følge af ALS.

Formål

At give borgeren mulighed for at lære nye kommunikationsstrategier.

Indhold

- Undervisning i kommunikation
  - » Indøvning af teknikker og strategier, der muliggør fortsat kommunikation
  - » Give borgeren, eventuelt. ægtefælle og plejepersonale indføring i brug af IKT-hjælpemidler
- Evalueringen sendes/udleveres til
  - » Borger
  - » Samarbejdsparter i borgerens hjemkommune
  - » Egen læge

Omfang

Talepædagogen følger borgeren i hele den del af sygdomsforløbet, hvor kommunikationen er påvirket.

Bemærkninger

ALS er en progredierende sygdom, det betyder at kommunikationsstrategierne skal ændres og tilpasses sygdomsforløbet.

Undervisningen foregår som udgangs punkt i borgerens hjem, og de pårørende inddrages mest muligt, så de lærer at anvende de eksisterende kommunikationsmuligheder.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Kursus i brug af informations- og kommunikationsteknologiske hjælpemidler (IKT)

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med kommunikationsvanskeligheder som følge af Parkinsons sygdom, Sclerose, ALS, Afasi og Dysartri.

Formål

Formålet er at borgeren opnår grundlæggende færdigheder i anvendelse af udstyrets kommunikationskompenserende funktioner.

Indhold

Give borgeren, eventuelt ægtefælle og plejepersonale, indføring i brug af hjælpemidlet.

Omfang

Optil 5 timer.

Bemærkninger

CSU-Slagelse kan vejlede kommunernes sagsbehandlere i valg af hjælpemidler og eventuelt hjælpe borgeren med at ansøge kommunen om udstyret.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Kommunikationskursus (Parkinsons sygdom)

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med kommunikationsvanskeligheder som følge af Parkinsons sygdom.

Formål

At styrke borgerens evne og lyst til kommunikation.

Indhold

- Grovmotoriske øvelser (åndedræt, balance, tempo og koordination)
- Ansigtsmassage
- Mimikøvelser
- Stemmeøvelser
- Talestrategier
- Andre vanskeligheder, for eksempel kognitive følger
- Efter forløbet udarbejdes en evaluering. Evalueringen sendes/udleveres til
  - » Borger
  - » Samarbejdsparter i borgerens hjemkommune
  - » Egen læge

Omfang

18 timer.

Bemærkninger

Kurset gennemføres én gang om året. Der deltager 6 til 12 personer på holdet.

I kursusforløbet inddrages pårørende. De tilbydes særlig information om forskellige kommunikationsstrategier samt information om andre følger efter sygdommen.

I enkelte kommuner samarbejdes med kommunale fysioterapeuter.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Mindfulness, kognitiv terapi og gradueret genoptræning

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.
Lov om aktiv beskæftigelse

Målgruppe

Voksne med erhvervet hjerneskode (kombineret med medicinsk uforklarede symptomer).
Voksne med medicinsk uforklarede symptomer, herunder kronisk smerte, kronisk træthed og sygdomsangst).

Formål

Formålet er at kvalificere deltagerne til at vende tilbage til job eller på anden måde klare hverdagens opgaver.

Indhold

Kognitiv terapi fokuserer på de tanker, deltagerne har om sig selv og deres situation. Gennem kognitiv terapi får man blandt andet metoder til at bryde tankerækker, og man lærer gradvist at tænke på en anden og mere hensigtsmæssig måde.
I forløbet anvendes guidede meditationer som en del af dette arbejde.
Gradueret genoptræning går ud på, at man gradvist træner sig op til et realistisk fysisk niveau.

Deltagerne får hjemmetræningsopgaver.

- Efter forløbet udarbejdes en evaluering. Evalueringen sendes/udleveres til
  - » Borgeren
  - » Samarbejdsparter i borgerens hjemkommune
  - » Egen læge

Omfang

Behandlingsforløbet indledes med en udredende samtale, derefter strækker det sig over 8 uger med 3 times fremmøde pr. uge.

Bemærkninger

For at deltage på kurset skal man være indstillet på at samarbejde om opgaverne.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Tilbud til pårørende og andre netværkspersoner

Tale/Hjerneskode arrangerer en række ydelser til pårørende og andre netværkspersoner med relation til den hjerneskerammede borger.

Pårørendekursus

Aftales individuelt i de enkelte kommuner.

For borgere i kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Tilbud til fagpersoner

Supervision og sparring

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Fagpersoner med relation til en borger med erhvervet hjerneskode.

Formål

At skabe rum for drøftelse af problemstillinger vedrørende den hjerneskerammedes situation.

Indhold

Supervisionen vil være en vekselvirkning af dialogbaseret vejledning og konkret rådgivning.

Omfang

Aftales i det konkrete tilfælde.

Pris:

Supervision og sparring i relation til en konkret borger er gratis i den periode, hvor borgeren modtager ydelser fra Tale/Hjerneskode.

Modtager borgeren ikke ydelser fra CSU-Slagelse/Kommunikationsafdelingen, kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Kursus til fagpersoner

Målgruppe

Målgrupperne kan være

- SSH-SSA
- Visitatorer/sygeplejersker
- Støttekorps på hjerneskodeområdet
- Terapeuter
- Socialrådgivere/sagsbehandlere
- Praktiserende læger
- Neuropædagoger

Formål

At give viden om hjerneskerader og de funktionstab, skaden kan medføre.

Indhold

Indholdet tilrettelægges på baggrund af målgruppens ønsker og behov.

Omfang

Indhold og omfang aftales.

Bemærkninger

Kurset gennemføres på CSU-Slagelse eller anden matrikel.

Pris

Kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Ydelser til borgere med andre kommunikationsvanskeligheder

Stammen

Ydelse til borgere med nedsat kommunikationsevne som følge af stammen.

Udredning - Stammen

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med stammen.

Formål

At udrede borgerens funktionsevne og funktionsevnenedsættelse i en ICF-baseret forståelsesramme med henblik på tilrettelæggelse af undervisning eller vejledning.

Indhold

Borgeren indkaldes til en udredende samtale på et af CSU-Slagelses lokale træffesteder:

- Der optages anamnese
- Der foretages en objektiv vurdering af stammen
- Der foretages en subjektiv vurdering af stammen, ud fra forskellige tests
- Der laves evt. en video- eller lydoptagelse

Omfang

6 timer inklusiv læsning af sagens akter samt rapportskrivning.

Bemærkninger

Udredningen er udgangspunkt for videre foranstaltning.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Stammekompenserende undervisning

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med stammevanskeligheder.

Formål

At borgeren bliver i stand til at håndtere sin stammen, kommunikere mere frit og derved forbedre sin livskvalitet.

Indhold

- At opnå indsigt og forståelse af egen og andres stammen og stammeadfærd
- At arbejde med teknikker til at mindske eller lette stammen og stammeadfærd
- Arbejde med video- eller lydoptagelse med efterfølgende evaluering
- Erfaringsudveksling gennem mere flydende kommunikation
- Efter forløbet udarbejdes et notat, som sendes/udleveres til
  - » Borger
  - » Samarbejdsparter i borgerens hjemkommune
  - » Egen læge

Omfang

Puljer á 5 timer inklusiv evaluering

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Stemmevanskeligheder

Ydelse til borgere med nedsat kommunikationsevne, som følge af stemmevanskeligheder.

Udredning - Stemmevanskeligheder

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med stemmevanskeligheder.

Formål

At udrede borgerens funktionsevne og funktionsevnenedsættelse i en ICF-baseret forståelsesramme med henblik på tilrettelæggelse af undervisning eller vejledning.

Indhold

Alle borgere skal undersøges af en øre-næse-halslæge før talepædagogisk intervention. De lægelige oplysninger med diagnose ligger til grund for den videre udredning.

Herefter indkaldes borgeren til en udredende samtale på CSU-Slagelse eller i borgerens hjemkommune.

- Der optages anamnese
- Der foretages logopædisk undersøgelse, udredning af dysfoni samt en digital stemmefunktionsprøve

Omfang

6 timer inklusiv læsning af sagens akter samt rapportskrivning.

Bemærkninger

Udredningen er udgangspunkt for videre foranstaltning.

Talepædagogen samarbejder med Foniatrisk Ambulatorium på Køge Sygehus og med privatpraktiserende øre-, næse- og halslæger.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Stemmeundervisning

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Voksne med stemmevanskeligheder.

Formål

At afhjælpe eller begrænse stemmevanskelighederne.

Indhold

Kurset lægger vægt på at øge borgerens bevidsthed omkring:

- Kropsholdning
- Åndedræt
- Spænding og afspænding i kroppen
- Brug af støttefunktion
- Efter forløbet udarbejdes en journal. Journalen sendes/udleveres til
  - » Borger
  - » Samarbejdsparter i borgerens hjemkommune
  - » Egen læge

Omfang

5 timer inklusiv evaluering.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Mundhuleopererede

Udredning - Mundhuleopererede

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med kommunikationsvanskeligheder som følge af operation og/eller strålebehandling i mundhulen.

Formål

At udrede borgerens funktionsevne og funktionsevnenedsættelse i en ICF-baseret forståelsesramme, med henblik på tilrettelæggelse af undervisning eller vejledning, samt foretage en vurdering af behovet for kommunikationshjælpemidler.

Indhold

Inden mødet med borgeren indhentes efter aftale med borgeren relevante oplysninger fra Rigshospitalet eller andet sygehus.

Borgeren indkaldes til udredende samtale på CSU-Slagelse, i borgerens hjemkommune eller om nødvendigt i borgerens hjem.

Herefter udredes på baggrund af følgende:

- Kroppens funktion og anatomi
  - » Subjektive gener
  - » Auditiv vurdering (lydoptagelse)
  - » VHI og selvvurdering
  - » Fysiske gener
  - » Psykiske gener
- Aktiviteter og deltagelse
  - » Fritidsliv
  - » Uddannelse/arbejde
  - » Dagligdagskommunikation
- Personlige faktorer
  - » Forventninger
  - » Motivation/personlige ressourcer
  - » Coping
  - » Helbred
- Rådgivning
- Konklusion
- Foranstaltning

Omfang

6 timer inklusiv læsning af sagens akter samt rapportskrivning.

Bemærkninger

Taleundervisning kan begynde efter udskrivelse fra hospitalet. Undervisningen foregår oftest som eneundervisning. Det anbefales at påbegynde rådgivning allerede inden et eventuelt strålebehandlingsforløb.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Individuel undervisning - Mundhuleopererede**Lovgivning**

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med kommunikationsvanskeligheder som følge af operation og/eller strålebehandling i mundhule.

Formål

At borgeren opnår bedst mulig tale efter operation/strålebehandling samt får indsigt i og accept af sin nye situation.

Indhold

- Mundmotoriske øvelser
- Artikulationstræning
- Talestrategier
- Efter forløbet udarbejdes et notat. Notatet sendes/udleveres til
  - » Borger
  - » Samarbejdsparter i borgerens hjemkommune
  - » Egen læge

Omfang

5 timer

Bemærkninger

Undervisningen foregår på CSU-Slagelse, et af CSU-Slagelses undervisningssteder i kommunerne eller i sjældne tilfælde i borgerens hjem.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Strubeløse (laryngectomerede)

Udredning strubeløse (laryngectomerede)**Lovgivning**

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med kommunikationsvanskeligheder som følge af laryngectomi.

Formål

At udrede borgerens funktionsevne og funktionsevnenedsættelse med henblik på tilrettelæggelse af undervisning eller vejledning, samt foretage en vurdering af behovet for kommunikationshjælpemidler.

Indhold

Inden mødet med borgeren indhentes efter aftale med borgeren relevante oplysninger fra Rigshospitalet eller andet sygehus. Herefter indkaldes borgeren til udredende samtale på CSU-Slagelse, i borgerens hjemkommune eller om nødvendigt i borgerens hjem.

Herefter udredes på baggrund af følgende:

- Kroppens funktion og anatomi
  - » Subjektive gener
  - » Auditiv vurdering (lydoptagelse)
  - » VHI og selvurdering
  - » Hørelse
  - » Fysisk
  - » Psykisk
- Aktiviteter og deltagelse
  - » Fritidsliv
  - » Uddannelse/arbejde
  - » Dagligdags kommunikation
- Personlige faktorer
  - » Forventninger
  - » Motivation/personlige ressourcer
  - » Coping
  - » Helbred
- Rådgivning
- Konklusion
- Foranstaltning

Omfang

1 time.

Bemærkninger

Opgaven varetages af ekstern konsulent med speciale i udredning og undervisning af borgere med Laryngectomi.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Individuel undervisning - strubeløse (laryngectomerede)**Lovgivning**

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med kommunikationsvanskeligheder som følge af laryngectomi.

Formål

At give borgeren mulighed for at lære nye kommunikationsstrategier.

Indhold

Der undervises i brug af den stemmeform som udredningen anbefaler. Det kan være enten:

- Spiserørsstemme
- Ventilstemme
- Vibratorstemme

Desuden gives borgeren samt eventuel ægtefælle og plejepersonale indføring i brug af IKT-hjælpemidler (informations- og kommunikationsteknologiske hjælpemidler).

- Efter forløbet udarbejdes et notat. Notatet sendes/udleveres til
  - » Borger
  - » Samarbejdsparter i borgerens hjemkommune
  - » Egen læge

Omfang

Omfanget er fra 8 til 20 timer, afhængig af hvilken kommunikationsstrategi borgeren skal lære at anvende.

Bemærkninger

Opgaven varetages af ekstern konsulent med speciale i udredning og undervisning af borgere med Laryngectomi.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Rådgivning og vejledning - strubeløse (laryngectomerede)**Lovgivning**

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med behov for rådgivning og vejledning før og efter operation.

Formål

At støtte borgeren i håndtering af den nye situation.

Indhold

Før operation tilbyder konsulent der selv er laryngectomeret en samtale om hvordan det er at leve uden sin strube.

Efter operation vil konsulenten være behjælpelig med bevilling af plastre og filterkassetter, samt yde rådgivning og vejledning i håndtering af ventil.

Omfang

Omfanget er fra 8 til 20 timer plus kørsel.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Supplerende undervisning

Supplerende undervisning eller undervisning og udredning der ikke er indeholdt i eksisterende aftaler, kan der ved henvendelse til Tale/Hjerneskode CSU-Slagelse laves individuelle aftaler.

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne

Lov om aktiv beskæftigelse (LAB)

Evt. anden lovgivning.

Målgruppe

Personer der ikke kan opnå et tilbud via eksisterende takster, aftaler eller lovgivning.

Formål

Formålet vil være en individuel aftalte.

Pris

Kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Hjernerystelse

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne
Lov om aktiv beskæftigelse

Målgruppe

Borgere med følger efter en hjernerystelse (commotio). Typiske følger er:

- Hovedpine
- Lysfølsomhed
- Svimmelhed
- Koncentrationsproblemer
- Hukommelsesproblemer
- Lydfølsomhed
- Tinnitus

Formål

- At komme videre med daglige aktiviteter
- At genoptage job eller begynde på et andet arbejdsområde
- At begynde på eller færdiggøre en uddannelse

Indhold

Udredende samtale med afklaring af borgerens oplevede vanskeligheder

- Psykoedukation
- Søvnvejledning
- Synstræning
- Undervisning og vejledning i håndtering af lyd og tinnitus
- Mindfulness, kognitiv terapi og gradueret genoptræning
- Rådgivning i relation til uddannelse og job.

Omfang

Op til et halvt års varighed

Bemærkninger

Undervisningen forestås af et team bestående af:

- Hørekonsulent
- Kognitiv terapeut og mindfulnessinstruktør
- Neurofaglig konsulent
- Neurooptometrist
- Søvnvejleder

Pris

Kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris

Udredning ved synsfeltdefekter eller samsynsproblemer efter skader i hjernen eller ved følger efter hjernerystelse

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere, med synsfeltdefekter eller samssynsproblemer efter skader i hjernen eller ved følger efter hjernerystelse.

Formål

I en ICF-baseret forståelsesramme at udrede borgerens synsvanskeligheder med henblik på prognosen for effekten af et undervisningsforløb.

Indhold

- Synsvanskeligheder på kropsniveau
  - » Øjnenes bevægelser
  - » Samsyn
  - » Synsfelt
  - » Visus
  - » Hukommelse
  - » Koncentration
  - » Opmærksomhed
  - » Sprogfunktion
  - » Balance/svimmelhed
- Aktivitet og deltagelse
  - » Læsning
  - » Færden
  - » ADL
- Omgivelsesfaktorer
  - » Hæmmende og fremmende faktorer i det kommunikative miljø, herunder teknologiske hjælpemidler
- Personlige faktorer
  - » Som ressourcer, tidligere erfaringer og helbredstilstand
  - » Forventninger til indhold og udbytte af undervisning
- Konklusion indeholdende
  - » Status efter udredning
  - » Opsætning af mål for indsatsen
  - » Anbefaling til undervisningsforløb på CSU-Slagelse
  - » Afslag på videre intervention
- Udredningen sendes/udleveres til
  - » Borgeren
  - » Samarbejdsparter i borgerens hjemkommune
  - » Egen læge

Bemærkninger

Udredningen foretages af et tværfagligt team bestående af neurofaglig konsulent, specialoptiker og synskonsulent. Herefter vurderes borgerens mulighed for at profitere af synstræning.

Omfang

6 timer inklusiv. rapportskrivning.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Synstræning ved synsfeltdefekter eller samsynsproblemer efter skader i hjernen eller ved følger efter hjernerystelse

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Voksne som efter en udredning, er vurderet til at kunne profitere af kurset.

Formål

- At øge borgerens bevidsthed om de synsmæssige konsekvenser af hjerneskaden
- Øjnernes synstyrke og brydningsforhold: Bestemmelse af i hvilken grad øjnernes evne til at se små detaljer er udviklet, og om der er væsentlig grad af nærsynethed, langsynethed eller bygningsfejl, som skal kompenseres.
- Dybdesynets udvikling og den øjenmotoriske koordination: Bestemmelse af i hvilken grad hjernen anvender de to øjne til at se samtidigt, samt bevægeapparatets effektivitet til at koordinere øjnene i hele blikfeltet.
- Synssansens integration med krop og balance: Her vurderes de vigtige koblinger mellem synet og balancesansen, øje-hånd og øje-fod koordination - samt timing af bevægelser baseret på visuelle signaler.
- Indhold
- Oplysning om typiske synsændringer efter erhvervet hjerneskade
- Træningsøvelser, der kan medvirke til etablering af øget stabil visuel fiksativsevne inklusiv nærrefleks, øjne-hoved integration samt reduktion af sensibilitet for bevægelse i synsfeltet.
- Øge visioperceptionel opmærksomhed ved bl.a. indskrænket synsfelt.
- Synskompenserende teknikker ved blandt andet læsning og skrivning.
- Evalueringen sendes/udleveres til
  - » Borger
  - » Samarbejdspartner i borgerens hjemkommune
  - » Egen læge

Omfang

8-10 uger med 1 undervisningslektion pr. uge. + hjemmetræning

Finansiering:

Via leveringsaftale

For kommuner uden leveringsaftale: kontakt CSU-Slagelse

For borgere med følger efter hjernerystelse: kontakt CSU-Slagelse

Høre

Høre

Indledning

Ydelseskataloget præsenterer de ydelser, der udbydes i Høre på CSU-Slagelse.

Kataloget ligger desuden på vores hjemmeside: <http://csu.slagelse.dk>

Materialet indeholder en beskrivelse af målgrupper, lovgivning, pædagogiske metoder, faglige standarder, visitationsprocedurer samt beskrivelse af udrednings- og undervisningspakker. Udredning og undervisning vil normalt finde sted på lokale undervisningssteder eller sundhedscentre i kommunerne, men kan om nødvendigt også udføres i borgerens hjem. Beskrivelsen af ydelserne indeholder en angivelse af lovgrundlag, målgruppe, formål, indhold og omfang af tilbuddene.

Økonomi

Leveringsaftale:

Ydelserne i kataloget finansieres med udgangspunkt i Rammaaftale 2016 i Region Sjælland. Af denne fremgår at der på specialundervisningsområdet kan indgås leveringsaftaler.

CSU-Slagelse har indgået sådanne leveringsaftaler med Odsherred, Holbæk, Kalundborg, Ringsted og Slagelse Kommuner.

Aftalerne giver de nævnte kommuner fri trækningsret på ydelserne, hvilket betyder at borgere og fagpersoner frit kan henvende sig direkte til Høre.

CSU-Slagelse/Høre visiterer til ydelserne.

Kursusafgift:

For nogle ydelser opkræves der en kursusafgift, det drejer sig om Basisuddannelse for høreomsorgsassistenten og Efteruddannelseskursus for uddannede høreomsorgsassistenten.

Tilkøb af ydelser:

I kataloget er beskrevet ydelser, der ligger uden for det oprindelige aftalegrundlag for Høres ydelser. Kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris. Se i øvrigt nærmere information ved de enkelte ydelser.

Praktiske oplysninger

Centrets telefon 58 57 57 60 er åben mandag til torsdag fra kl. 8.00 til 15.00, fredag fra 8.00 til 13.00.

Høre har desuden mandag til torsdag fra kl. 9.00 til kl. 11.00 en direkte linje til en hørekonsulent på tlf.nr. 58 57 90 90. Her kan borgere få telefonisk rådgivning/undervisning eller aftale tid med hørekonsulenten.

Adresser:

Høres hovedadresse er Rosenkildevej 88 B, 4200 Slagelse, men i alle abonnementskommunerne findes træffesteder, hvor hørekonsulenten træffes efter aftale:

Holbæk: Amtmandsvej 2, 4300 Holbæk

Kalundborg: Sundheds- og Akuthus Kalundborg, Nørre Allé 31, 4400 Kalundborg

Odsherred: Sundhedscentret, Sygehusvej 5, 4500 Nykøbing Sj.

Ringsted: Den kreative Matrikel, Garnisonen 38, 4100 Ringsted

Derudover kan man efter aftale jævnligt træffe hørekonsulenterne på lokale pleje- og ældrecentre. Information herom fås ved henvendelse til Høre eller plejecentrene.

Ansatte

I Høre lægger vi vægt på, at der er et højt fagligt niveau.

I teamet er der ansat 5 cand.mag. i audiologopædi og 2 tale-hørepedagoger.

Målgrupper

Voksne med:

- hørevanskeligheder, det vil sige målte og oplevede problemer med lydopfattelse, lytteevne, forståelse og kommunikation
- gener i form af tinnitus, Menières sygdom eller lydoverfølsomhed (hyperacusis)
- Cochlear Implant

Pårørende og/eller andre netværks-personer.

Fagpersoner, der i deres arbejde har kontakt med voksne med hørevanskeligheder.

Kommunale sagsbehandlere inden for hjælpemiddelområdet.

Lovgivning

Specialundervisning for voksne:

Høre tilbyder kompenserende specialundervisning til voksne i henhold til Lov om Specialundervisning for Voksne (LBK nr. 787 af 15/06/2015, BEK nr. 378 af 28/04/2006, samt VEJ nr. 9396 af 02/07/2009).

Undervisningen tilbydes som:

- Individuel undervisning
- Enkeltstående eller fortløbende kursusforløb
- Temakurser på mindre hold, afhængig af deltagernes forudsætninger og behov

Undervisningen tilbydes på et af CSU-Slagelses træffesteder i de kommuner, vi betjener, eller i borgernes hjem. Fælles for alle ydelserne er, at de er individuelt tilrettelagte og målrettede den enkelte deltager.

Specialundervisning for voksne er et tilbud, der er målrettet personer, der som følge af fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, har behov for særligt tilrettelagt undervisning og rådgivning.

Undervisningen defineres som målrettede, fremadskridende, individuelt tilrettelagte læringsaktiviteter, der har til formål at bistå borgeren i at afhjælpe eller begrænse de handicappende virkninger af funktionsnedsættelsen.

Stk. 2. Tilbuddet skal kunne medvirke til at forbedre deltagernes mulighed for at benytte kompenserende strategier, metoder og hjælpemidler, hvorved deltagernes mulighed for aktiv deltagelse i samfundslivet øges.

Undervisning:

Undervisningens tilrettelæggelse tager udgangspunkt i "Generelle retningslinjer" (2006) udarbejdet af Danske Tale-, Høre- & Synsinstitutioner (DTHS):

1. Henvisning
2. Udredning
3. Visitation
4. Undervisning, rådgivning og vejledning som er særligt tilrettelagt med hensyntagen til borgerens funktionsnedsættelse som har til formål at øge borgerens selvhjulpethed, idet borgeren opnår nye færdigheder hvor brug af hjælpemidler kan inddrages som skal være tilrettelagt i overensstemmelse med en undervisningsplan, med beskrivelse af mål, indhold og omfang efter aftale med borgeren som er tidsbegrænset med klare og evaluerbare mål

Lov om social service:

Høre har til opgave at yde faglig rådgivning til borger og kommune i forbindelse med bevilling af høretekniske hjælpemidler. Der er tale om specialrådgivning, der retter sig mod borgerens generelle situation, for eksempel behov for personlige individuelt tilpassede hjælpemidler i hjemmet eller på jobbet som compensation for varige funktionsnedsættelser. Specialrådgivningen kan omfatte familien og andre nære pårørende, idet Lov om social service lægger op til en helhedsorienteret indsats for borgeren.

For borgere med hørenedsættelse er der tale om specialrådgivning, der har fokus på borgerens mulighed for at blive så selvhjulpent som muligt. Følgende paragraffer fra lov om social service kan inddrages.

Hjælpemidler § 112:

Kommunen skal yde støtte til hjælpemidler til personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Forbrugsgoder § 113: Kommunen skal yde hjælp til køb af forbrugsgoder, når betingelserne i § 112 er opfyldt.

Funktionsnedsættelsesbegrebet

Der er gennem de senere år sket en ændring i opfattelsen af handicapbegrebet. Dette har blandt andet medført, at man ser mennesket før handicappet, og at man benytter betegnelserne personer med funktionsevnenedsættelse eller funktionsnedsættelse. Funktionsevnenedsættelse eller funktionsnedsættelse ses som en konflikt mellem et menneskes forudsætninger, færdigheder og ønsker samt de krav og forventninger, mennesket møder i en konkret situation. Dette relationelle/kontekstuelle begrebssæt har basis i FN's standardregler om lige muligheder for handicappede fra 1993, Salamanca erklæringen fra 1994 og i WHO's International Classification of Functioning, Disability and Health fra 2003 (ICF).

På CSU-Slagelse ser vi vore ydelser i et ICF-perspektiv. Brugen af ICF medvirker til at flytte fokus fra sygdomsdiagnoser til de konsekvenser, helbredsforhold har for den enkeltes aktiviteter og deltagelse i samfundet. Meningen er, at ICF skal give et billede af, hvad der hæmmer, og hvad der fremmer borgerens aktiviteter og deltagelse i samfundslivet.

Der bliver sat fokus på individuelle ydelser og forløb frem for standardydelser, der passer til en bestemt diagnose og en bestemt sværhedsgrad.

Modellen legaliserer, at fokus i en periode kan flyttes, fra den der har funktionsnedsættelsen til de pårørende/omgivelserne. På den måde hjælpes omgivelserne til at blive så støttende som muligt, så de bliver i stand til at fremme både deres egen og partnerens aktive deltagelse.

Ydelser til pårørende og professionelle:

Den relationelle tilgang medfører at Høre også har fokus på pårørendes og professionelles mulighed for at fremme, at borgere med hørevanskeligheder deltager aktivt i samfundslivet. Det vil derfor fremgå af oversigten over Høres ydelser, at disse grupper også er omfattet.

ICF-baseret udredning

I Høre anvendes en ICF-baseret udredning og beskrivelse af funktionsevne-nedsættelsen. Det betyder, at der foretages en udredning af, hvilke muligheder der er for at kompensere for en given funktionsevnenedsættelse. Udredningen baserer sig på en række oplysninger:

- Samtaler med borgeren og eventuelt pårørende
- nødvendige helbredsrelevante oplysninger fra egen læge, speciallæge, hospitals-afdelinger med flere
- anerkendte test, screeninger og observationer

ICF-parametre:

1. *Kroppens funktioner og anatomi:* Borgerens funktionsnedsættelse, specifikke, relevante helbredsrelevante oplysninger som diagnose, funktionsnedsættelsens debut og årsag, omfang, prognose, andre fysiske/psykiske funktionsnedsættelser.
2. *Aktivitet og deltagelse:* Borgerens ressourcer i forhold til dagligdagens gøremål, til omsorg for sig selv og andre, herunder kommunikation og mobilitet, til arbejde, uddannelse, fritid og husførelse.
3. *Omgivelsesfaktorer:* Borgerens sociale rammer, familie og netværk/netværkets holdninger til funktionsnedsættelsen, bolig/tilgængelighed, adgang til at benytte/kontakte samfundets tilbud.
4. *Personlige faktorer:* Borgerens personlige forudsætninger: alder, køn, social status, livssyn, motivation for nyorientering og læring samt læringskapacitet, dvs. hvordan borgeren forsøger at kompensere for funktionsevnenedsættelsen.

God praksis:

Med baggrund i ICF-komponenterne er der i 2006 udarbejdet nationale standarder, GOD PRAKSIS, i udredning af:

1. Høreproblemer
2. Cochlear Implant
3. Tinnitus og hyperacusis

Disse nationale standarder indgår i Høres udredningsprocedure.

Udredninger

Disse udredninger foretages af hørekonsulenterne. Udredningerne er grundlag for visitation af borgere til andre ydelser i Høre. Udregningerne finansieres som udgangspunkt via leveringsaftaler.

Udredning, audiopædisk

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med hørevanskeligheder.

Formål

Udredning af borgerens hørevanskeligheder i en ICF-baseret forståelsesramme og på baggrund heraf rådgivning og vejledning til kompensationsmuligheder.

Indhold

- Indhentning af audiologisk journal (oplysning om epikrise, diagnose, benledning, luftledning, skelneevne og høreapparatbehandling) samt andre relevante oplysninger.
- Afhængig af høreproblemets art og omfang udredes følgende:
  - » Kroppens funktioner og anatomi: Kognitive/kommunikative funktioner, synet (betydning for håndtering af høreapparater og valg af høretekniske hjælpemidler), opfattelsen af lyde, skelneevne, tone og lydstyrke, fornemmelser relateret til hørelse og vestibulær funktion, dvs. følelsen af at være svimmel, at have ringen for ørerne og/eller være særlig følsom over for støj eller visse lyde, fingrenes motorik (betydning for valg og brug af høreapparater)
  - » Aktivitet og deltagelse: Borgerens evne og ønsker til deltagelse i samfundslivet
  - » Omgivelsesfaktorer: Omgivelsernes støttende eller evt. begrænsende effekt på den hørehæmmedes deltagelse
  - » Personlige faktorer, som fysiske/psykiske resurser, tidligere erfaringer og helbredstilstand
- Efter udredning skrives konklusion indeholdende:
  - » Status efter udredning, herunder indstilling til bevilling af høretekniske hjælpemidler, der ikke kræver et længerevarende afprøvningsforløb (f.eks. forstærkertelefon, teleslynge, alarmsignaler)
  - » Eventuel henvisning til yderligere udredningstilbud
  - » Eventuel henvisning til anden instans
  - » Eventuel henvisning audiopædisk undervisning

Omfang

3 timer.

Bemærkninger

Denne udredning er udgangspunkt for videre tiltag.

Udredning, tinnitus og hyperacusis

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med tinnitus og/eller hyperacusis (lydoverfølsomhed).

Formål

Udredning af borgerens hørevanskeligheder i en ICF-baseret forståelsesramme og på baggrund heraf rådgivning og vejledning om kompensationsmuligheder.

Indhold

Indhentning af audiologisk journal (oplysning om epikrise, diagnose, luftledning, benledning, skelneevne og høreapparatbehandling) samt andre relevante oplysninger.

- Sværhedsgraden af
  - » Tinnitus scores vha. Tinnitus Handicap Inventory (THI)
  - » Hyperacusis scores vha. EIS (Equal Interval Scale)
- Kortlægning af personlige oplysninger og ressourcer samt beskrivelse af forekomst og gener af tinnitus og/eller hyperacusis
- Udredning af særlige problematikker:
  - » Søvnvanskeligheder
  - » Afprøvning af høreapparat/lydgenerator og/eller behandlingsredskaber (for eksempel bedside masker, lydpudder)
- Eventuelt henvisning til medicinsk udredning på sygehus
- Afhængig af hørevanskelighedernes art og omfang udredes følgende:
  - » Kroppens funktioner og anatomi: hukommelse, opmærksomhed, søvn, psykomotorik, kognitive kompetencer, sprogforståelse, hørelse, smertetilstande
  - » Aktivitet og deltagelse: borgerens evne og ønsker til deltagelse i samfundslivet
  - » Omgivelsesfaktorer: omgivelsernes støttende eller evt. begrænsende effekt
  - » Personlige faktorer: temperament, energi, fysiske/psykiske resurser, tidligere erfaringer og generel helbredstilstand
- Efter udredning skrives konklusion indeholdende:
  - » Status efter udredning
  - » Eventuel henvisning til audiopædisk undervisning
  - » Eventuel henvisning til behandling med høreapparat eller lydgenerator og/eller indstilling til bevilling af behandlingsredskaber
  - » Eventuel anbefaling af henvisning til anden instans (f.eks. fysioterapeut, afspændingspædagog, psykolog eller lign.)

Omfang

3 timer.

Bemærkninger

Denne udredning er udgangspunkt for videre tiltag.

Udredning, Menières sygdom

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med Menières sygdom.

Formål

Udredning af borgerens hørevanskeligheder i en ICF-baseret forståelsesramme og på baggrund heraf rådgivning og vejledning om kompensationsmuligheder.

Indhold

Indhentning af audiologisk journal (oplysning om epikrise, diagnose, luftledning, benledning, skelneevne og høreapparatbehandling) samt andre relevante oplysninger

- Udredning af særlige problematikker:
  - » Vurdering af aktuel høreapparatbehandling
  - » Sværhedsgraden af svimmelhed og balance scores vha. EIS (Equal Interval Scale)
  - » Vanskeligheder i forhold til almindelig daglig livsførelse
  - » Søvnvanskeligheder
  - » Afprøvning af høreapparat og/eller behandlingsredskaber (for eksempel meniét, bedside masker, lydpudder)
- Sværhedsgraden af
  - » Tinnitus scores vha. Tinnitus Handicap Inventory (THI)
  - » Hyperacusis scores vha. EIS (Equal Interval Scale)
- Kortlægning af personlige oplysninger og ressourcer samt beskrivelse af forekomst og gener af tinnitus og/eller hyperacusis
- Eventuel henvisning til yderligere medicinsk udredning på sygehus
- Afhængig af hørevanskelighedernes art og omfang udredes følgende:
  - » Kroppens funktioner og anatomi: hukommelse, opmærksomhed, søvn, psyko motorik, kognitive kompetencer, sprogforståelse, hørelse, vestibulære funktioner, smertetilstande
  - » Aktivitet og deltagelse: borgerens evne og ønsker til deltagelse i samfundslivet
  - » Omgivelsesfaktorer: omgivelsernes støttende eller evt. begrænsende effekt på den hørehæmmedes deltagelse
  - » Personlige faktorer: temperatment, energi, fysiske/psykiske resurser, tidligere erfaringer og helbredstilstand
- Efter udredning skrives konklusion indeholdende:
  - » Status efter udredning
  - » Eventuel henvisning til audiopædisk undervisning/Meniérekursus
  - » Eventuel henvisning til høreapparatbehandling og/eller indstilling til bevilling af ekstra høretekniske hjælpemidler eller behandlingsredskaber eventuelt anbefaling af henvisning til anden instans (for eksempel fysioterapeut, afspændingspædagog, psykolog eller lignende)
  - » Eventuel anbefaling af kontakt til interessenetværk

Omfang

6 timer.

Bemærkninger

Denne udredning er udgangspunkt for videre tiltag.

Udredning, Cochlear Implant

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Nyligt Cochlear Implanterede borgere og borgere, der står overfor at skulle Cochlear Implanteres samt pårørende.

Formål

Udredning af borgerens hørevanskeligheder i en ICF-baseret forståelsesramme.

På baggrund heraf yde rådgivning og vejledning, så borgeren sættes i stand til at udnytte Cochlear-implantatet i en sådan grad, at daglige aktiviteter og deltagelse i samfundslivet begrænses mindst muligt af hørenedsættelsen.

Udredningen kombineres som udgangspunkt med et afklarende undervisningsforløb (5 mødegange), som sammen med udredningen danner grundlag for anbefalingen af det fortsatte undervisningsforløb.

Indhold

- Indhentning af audiologisk journal (oplysning om epikrise, diagnose, luftledning, benledning, skelneevne og høre-apparatbehandling) samt andre relevante oplysninger
- Afhængig af høreproblemets art og omfang udredes, rådgives og vejledes på baggrund af følgende:
  - » Kroppens funktioner og anatomi: kognitive/kommunikative funktioner, syn, opfattelsen af lyde, skelneevne, tone og lydstyrke, fornemmelser relateret til hørelse og vestibulærfunktion, fingrenes motorik
  - » Aktiviteter & deltagelse: borgerens evne og ønsker til deltagelse i samfundslivet
  - » Omgivelsesfaktorer: omgivelsernes støttende eller eventuel begrænsende effekt på den hørehæmmedes deltagelse
  - » Personlige faktorer: resurser, tidligere erfaringer og helbredstilstand
- Et undervisningsforløb (5 mødegange) iværksættes umiddelbart efter tilslutning af processor og foregår som individuel undervisning. Herefter tilbydes CI-bruger afklarende samtale og behov for yderligere undervisning vurderes
- Der suppleres løbende med rådgivning og vejledning om implantatet og processoren, høretekniske hjælpemidler samt kontakt til relevante instanser for eksempel CI-foreningen, CI-netværk.
- Efter udredning skrives konklusion indeholdende:
  - » Status efter udredning, herunder indstilling til bevilling af høretekniske hjælpemidler
  - » Eventuel anbefaling til inddragelse af andre fagpersoner, for eksempel CI-center, CI-leverandør, sagsbehandler, jobcenter, audiologisk afdeling, læge
  - » Eventuel henvisning til yderligere CI-undervisning

Omfang

8 timer (eksklusiv undervisning).

Bemærkninger

Da der er meget stor forskel på både hørelse før implantationen, operationsresultatet og borgerens evne til at optræne skelneevnen efterfølgende, vil de fleste borgere have brug for yderligere undervisning for at kunne profitere af implantatet. Denne udredning er udgangspunkt for videre tiltag.

Afprøvning, ekstra høretekniske hjælpemidler længerevarende indsats

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med hørenedsættelse, hvis hørevanskeligheder ikke udelukkende kan afhjælpes med høreapparat, og som har behov for individuelt tilpassede høretekniske hjælpemidler, der kræver et afprøvningsforløb.

Formål

At afdække problemstillingen samt afprøve og eventuelt anbefale relevante hjælpemiddelløsninger som i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af borgerens hørenedsættelse og/eller i væsentlig grad kan lette almindelig daglig livsførelse.

Indhold

- Afdækningen funderes på de ICF-relaterede observationer i den audiopædiske udredning, suppleres med specifik afdækning af borgerens hørebehov og relevante løsninger diskuteres i forhold til borgerens behov og ønsker
- Derefter afprøves relevante høretekniske hjælpemidler, og der udformes afprøvningsaftale
- På baggrund af borgerens erfaring vurderes det, om borgerens hørevanskeligheder i væsentlig grad er afhjulpet
- Efter afprøvning indstilles til bevilling, såfremt hjælpemidlet i væsentlig grad afhjælper hørevanskelighederne eller letter den daglige tilværelse
- Under hele forløbet indhentes de nødvendige tekniske oplysninger, for at borgeren og eventuelt pårørende kan modtage optimal undervisning i brugen af det anbefalede høretekniske hjælpemiddel
- Udbyttet af det bevilgede høretekniske hjælpemiddel evalueres efterfølgende.
- Efter udredning skrives konklusion indeholdende:
  - » Status efter udredning
  - » Eventuel henvisning til anden instans, for eksempel audiologisk afdeling med henblik på invasiv behandling

Omfang

2 timer pr. afprøvning.

Bemærkninger

Denne udredning vedrører hovedsagelig FM-systemer, andre individuelt udformede hjælpemiddelløsninger samt afklaringsforløb vedrørende internetbaserede kommunikationsformer.

Denne udredning er udgangspunkt for videre tiltag.

Udredning, erhverv

Lovgivning

Lov om aktiv beskæftigelse.

Målgruppe

Erhvervsaktive borgere over 18 år, hvis arbejdsevne er begrænset på grund af hørevanskeligheder.

Formål

At kompensere for borgerens begrænsede arbejdsevne for at fastholde vedkommende i sit job.

Indhold

Erhvervsudredningen funderes på de ICF-relaterede observationer fra forudgående audiopædisk udredning samt erhvervsudredning. Afhjælpning af borgerens generelle hørevanskeligheder sker under kommunens abonnement.

- Spørgeskema fremsendes til borger, så det kan afgøres, hvorvidt hørevanskelighederne primært er jobrelaterede eller generelle. Spørgeskemaet udreder for følgende områder:
  - » Hørelsen generelt
  - » Hørelsen på job
  - » Hørelsen i det sociale liv
  - » Energi
- Er hørevanskelighederne primært jobrelaterede, kontakter hørekonsulenten jobcentret med henblik på tilladelse til udredning af hørevanskelighederne på jobbet, eventuelt efterfulgt af undervisning og/eller afprøvning af høretekniske hjælpemidler.
- Borger indkaldes til samtale på grundlag af spørgeskemaet samt yderligere udredning af de erhvervsrelaterede hørevanskeligheder. I særlige tilfælde vil der også være mulighed for arbejdspladsbesøg i forbindelse med udredningen. Der udredes yderligere inden for følgende områder:
  - » Daglige arbejdssituationer
  - » Borgerens eventuelle erfaring med høretekniske hjælpemidler på jobbet/i fritiden
- På baggrund af udredningen
  - » skrives enten konklusionen til jobcentret
  - » eller der henvises til rådgivning erhverv
  - » og/eller afprøvning, erhvervsrelaterede høretekniske hjælpemidler
 Den endelige konklusion rummer sagsgennemgang, eventuel anbefaling af det ekstra høretekniske hjælpemiddel, der bedst og billigst afhjælper borgers hørevanskeligheder på jobbet i væsentlig grad.

Omfang

Timeforbruget aftales med jobcentret i forhold til den aktuelle opgave.

Bemærkninger

Udredningen iværksættes kun efter bevilling fra jobcenter eller aftale med anden betaler, for eksempel arbejdsgiver. Udredningen er udgangspunkt for alle videre tiltag.

Såfremt borgeren henvender sig igen med fortsatte høremæssige vanskeligheder, vil der som udgangspunkt ikke blive foretaget en fornyet udredning i ovennævnte hørevanskeligheder, men der vil blive rådgivet, vejledt og undervist (på timebasis) i forhold til den foreliggende udredning.

Såfremt yderligere og/eller nye vanskeligheder opstår, vil der blive tale om en kortere udredning (på timebasis) i forhold til ny problemstilling og efterfølgende rådgivning, vejledning og/eller undervisning.

Kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Afprøvning af ekstra høretekniske hjælpemidler, erhverv

Lovgivning

Lov om aktiv beskæftigelse.

Målgruppe

Erhvervsaktive borgere over 18 år, hvis arbejdsevne er begrænset på grund af hørevanskeligheder, og som har behov for ekstra høretekniske hjælpemidler

Formål

At kompensere for borgerens begrænsede arbejdsevne for at fastholde vedkommende i sit job.

Indhold

Afprøvning af ekstra høretekniske hjælpemidler til erhverv vurderes på de ICF-relaterede observationer fra forudgående audiopædisk udredning samt erhvervsudredning.

- Der undervises i brug af relevante høretekniske hjælpemidler. Herefter afprøves det udvalgte hjælpemiddel på jobbet.
- Afprøvningsperioden aftales individuelt.
- På baggrund af borgerens erfaring, vurderes det, om hørevanskelighederne på jobbet i væsentlig grad er afhjulpet, eller om der skal afprøves andre høretekniske hjælpemidler.
- Konklusionen på afprøvningsforløbet samt eventuel. anbefaling om et høreteknisk hjælpemiddel tilføjes den endelige konklusion i udredning, erhverv, som fremsendes til jobcentret.

Omfang

Timeforbruget aftales med jobcentret i forhold til den aktuelle opgave.

Bemærkninger

Udredning ekstra høretekniske hjælpemidler, erhverv, forudsætter udredning, erhverv.

Denne udredning er udgangspunkt for videre tiltag.

Kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Specialpædagogisk støtte (SPS)

Lovgivning

Bekendtgørelse af lov om friskoler og private grundskoler med videre.

Bekendtgørelse om tilskud m.v. til friskoler og private grundskoler med videre.

Bekendtgørelse af lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler)

Bekendtgørelse om tilskud med videre til folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler)

Bekendtgørelse om særlige tilskud til specialpædagogisk bistand ved ungdomsuddannelser med videre.

Bekendtgørelse af lov om specialpædagogisk støtte ved videregående uddannelser

Målgruppe

Elever med høretab og hørevanskeligheder på ungdoms- eller videregående uddannelse. Ydelsen gælder desuden elever på fri- og efterskole, hvis eleven er fyldt 18 år.

Formål

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet har indgået et formaliseret samarbejde med mange kommunikationscentre i Danmark, herunder også CSU-Slagelse. Samarbejdet har til formål at sikre, at eleven med høretab på uddannelse får den nødvendige høremæssige støtte, så han/hun trods høretabet kan gennemføre sin uddannelse på lige fod med sine medstuderende.

Indhold

Udredning, hvor følgende vurderes:

- Hørestatus (ud fra høreundersøgelse og epikrise fra høreklubben)
- Elevens høreapparater og justering af disse i forhold til elevens hørestatus samt hørebehov
- ICF-graduering af høretab (med udgangspunkt i de kliniske målinger)
- Elevens ressourcer/begrænsninger i forhold til kroppens funktioner og anatomi samt personlighed
- Elevens erfaringer fra tidligere skoleforløb
- Elevens eventuelle erfaringer med høretekniske hjælpemidler og SPS støtte
- Elevens nuværende uddannelse
- Elevens motivation
- Elevens hørebehov i forhold til nuværende og kommende undervisningssituationer (lærere, antal elever, støjniveau, lokaler med mere.)
- Elevens håndtering af hørevanskeligheder i undervisning, pauser og sociale sammenhænge
- Elevens åbenhed omkring høretabet overfor lærere samt klassekammerater

På baggrund af udredningen iværksætter hørekonsulenten efter aftale med eleven en eller flere af følgende støtteordninger:

Henvielse til audiopædisk udredning og undervisning

- Henvisning til andre instanser (for eksempel audiologisk afdeling, læge, studievejleder)
- Hørepedagogisk undervisning af eleven, for eksempel strategier i forhold til håndtering af hørevanskeligheder på uddannelsen, forventninger til høreapparaternes udbytte, forståelse for eget høretab
- Hørepedagogisk undervisning til lærere og/eller klassekammerater, for eksempel konkrete eksempler på konsekvenser af elevens høretab, høretaktik, høreapparaternes muligheder og begrænsninger
- Støtte til den enkelte lærer i at tilrettelægge undervisningen ud fra elevens hørebehov
- Orientering til eleven om øvrige SPS støtteordninger, for eksempel tolk, sekretærhjælp, synskonsulent, studiestøttetimer
- Afprøvning af høretekniske hjælpemidler på uddannelsen (i samarbejde med Kvalitets- og Tilsynsstyrelsens leverandør af høretekniske hjælpemidler). Hørekonsulent og den tekniske leverandør instruerer eleven, klassekammerater samt lærer i pædagogisk, kommunikativ og teknisk brug af hjælpemidlerne
- Efter udredning og undervisning, sendes konklusion til elevens studievejleder, indeholdende;
  - » Hørepedagogisk opfølgning efter interventionen

Omfang

Ydelsen værksættes kun efter bevilling fra Kvalitets- og Tilsynsstyrelsen. Styrelsens bevilling af hørekonsulenttimer består af en tidsramme på 10 timer.

Styrelsen afregnes for det faktiske timeforbrug

De 10 timer inkluderer opfølgning på støtten.

Bemærkninger

Kørsel er inkluderet i tidsrammen. I særlige tilfælde kan rammen søges udvidet – for eksempel ved lang transport.

Rammen dækker ét semester. Eleven kan derfor søge igen ved ny semesterstart.

Tilkøbsydelse via Styrelsen for Undervisning og kvalitet.

Rådgivnings-, vejlednings- og undervisningsydelser

I Høre lægger vi vægt på at have en så lokal forankring som muligt uden at miste muligheden for at tilbyde højt specialiserede ydelser. Når det kan lade sig gøre, skyldes det vores organisatoriske model med ét kraftcenter i Slagelse, hvor alle hørekonsulenter har base, kombineret med decentrale træffesteder i alle kommunerne. Denne organisering giver mulighed for, at alle hørekonsulenter kan tilbyde audiopædisk udredning og undervisning i kommunen. Samtidig har den enkelte konsulent mulighed for at dygtiggøre sig til at løse særlige fagspecifikke opgaver. Denne særlige viden anvendes i forhold til borgere med særlige behov i alle kommuner.

Ydelserne finansieres som udgangspunkt via leveringsaftaler – For kommuner uden leveringsaftale: kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Hørekonsulenterne samarbejder med kommunalt ansatte høreomsorgsassistenten. Disse tager sig af omsorgsprægede funktioner, og de har ofte berøringsflade til den kommunale hjemmepleje.

Ydelsesbeskrivelsen indeholder:

- Ydelse primært rettet mod personen med hørenedsættelsen, men hvor også ofte nære pårørende inddrages
- Kurser, rådgivning og information for fagpersoner
- Åbne informationsmøder for borgere og relevante fagpersoner

Ydelser til borgere og pårørende

Høretelefonen, hotline/telefonrådgivning

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med hørevanskeligheder, deres pårørende samt relevante fagpersoner.

Formål

At afhjælpe enkle høreproblemer/rådgivning eller afhjælpning af høremæssige vanskeligheder

- At henvise til andre instanser

Indhold

Rådgivning og vejledning.

Omfang

2 timer 4 dage om ugen.

Rådgivning og afhjælpning af høremæssige vanskeligheder

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Høreapparatbrugere og/eller borgere med hørevanskeligheder samt deres pårørende.

Formål

Afhjælpning af høremæssige vanskeligheder på stedet.

Indhold

- Rådgivning og vejledning
- Otoskopi
- Vurdering af aktuel høreapparatbehandling
- Henvisning til audiopædisk udredning og undervisning
- Henvisning til andre instanser (for eksempel audiologisk afdeling, læge, høreomsorgsassistent)

Omfang

1 time.

Bemærkninger

Såfremt borgeren har brug for hjælp til samme problemstilling mere end 2 gange årligt henvises til audiopædisk udredning.

Undervisning, audiopædisk

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere, der har fået nyt høreapparat og eventuelt pårørende.

Formål

At få bedst mulig udnyttelse af høreapparatet i hverdagen samt kendskab til dets muligheder og begrænsninger.

Indhold

Undervisningen sker inden for en eller flere af følgende emnekredse:

- Høreapparatbrug:
  - » Betjening og rengøring
  - » Isætning
  - » Høreapparatets indstillingsmuligheder
- Kom godt i gang:
  - » Oplevelse af hørevanskeligheder
  - » Forventningsafstemning til høreapparatbehandlingen
  - » Gennemgang af aktuelt audiogram samt skelneevnes indflydelse
  - » Høreapparatets muligheder og begrænsninger
  - » Tilvænningsproblematikker
- Kommunikation, taleforståelse og høretaktik
- Vurdering af høreapparatbehandlingen og eventuelt tidligere bevilgede ekstra høretekniske hjælpemidler i forhold til aktuel hørestatus
- Samtale med pårørende med rådgivning og vejledning vedrørende høreproblemet og dets indvirkning på kommunikationen
- Der opstilles mål for undervisningen og efter sidste undervisningsgang skrives et afsluttende notat indeholdende:
  - » Status efter undervisning
  - » Eventuel anbefaling til inddragelse af andre fagpersoner, for eksempel offentlige eller private høreklinikker, sagsbehandler, tale- eller synskonsulent, læge, høreomsorgsassistent, hjemmepleje, høreapparatfirma, døvekonsulent eller jobcenter
  - » Eventuel henvisning til yderligere tiltag i høre

Efter undervisning kan der derudover rådgives og vejledes til kommunale instanser, for eksempel høreomsorgsassistent, hjemmepleje eller kommunal sagsbehandler.

Omfang

1,5 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

ydelsen gives individuelt eller på hold på alle træffesteder.

Undervisning, visuelt støttet kommunikation (ViSK)

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Døvblevne, svært hørehæmmede og pårørende/netværkspersoner med indbyrdes svære kommunikationsvanskeligheder.

Formål

At få kompenserende kommunikationsfærdigheder ved hjælp af tegnstøttet kommunikation/visuel kommunikation.

Indhold

Undervisning og øvelser indenfor følgende emner:

- Udvalgte daglige tegn fra døves tegnsprog til støtte for det talte sprog
- Indføring i mund-hånd-systemet
- Mimik og gestik
- Naturlige tegn
- Høretaktik

Omfang

Efter aftale

Bemærkninger

Forudsætningen for visitation er nedsat hørelse/skelneevne i en sådan grad, at høretekniske hjælpemidler ikke kan afhjælpe kommunikationsvanskelighederne, hvorfor der er behov for alternativ kommunikation i dagligdagen. Det er desuden en betingelse for deltagelse, at man har mulighed for at anvende tegnstøttet kommunikation i dagligdagen.

Kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Undervisning, processeringsvanskeligheder

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Hørehæmmede og eventuelt pårørende med svære taleforståelsesvanskeligheder.

Formål

At lære kompenserende taleforståelsesfærdigheder og derved opnå øget mulighed for social interaktion.

Indhold

- Lyttetræning
- Høretaktik
- Mimik og gestus
- Naturlige tegn

Omfang

1,5 timer pr. undervisningsgang.

Introduktionskursus tinnitus/hyperacusis

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne

Målgruppe

Borgere med tinnitus og hyperacusis (lydoverfølsomhed).

Formål

At informere borgeren om tinnitus/hyperacusis.

Indhold

- Viden om tinnitus og hyperacusis: ætiologi, lokalisation og fremtrædelsesformer samt heraf afledte koncentrations- og hørevanskeligheder
- Behandlingsmuligheder
- Hjælp til selvhjælp

Omfang

3 timer.

Bemærkninger

Kurset danner basis for eventuel henvisning til udredning og/eller undervisning i Høre.

Undervisning, tinnitus og hyperacusis

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med tinnitus og hyperacusis (lydoverfølsomhed).

Formål

At mindske borgerens gener fra tinnitus og/eller hyperacusis.

Indhold

- Kognition og hørevanskeligheder
- Copingstrategier, for eksempel naturlig maskering, defokusering, desensibilisering, autogentræning, åndedrætsøvelser med mere.
- Kommunikation og høretaktik
- Undervisning i hensigtsmæssig brug af høretekniske hjælpemidler (forventningsafstemning), såsom høreapparat, lydgenerator, bedside masker og/eller lydpudder
- Samtale med pårørende eller andre netværkspersoner om de kommunikative og sociale konsekvenser af tinnitus og hyperacusis
- Ved behov etableres kortere kurser, der som oftest tilrettelægges som aftenkurser:
  - » Der arbejdes dybtgående med ovennævnte emner i en mindre gruppe, hvor deltageres egne erfaringer og oplevelser inddrages
  - » Der arbejdes mere med gruppen til afprøvning af kompenserende metoder
  - » Der inddrages evt. fysioterapeut eller andre fagpersoner
  - » Pårørende involveres efter aftale
- Der opstilles mål for undervisningen og efter sidste undervisningsgang skrives et afsluttende notat indeholdende:
  - » Status efter undervisning herunder afsluttende scoring af tinnitus på THI og/eller hyperacusis på EIS
  - » Eventuel anbefaling til inddragelse af andre fagpersoner, for eksempel offentlige eller private høreklivnikker, sagsbehandler, tale- eller synskonsulent, læge, psykolog, fysioterapeut, høreomsorgsassistent, hjemmepleje, høreapparatfirma, døvekonsulent eller jobcenter
  - » Eventuel henvisning til yderligere tiltag i Høre

Efter undervisning kan der derudover rådgives og vejledes til kommunale instanser, for eksempel høreomsorgsassistent, hjemmepleje eller kommunal sagsbehandler.

Omfang

1,5 timer pr. undervisningsgang.

Undervisning, Menières sygdom

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med Menières sygdom samt deres pårørende.

Formål

At give borgere med Menières sygdom en større forståelse og baggrund for sygdommen
At give mulighed for erfaringsudveksling med andre med samme lidelse.

Indhold

- Undervisning i medicinsk/fysiologisk baggrund for lidelsen
- Orientering om de psykosociale effekter af lidelsen
- Orientering om mulige sociale- og erhvervmæssige problemer i tilknytning til sygdommen
- Undervisning og vejledning om tinnitus/hyperacusis
- Undervisning i afspændings- og balanceøvelser
- Erfaringsudveksling med andre borgere med Menières sygdom (kun muligt i forbindelse med kursustilbud)
- Der opstilles mål for undervisningen og efter sidste undervisningsgang skrives et afsluttende notat indeholdende:
  - » Status efter undervisning herunder afsluttende scoring af tinnitus på THI og/eller hyperacusis på VAS
  - » Eventuel anbefaling til inddragelse af andre fagpersoner, for eksempel offentlige eller private høreklivnikker, sagsbehandler, tale- eller synskonsulent, læge, psykolog, fysioterapeut, høreomsorgsassistent, hjemmepleje, høreapparatfirma, døvekonsulent eller jobcenter
  - » Eventuel henvisning til yderligere tiltag i Høre

Efter undervisning kan der derudover rådgives og vejledes til kommunale instanser, for eksempel høreomsorgsassistent, hjemmepleje eller kommunal sagsbehandler.

Omfang

1,5 time pr. undervisningsgang.

Undervisning, Cochlear Implant

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

CI-brugere og disses pårørende.

Formål

Rehabilitering af residual hørelse med henblik på opnåelse af bedst mulig taleopfattelse og kommunikationsstrategier efter CI-operation.

Indhold

Undervisningsforløbet iværksættes umiddelbart efter tilslutning af processor og foregår primært som individuel undervisning. Med udgangspunkt i i udredningen udarbejdes individuel undervisningsplan indenfor følgende områder:

- Oplevelse af hørevanskeligheder
  - » Forventningsafstemning til CI (for eksempel Code-Müllers Protocol)
  - » CI's muligheder og begrænsninger
- Tilvænningsproblematik
  - » Nye lydoplevelser
  - » Nye sociale og personlige muligheder
  - » Ny identitet
- Kommunikation og høretaktik
- Undervisning i udnyttelse af den nye form for hørelse ved:
  - » Skelneøvelser (lyd/ikke lyd, forskelle i lyd)
  - » Detektion og genkendelse af hverdags- og omgivelseslyde
  - » Ordforråd
  - » Talediskrimination
  - » Stemme- og vejtrækningsteknik
  - » Udtale og kommunikationsforståelse
  - » Høre- og kommunikationsstrategier
  - » Anvendelse af tekniske hjælpemidler
- Der suppleres løbende med rådgivning og vejledning om implantatet og processoren, høretekniske hjælpemidler samt kontakt til relevante instanser for eksempel CI-foreningen, CI-netværk.
- Der opstilles mål for undervisningen og efter sidste undervisningsgang skrives et afsluttende notat indeholdende:
  - » Status efter undervisning
  - » Rådgivning og vejledning i fortsat udnyttelse af CI
  - » Behov for høretekniske hjælpemidler, eventuel. afprøvning, ansøgning og anbefaling til kommunen/jobcenter
  - » Behov for inddragelse af andre instanser, for eksempel CI-center, CI-leverandør, sagsbehandler, jobcenter, audiologisk afdeling, læge
  - » Anbefaling til videre CI-undervisning

Omfang

2 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Da der er meget stor forskel på både hørelse før implantationen, operationsresultatet og borgerens evne til at optræne skelneevnen efterfølgende, vil de fleste borgere have brug for yderligere undervisning for at kunne profitere af implantatet. Man kan efter udredning og ca. 5 undervisningslektioner med stor sikkerhed vurdere behovet for fortsat undervisning, for eksempel 10, 20 eller 30 timer.

CI-netværk

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne

Målgruppe

CI-brugere og disses pårørende

Formål

- At CI-brugere og pårørende kan mødes og netværke med ligestillede
- At give CI-brugere og pårørende mulighed for erfaringsudveksling – herunder idéer til træning, brug af høretekniske hjælpemidler med mere
- At give CI-brugere mulighed for at mødes i større sociale sammenhænge, hvor blandt andet baggrundsstøj kan være en udfordrende faktor
- At give CI-brugerne mulighed for kontakt med en CI-underviser og eventuelt diskutere, om der er et aktuelt undervisningsbehov
- At viderebringe ny viden om CI

Indhold

- Information om de nyeste tal fra CI-centrene
- Information om ny udvikling og viden indenfor CI-området
- Information om generelle udfordringer ved CI – såsom identitet, høretaktik, forventningsafstemning, idéer til fortsat hjemmetræning

Der udarbejdes arbejdsspørgsmål med diskussion af almenkendte CI-udfordringer til gruppearbejde.

Det tilstræbes at planlægge et tema for hvert kursus, der har generel interesse

Omfang

4 timer pr. gang 1 til 2 gange årligt.

Bemærkninger

Afholdes altid på CSU-Slagelse som fyraftensmøde, så alle har mulighed for at deltage. Kurset kan danne basis for eventuel henvisning til opfølgende undervisning.

Undervisning, ekstra høretekniske hjælpemidler

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere, der har fået bevilget ekstra høretekniske hjælpemidler.

Formål

At lære borgeren at anvende det bevilgede hjælpemiddel korrekt, således at han/hun har mulighed for at føre en så normal og selvstændig tilværelse som muligt og være uafhængig af andres bistand i hverdagen.

Indhold

Undervisning i korrekt håndtering, betjening og vedligeholdelse af det bevilgede ekstra høretekniske hjælpemiddel.

Der opstilles mål for undervisningen og efter sidste undervisningsgang skrives et afsluttende notat om status efter undervisningen.

Omfang

1,5 time pr. undervisningsgang.

Evaluering, tekniske hjælpemidler**Lovgivning**

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere, der har fået bevilget ekstra høretekniske hjælpemidler i form af kommunikationsudstyr.

Formål

At evaluere borgeres anvendelse af det bevilgede hjælpemiddel.

Indhold

- Evalueringens indhold tager udgangspunkt i de erfaringer, borgeren gjorde sig med hjælpemidlet under afprøvningsforløbet. Derfor evalueres følgende;
  - » Hyppigheden hvormed borgeren anvender hjælpemidlet
  - » I hvilke lyttesituationer, borgeren anvender hjælpemidlet
  - » I hvilke lyttesituationer, borgeren oplever tilfredsstillende/utilfredsstillende effekt af hjælpemidlet
  - » Håndtering af hjælpemidlets funktioner
  - » Omgivelsernes reaktion på borgerens brug af hjælpemidlet
- Udtrykker borgeren problemer eller mindre grad af tilfredshed med hjælpemidlet, sammenholdt med borgerens angivelser fra afprøvningsforløbet, visiteres borgeren til
  - » Audiopædisk udredning
  - » Undervisning, tekniske hjælpemidler

Omfang

1,5 time pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Evaluering af kommunikationsrelaterede ekstra høretekniske hjælpemidler sker senest 3 måneder efter, at borgerens ansøgning om hjælpemidlet blev anbefalet i Høre.

Rådgivning og vejledning til erhvervsaktive**Lovgivning**

Lov om aktiv beskæftigelse.

Målgruppe

Erhvervsaktive borgere over 18 år, hvis arbejdsevne er begrænset på grund af høre vanskeligheder.

Formål

At kompensere for borgerens begrænsede arbejdsevne for at fastholde vedkommende i sit job.

Indhold

Den erhvervsrelaterede intervention funderes på de ICF-relaterede observationer fra forudgående audiopædisk udredning samt erhvervsudredning.

Interventionen rettes mod specifikke jobsituationer:

- Hørenedsættelsens konsekvenser for borgers arbejdsopgaver
- Håndtering af hørevanskelighederne på jobbet, som for eksempel
  - » Høretaktiske strategier i kommunikation
  - » Arbejdspladsindretning
- Undervisning af kolleger

Omfang

Timeforbruget aftales i forhold til den aktuelle opgave.

Kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Rådgivning og vejledning til arbejdsledige**Lovgivning**

Lov om aktiv beskæftigelse

Målgruppe

Arbejdsledige voksne ved hørevanskeligheder - for eksempel borgere i ressource- eller praktikforløb.

Formål

At ruste og støtte borgeren til at tage ansvar for sine hørevanskeligheder og fokusere på øgede muligheder.

Indhold

- Afklaring af hørekrav og -behov
- Hørenedsættelsens konsekvenser for borgers arbejds- og socialliv, herunder rådgivning til jobcenter og øvrige samarbejdspartnere
- Viden om behandlingsmuligheder
- Støtte i forbindelse med evt. høreapparatsbehandling
- Afklaring af behov for ekstra høretekniske hjælpemidler til arbejdssituationen

Omfang

Timeforbruget aftales i forhold til den aktuelle opgave.

Kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Rådgivning og vejledning af unge med høretab i overgang fra børne- til voksenregi

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne

Målgruppe

Unge høreapparatbrugere og/eller unge med hørevanskeligheder samt deres pårørende. Den unge skal enten være fyldt 18 år eller være ude af folkeskoleregnet.

Formål

At ruste den unge til selv at tage ansvar for sit høretab.

Indhold

- Rådgivning og vejledning vedrørende høreapparatfornyelse, muligheder med høretekniske hjælpemidler i hjemmet, på job/uddannelse, støttemuligheder på uddannelse
- Vurdering af aktuel høreapparatbehandling
- Henvisning til audiopædisk udredning og/eller audiopædisk undervisning (til unge)
- Eventuel henvisning/anbefaling til inddragelse af andre fagpersoner, for eksempel offentlige eller private høreklinikker, sagsbehandler, tale- eller synskonsulent, læge, høreapparatfirma, døvekonsulent, studievejleder eller jobcenter

Omfang

1 time

Bemærkninger

Tilbuddet gives individuelt på alle træffesteder.

Undervisning, audiopædisk (til unge)

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne

Målgruppe

Unge høreapparatbrugere og/eller unge med hørevanskeligheder samt deres pårørende. Den unge skal enten være fyldt 18 år eller være ude af folkeskoleregnet.

Formål

At den unge lærer at håndtere konsekvenserne af at have nedsat hørelse i dagligdagen.

Indhold

Undervisningen sker inden for en eller flere af følgende emnekredse:

- Høreapparatbrug:
  - » Betjening og rengøring
  - » Høreapparatets indstillingsmuligheder
  - » Oplevelse af hørevanskeligheder
  - » Høreapparatets muligheder og begrænsninger.
  - » Forventningsafstemning til høreapparatbehandlingen
- Gennemgang af aktuelt audiogram samt skelneevnes indflydelse
- Konsekvenser af den unges høretab i forhold til den unges daglige lyttesituationer
- Kommunikation, taleforståelse og høretaktik
- Vurdering af høreapparatbehandlingen og eventuelt tidligere bevilgede ekstra høretekniske hjælpemidler i forhold til aktuel hørestatus
- Samtale med pårørende med rådgivning og vejledning vedrørende høreproblemet og dets indvirkning på kommunikationen
- Der opstilles mål for undervisningen, og efter sidste undervisningsgang skrives et afsluttende notat indeholdende:
  - » Status efter undervisning
  - » Eventuel henvisning/anbefaling til inddragelse af andre fagpersoner, for eksempel offentlige eller private høreklinikker, sagsbehandler, tale- eller synskonsulent, læge, høreapparatfirma, døvekonsulent, studievejleder eller jobcenter
  - » Eventuel henvisning til yderligere tiltag i Høre.

Omfang

1½ time pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Ydelsen gives individuelt på alle træffesteder.

Kurser, rådgivning og information til fagpersoner

Basisuddannelse, høreomsorgsassisterter

Lovgivning

Kommunerne har i følge Lovgivningen ansvaret for den primære høreomsorg, hvilket fremgår blandt andet af "Vejledning om hjælpemidler, biler, boligindretning med videre. Vejledning til serviceloven" af 15.02.11.

Målgruppe

Personale, der har med hørehæmmede at gøre i det daglige arbejde (for eksempel på aktivitetscentre eller i hjemmeplejen).

Formål

At kunne udføre relevant høreomsorgsarbejde
At kunne henvise til samarbejdende instanser (blandt andet audiologiske afdelinger, private hørecentre, CSU-Slagelse Høre og hjemmeplejen)

Indhold

- Kurset består af en teoretisk og en praktisk del.
- I den teoretiske del undervises der i følgende emner:
  - » Arbejdsfunktioner på CSU-Slagelse og på Audiologisk afdeling i Slagelse
  - » Høreomsorgsassistentens arbejdsområder
  - » Ørets anatomi og fysiologi
  - » Høreprøver og hørenedsættelser (aflysning af audiogrammer)
  - » Høreapparater: typer, betjening, vedligeholdelse og afhjælpning af fejl
  - » Høretekniske hjælpemidler
  - » Høreproblemer
  - » Kommunikations- og høretaktik
  - » Foreninger og samarbejdende instanser

Omfang

30 timer.

Den teoretiske del strækker sig over 3 dage og foregår på CSU-Slagelse.
Kursisten er derudover i praktik hos en hørekonsulent 1 arbejdsdag.

Bemærkninger

Kurset arrangeres af Høre på CSU-Slagelse og tilbydes normalt 1 gang årligt eller efter behov.
Der udstedes diplom for gennemført basisuddannelse.

Kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Efteruddannelseskursus for uddannede høreomsorgsassisterter

Lovgivning

Kommunerne har i følge Lovgivningen ansvaret for den primære høreomsorg, hvilket fremgår blandt andet af "Vejledning om hjælpemidler, biler, boligindretning med videre. Vejledning til serviceloven" af 15.02.11.

Målgruppe

Uddannede høreomsorgsassisterter.

Formål

At efteruddanne/opdatere høreomsorgsassisterter og andre relevante fagfolk.

Indhold

- Faste indslag på dagen:
  - » Status på høreafdelingens tilbud og personale
  - » Status på Audiologisk afdeling, Slagelse sygehus (for eksemplen ventetider, procedurer, personale)
  - » Oplæg fra hørekonsulenterne eller firmarepræsentanter om audiologiske/tekniske/ behandlingsmæssige nyheder, for eksempel om nye høreapparatyper, nye hjælpemidler
- Derudover workshops eller oplæg om relevante emner fra høreområdet (ny forskning, debatskabende emner, brugerorganisationer).

Omfang

7,5 time.

Bemærkninger

Kurset arrangeres af Høre på CSU-Slagelse én gang årligt.
Der udstedes kursusbevis.

Kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Kursus for omsorgspersonale

Lovgivning

Kommunerne har i følge Lovgivningen ansvaret for den primære høreomsorg, hvilket fremgår blandt andet af "Vejledning om hjælpemidler, biler, boligindretning med videre. Vejledning til serviceloven" af 15.02.11.

Målgruppe

Omsorgspersonale, der blandt andet arbejder med hørehæmmede, for eksempel personale i hjemmepleje, på plejehjem eller i den kommunale sundhedstjeneste.

Formål

At give omsorgs- og sundhedspersonale basal viden om håndtering, betjening og vedligeholdelse af høreapparater, samt om kommunikative strategier i forhold til borgere med hørenedsættelse.

Indhold

- Hørelsen, herunder ørets anatomi og fysiologi
- Høreapparatets muligheder og begrænsninger
- Høreapparater: typer, betjening og vedligeholdelse
- Muligheder for ekstra høretekniske hjælpemidler
- Kommunikations- og høretaktik
- Orientering om hørelsens betydning for udviklingen af demens

Omfang

1,5 time pr. undervisningsgang.

Kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Holdundervisning af omsorgs- og sundhedspersonale under uddannelse

Undervisningstilbud til SOSU-skoler, Sygeplejerskeuddannelsen og andre relevante uddannelser.

Målgruppe

Social- og sundhedshjælper-elever, social- og sundhedsassistentelever og sygeplejerskestuderende.

Formål

At give omsorgs- og sundheds-elever basal viden om håndtering, betjening og vedligeholdelse af høreapparater, samt om kommunikative strategier i forhold til borgere med hørenedsættelse.

Indhold

- Hørelsen, herunder ørets anatomi og fysiologi
- Høreapparatets muligheder og begrænsninger
- Høreapparater: typer, betjening og vedligeholdelse
- Muligheder for ekstra høretekniske hjælpemidler
- Kommunikations- og høretaktik
- Orientering om hørelsens betydning for udviklingen af demens
- Hands On høreapparater, ørepropper, batteri- og filterskift

Omfang

2 time pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Kurset arrangeres af Høre på CSU-Slagelse efter aftale med uddannelsesinstitutionerne. Undervisningen foregår på uddannelsesinstitutionen. Undervisningsmaterialet tilsendes elektronisk.

Kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Informationsmøder og foredrag

Temaforedrag

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne

Målgruppe

Borgere og pårørende der oplever hørevanskeligheder samt fagpersoner, der har berøring med mennesker med hørevanskeligheder

Formål

At formidle viden fra høreområdet

Indhold

Temaforedragene kan omhandle:

- Om hørelse generelt
  - » Hørelsens fysiologi
  - » Oplevelse af hørevanskeligheder
  - » Konsekvenser af hørenedsættelse
- Behandlingsmuligheder, forventninger og tilvænningsproblematik
- Tinnitus og lydfølsomhed
- Søvnvanskeligheder som følge af tinnitus
- Cochlear Implant
- Høretaktik
- Ekstra høretekniske hjælpemidler

Omfang

Åbent foredrag efter behov
4 timer pr. undervisningsgang

Bemærkninger

Kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris. Tilbuddet er dog gratis for foreninger og organisationer der arrangerer åbne møder med forventelig deltagelse af borgere inden for målgruppen.

Syn

Syn

Indledning

Ydelseskataloget præsenterer de ydelser, der udbydes i Syn på CSU-Slagelse.

Kataloget ligger desuden på vores hjemmeside: www.csu.slagelse.dk

Materialet indeholder en beskrivelse af målgrupper, lovgivning, pædagogiske metoder, faglige standarder, visitationsprocedurer samt beskrivelse af udrednings- og undervisningspakker.

Beskrivelsen af ydelserne indeholder en angivelse af lovgrundlag, målgruppe, formål, indhold og omfang af ydelserne.

Økonomi

Leveringsaftale:

Ydelserne i kataloget finansieres med udgangspunkt i Rammeaftale 2016 i Region Sjælland. Af denne fremgår at der på special-undervisnings området kan indgås leveringsaftaler.

CSU-Slagelse har indgået sådanne leveringsaftaler med Odsherred, Holbæk, Kalundborg, Ringsted, Sorø og Slagelse Kommuner.

Aftalen giver de nævnte kommuner fri trækingsret på ydelserne, hvilket betyder at borgere og fagpersoner frit kan henvende sig direkte til Syn.

Der er enkelte specialiserede ydelser der ikke dækkes af den fri trækningstret, da ydelserne ligger udenfor leveringsaftalerne.

CSU-Slagelse/Syn visiterer til ydelserne.

Praktiske oplysninger

Centrets telefon 58 57 57 60 er åben mandag til torsdag fra kl. 8.00 til 15.00, fredag fra 8.00 til 13.00.

Syn har desuden tirsdag til fredag fra kl. 8:00 til 10:00 en hotline til synskonsulenterne på tlf. nr. 58 57 57 51. Her kan borgere få telefonisk rådgivning/undervisning eller aftale tid med synskonsulenten.

Syns hovedadresse er i Slagelse. Når det vurderes relevant, er der mulighed for hjemmebesøg i borgerens eget hjem.

Ansatte i Syn

Synskonsulenter

Else-Marie Andersen
Anne Jacobsen
Signe Tornøe Tødten (fagkoordinator)
Jesper Kristiansen (fortrinsvis børneområdet)
Stine Nedergaard Sørensen

IKT konsulenter

Jesper Bryde
René H. Nielsen

Specialoptiker

Peter Smaakjær

Sagsbehandler

Rikke Garly

Assistent

John Nielsen
Cecilie Mejsner

Afdelingsleder

Natasha B. Epstein

Målgrupper

Syns målgrupper omfatter:

- Voksne med omfattende synsvanskeligheder, det vil sige svarende til visus 6/18 (0,3) eller dårligere
- Synsfelt på under 20 grader, hemianopsi (halvsidigt synsfelt)
- Pårørende eller andre netværkspersoner
- Fagpersoner der i deres arbejde har kontakt med voksne med synsvanskeligheder
- Voksne med medicinsk-optisk definerede, varige øjenlidelser

Herudover kan voksne der oplever synsvanskeligheder i dagligdagen, men som ikke falder ind under ovennævnte målgrupper, få rådgivning og undervisning i Syn. Der kan imidlertid ikke bevilges hjælpemidler efter serviceloven til denne gruppe borgere.

Borgere med følger efter hjernerystelse falder ikke indefor målgrupperne, men kan modtage tværgående ydelse

Lovgivning

Specialundervisning for voksne:

Syn tilbyder kompenserende specialundervisning til voksne, enten på mindre hold eller individuelt.

Undervisningen tilbydes som:

- Enkeltstående eller fortløbende kursusforløb
- Temakurser på mindre hold
- Individuel undervisning

Fælles for alle ydelserne er, at de er individuelt tilrettelagt og målrettet den enkelte deltager.

Specialundervisning for voksne er et tilbud, der er målrettet personer, der som følge af fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, har behov for særligt tilrettelagt undervisning og rådgivning.

Undervisningen defineres som målrettede, fremadskridende, individuelt tilrettelagte læringsaktiviteter, som har til formål at bistå borgeren i at afhjælpe eller begrænse de handicappende virkninger af funktionsnedsættelsen.

”Stk. 2. Ydelsen skal kunne medvirke til at forbedre deltagernes mulighed for at benytte kompenserende strategier, metoder og hjælpemidler, hvorved deltagernes mulighed for aktiv deltagelse i samfundslivet øges.

Undervisning:

Undervisningens tilrettelæggelse tager udgangspunkt i ”Generelle retningslinier” (2006) udarbejdet af Dansk Tale-, Høre og Synsinstitutioner:

1. Henvielse
2. Udredning
3. Visitation
4. Undervisning, rådgivning og vejledning som er særligt tilrettelagt med hensyntagen til borgerens funktionsnedsættelse som har til formål at øge borgerens selvhjulpethed, idet borgeren opnår nye færdigheder hvor brug af hjælpemidler kan inddrages som skal være tilrettelagt i overensstemmelse med en undervisningsplan, med beskrivelse af mål, indhold og omfang og være aftalt med borgeren som er tidsbegrænset med klare og evaluerbare mål

Lov om social service:

Syn har en række ydelser om specialrådgivning og hjælpemidler til voksne med synsvanskeligheder. Der er tale om specialrådgivning, der retter sig mod borgerens generelle situation, for eksempel behov for personlige individuelt tilpassede hjælpemidler i hjemmet som kompensation for varige funktionsnedsættelser. Specialrådgivningen kan omfatte familien og andre nære pårørende idet Lov om social service lægger op til en helhedsorienteret indsats for borgeren.

For borgere med synsnedsetsninger er der tale om specialrådgivning, der har fokus på borgerens mulighed for at blive så selvhjulpne som muligt.

Følgende paragraffer fra Lov om social service kan inddrages:

Lov om social service § 10 stk. 4: Kommunen skal tilbyde rådgivning om valg af hjælpemidler og forbrugsgoder samt instruktion i brugen heraf (synshjælpemidler).

Lov om social service § 112: Kommunen skal yde støtte til hjælpemidler til personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne (synshjælpemidler).

Lov om social service § 113: Kommunen skal yde hjælp til køb af forbrugsgoder, når betingelserne i § 112, stk. 1, er opfyldt (synshjælpemidler).

Funktionsnedsættelsesbegrebet

Der er gennem de senere år sket en ændring i opfattelsen af handicapbegrebet. Dette har blandt andet medført, at man ser mennesket før handicappet, og at man benytter betegnelserne personer med funktionsevnenedsættelse eller funktionsnedsættelse.

Funktionsevnenedsættelse eller funktionsnedsættelse ses som en konflikt mellem et menneskes forudsætninger, færdigheder og ønsker samt de krav og forventninger, mennesket møder i en konkret situation.

Dette relationelle/kontekstuelle begrebssæt har basis i FN's standardregler om lige muligheder for handicappede fra 1993, Salamanca-erklæringen fra 1994 og i WHO's International Classification of Functioning, Disability and Health fra 2003 (ICF).

På CSU-Slagelse ser vi vore ydelser i et ICF-perspektiv. Brugen af ICF medvirker til at flytte fokus fra sygdomsdiagnoser til de konsekvenser, helbredsforhold har for den enkeltes aktiviteter og deltagelse i samfundet. Meningen er, at ICF skal give et billede af, hvad der hæmmer, og hvad der fremmer borgerens aktiviteter og deltagelse i samfundslivet.

Der bliver sat fokus på individuelle ydelser og forløb frem for standardtilbud, der passer til en bestemt diagnose og en bestemt sværhedsgrad.

Modellen legaliserer, at fokus i en periode kan flyttes fra den der har funktionsnedsættelsen til de pårørende/omgivelserne. På den måde hjælpes omgivelserne til at blive så støttende som muligt, så de bliver i stand til at fremme både deres egen og partnerens aktive deltagelse.

Ydelse til pårørende og professionelle:

Den relationistiske tilgang medfører, at Syn også har fokus på pårørendes og professionelles mulighed for at fremme den synshandicappede borgers aktive deltagelse. Det vil derfor fremgå af oversigten over Syns ydelser, at disse grupper også er omfattet.

ICF-baseret udredning

I Syn anvendes en ICF-baseret udredning og beskrivelse af funktionsevnenedsættelsen. Det betyder, at der foretages en udredning af, hvilke muligheder der er for at kompensere for en given funktionsevnenedsættelse. Udredningen baserer sig på en række oplysninger:

- Samtaler med borgeren og evt. pårørende
- Nødvendige helbredsmæssige oplysninger fra egen læge, speciallæge, hospitalsafdelinger med flere.
- Anerkendte test, screeninger og observationer

ICF-parametre:

1. *Kroppens funktioner og anatomi:*
Borgerens funktionsnedsættelse, specifikke, relevante helbredsmæssige oplysninger som diagnose, funktionsnedsættelsens debut og årsag, omfang, prognose, andre fysiske/psykiske funktionsnedsættelser.
2. *Aktivitet og deltagelse:*
Borgerens ressourcer i forhold til dagligdagens gøremål, til omsorg for sig selv og andre, herunder kommunikation og mobilitet, til arbejde, uddannelse, fritid og husførelse.
3. *Omgivelsesfaktorer:*
Borgerens sociale rammer, familie og netværk/netværkets holdninger til funktionsnedsættelsen, bolig/tilgængelighed, adgang til at benytte/kontakte samfundets tilbud.
4. *Personlige faktorer:*
Borgerens personlige forudsætninger: alder, køn, social status, livssyn, motivation for ny-orientering og læring samt læringskapacitet, dvs. hvordan borgeren forsøger at kompensere for funktionsevnenedsættelsen.

Udredninger

Udredningerne foretages af konsulenter og/eller specialoptiker og danner grundlag for visitation af borgeren til andre af Syns ydelser. Udredningerne finansieres som udgangspunkt via leveringsaftaler.

Udredning af kompensationsbehov

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne, Lov om social service § 112.

Målgruppe

Borgere med synsnedsættelse.

Formål

- At udrede borgerens synsevnenedsættelse og på den baggrund komme med forslag til relevante kompensationsmuligheder

Indhold

Inden mødet med borgeren indhenter synskonsulent, efter samtykke fra borgeren, relevante oplysninger fra øjenlæge og eventuelt optiker, Statens Øjenklinik eller Refsnæs.

Herefter kan synskonsulent indkalde borgeren til en udredning på CSU-Slagelse eller i borgerens eget hjem. Er der pårørende, kan de få tilbud om at være til stede.

- Afdækning af det funktionelle syn
- Interview med borger og evt. pårørende
- Beskrivelse af funktionsevnen og funktionsevnenedsættelsen
- Afklaring af rådgivnings- og kompensationsbehov i samarbejde med borgeren
- Afklaring af synsvanskeligheder efter erhvervet hjerneskade

Omfang

4 timer.

Bemærkninger

Denne udredning er en basisudredning, der foretages af synskonsulent. Udredningen er grundlag for Syns visitation af borgeren til andre af Syns ydelser.

Denne udredning er udgangspunkt for alle videre tiltag, dog undtaget ydelser rettet til borgere med medicinsk-optiske lidelser.

Nye henvendelser fra borgere, der bygger videre på et igangværende forløb vil som udgangspunkt ikke indeholde en fornyet basisudredning. Her foretages en kortere udredning i forhold til en ny aktivitet eller et nyt handicapkompenserende hjælpemiddel.

Udredning af behov for svagsynsoptik, særlige medicinsk-optisk definerede hjælpemidler samt øjenproteser

Lovgivning

Lov om social service § 112, hjælpemiddelbekendtgørelsens bilag 2.

Målgruppe

Personer med medicinsk-optisk definerede, varige øjenlidelser, (det vil sige borgere som oft-est ikke er synshandicappede, men som har behov for specialfremstillede tilskudsberettigede optiske synshjælpemidler) samt pårørende og professionelle.

Formål

- At vejlede og rådgive borgeren om tilbud og muligheder for at afhjælpe eller begrænse følgerne af de varige øjenlidelser
- Overfor kommunerne at stille det faglige grundlag og beredskab til rådighed, således at disse sættes i stand til at opfylde borgernes retskrav på vejlednings- og rådgivningsydelser

Indhold

Inden mødet med borgeren indhenter specialoptikeren oplysninger fra øjenlæge.

Herefter indkalder optikeren borgeren til en specialoptisk synsprøve på CSU-Slagelse. Er der pårørende kan de få tilbud om at deltage.

- Beskrivelse af visus (synstyrke), øjendiagnose og det anbefalede hjælpemiddel

Omfang

3 timer.

Bemærkninger

På baggrund af udredning vurderes væsentlighed i forhold til lovgivningen.

Rådgivnings-, vejlednings- og undervisningstilbud

For alle ydelser gælder det, at de er retningsgivende og kan tilpasses den/de enkelte deltagere.

Der vil desuden være mulighed for i samarbejde med en kommune, at skræddersy en ydelse, enten det er rettet mod en borger, grupper af borgere eller mod fagligt personale, der ønsker en synsfaglig viden.

For alle rådgivnings-, vejlednings- og undervisningsydelser gælder, at de tager udgangspunkt i de oplysninger, udredningen har kortlagt.

Ydelserne finansieres som udgangspunkt via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale: kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Rehabilitering

Synskompenserende hjælpemidler

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne (afprøvningen).
Lov om social service § 112. (hjælpemidlet).

Målgruppe

Borgere med visus 6/18 (0,3)

Formål

At borgeren får mulighed for at føre en så normal og selvstændig tilværelse som muligt og i størst mulig grad gøre ansøgeren uafhængig af andres bistand i hverdagen

Indhold

Har synskonsulent i udredningen vurderet, at borgeren kan kompenseres med et hjælpemiddel, afprøves forskellige hjælpemidler. Det kan være lupper, lys, ADL (almindelig daglig levevis) hjælpemidler, for eksempel talende ure, vægte og læsescannere. Hjælpemidlet udleveres eller søges ved kommunen. Hvis der udleveres eller søges om et hjælpemiddel, vil der altid være undervisning i brugen af hjælpemidlet.

Omfang

1-2 timer. Derudover evt. ekstra undervisningstimer.

Bemærkninger

Synskonsulent har de hyppigst anvendte hjælpemidler med ud til borgeren. Det giver mulighed for, i de tilfælde hvor det er aftalt med kommunen, at hjælpemidlet straks udleveres til borgeren.

Synskonsulent laver sammen med borgeren en ansøgning til kommunen om bevilling af det udleverede hjælpemiddel.

At leve med stærkt nedsat syn, introduktionskursus

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere der har oplevet en svær nedsættelse af synet og som oplever problemer med at klare de daglige gøremål på grund af synsnedsættelsen.

Formål

- At introducere borgeren for synskompenserende teknikker, metoder og hjælpemidler med henblik på mestring af tidligere færdigheder
- At hjælpe borgeren til bedst muligt at bevare sin uafhængighed og selvhjulpethed
- At hjælpe borgeren til accept af sit synstab i mødet med ligestillede

Indhold

Undervisning i grundlæggende teknikker til brug i dagligdagen. Der vil være introducerende undervisning i ledsageteknik, madlavningsteknikker, afprøvning af diverse hjælpemidler.

Hovedvægten på kurset vil blive lagt på forståelse for den nye situation, den enkelte borger er i, når synet svigter.

Den sidste kursusdag er kursusdeltagerens pårørende/ledsager inviteret.

Omfang

5 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Kurset udbydes ofte på hold med et omfang på 3 x 5 timer.

Ledsageteknik

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere der har oplevet en svær nedsættelse af synet og som oplever problemer med at færdes på grund af synsnedsættelsen. Derudover pårørende og plejepersonale.

Formål

- At introducere borgeren for synskompenserende teknikker, metoder og hjælpemidler med henblik på mestring af tidligere færdigheder
- At hjælpe borgeren til bedst muligt at bevare sin uafhængighed og selvhjulpethed
- At hjælpe borgeren til accept af sit synstab i mødet med ligestillede

Indhold

Ledsageteknik er betegnelsen for en række metoder, som den synshandicappede og pårørende/nærmeste netværk bør kende og benytte, når en seende fungerer som ledsager for en person, der er blind eller stærkt svagsynet.

Omfang

3 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen gives både individuelt (borger/pårørende) og på hold. Der udbydes desuden kurser til plejepersonale og pårørende.

Typisk gives undervisning 2 x 3 timer.

Madlavning

 Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere, der har oplevet en nedsættelse af synet, og som oplever problemer med at klare de daglige gøremål på grund af synsnedsættelsen.

Formål

- At introducere borgeren for synskompenserende teknikker, metoder og hjælpemidler med henblik på mestring af tidligere færdigheder
- At hjælpe borgeren til bedst muligt at bevare sin uafhængighed og selvhjulpethed
- At hjælpe borgeren til accept af sit synstab i mødet med ligestillede

Indhold

Undervisning i synskompenserende teknikker ved daglig madlavning, for eksempel:

- Tilberedning og servering af varm og kold mad
- Holde orden i maden på tallerkenen
- Ophædningsteknikker af koldt og varmt
- Måltidsteknikker

Omfang

4 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen gives både individuelt og på hold.

Kurset udbydes ofte på hold med et omfang på 2 x 4 timer.

Trafiktræning

 Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere, der har oplevet en nedsættelse af synet, og som oplever problemer med at klare de daglige gøremål på grund af synsnedsættelsen.

Formål

- At introducere borgeren for synskompenserende teknikker, metoder og hjælpemidler med henblik på mestring af tidligere færdigheder
- At hjælpe borgeren til bedst muligt at bevare sin uafhængighed og selvhjulpethed
- At hjælpe borgeren til accept af sit synstab i mødet med ligestillede

Indhold

Trafiktræning med henblik på udnyttelse af restsyn og inddragelse af andre sanser ved færden uden for hjemmet, for eksempel:

- Teknikker til at navigere i bybilledet
- Finde destinationer
- At krydse veje og lyskryds
- At færdes ved hjælp af GPS

Omfang

4 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen gives individuelt ofte, over flere gange.

Kommunikation

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere, der har oplevet en nedsættelse af synet, og som oplever problemer med at klare de daglige gøremål på grund af synsnedsættelsen.

Formål

- At introducere borgeren for synskompenserende teknikker, metoder og hjælpemidler med henblik på mestring af tidligere færdigheder
- At hjælpe borgeren til bedst muligt at bevare sin uafhængighed og selvhjulpethed
- At hjælpe borgeren til accept af sit synstab i mødet med ligestillede

Indhold

Lære forskellige kommunikationsstrategier som for eksempel.:

- Notatteknik
- Brug af kalender
- Telefoni, herunder mobiltelefoni

Omfang

4 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen gives både individuelt og på hold.

Læsning med stærk optik

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere, der har oplevet en nedsættelse af synet, og som oplever problemer med at klare de daglige gøremål på grund af synsnedsættelsen.

Formål

- At introducere borgeren for synskompenserende teknikker, metoder og hjælpemidler med henblik på mestring af tidligere færdigheder
- At hjælpe borgeren til bedst muligt at bevare sin uafhængighed og selvhjulpethed
- At hjælpe borgeren til accept af sit synstab i mødet med ligestillede

Indhold

Læring af teknikker og metoder til, med egen svagsynsbrille at kunne læse for eksempel.:

- Aviser, blade, opskrifter, priser med mere
- Klokken, håndarbejde med mere

For at opnå dette må borgeren lære at læse på ny. Det kræver en stor indsats at tilegne sig helt nye læsestrategier.

Der er som regel også behov for optikunderstøttende hjælpemidler som for eksempel læsestativ, ekstra lys og hensigtsmæssig placering af lyskilde.

Omfang

4 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen gives både individuelt og på hold.

Kreativt kursus

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere, der har oplevet en nedsættelse af synet, og som oplever problemer med at klare de daglige gøremål på grund af synsnedsættelsen.

Formål

- At introducere borgeren for synskompenserende teknikker, metoder og hjælpemidler med henblik på mestring af tidligere færdigheder
- At hjælpe borgeren til bedst muligt at bevare sin uafhængighed og selvhjulpethed
- At hjælpe borgeren til accept af sit synstab i mødet med ligestillede

Indhold

Idéer og teknikker til at fastholde kreative udfoldelser indenfor blandt andet håndarbejde, juledekoration, påskedekoration med mere.

Omfang

4 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen gives typisk på hold, men kan også foregå individuelt.

ADL - afmærkning

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne

Målgruppe

Borgere, der har oplevet en nedsættelse af synet, og som oplever problemer med at klare de daglige gøremål på grund af synsnedsættelsen.

Formål

- At introducere borgeren for synskompenserende teknikker, metoder og hjælpemidler med henblik på mestring af tidligere færdigheder
- At hjælpe borgeren til bedst muligt at bevare sin uafhængighed og selvhjulpenhed
- At hjælpe borgeren til accept af sit synstab i mødet med ligestillede

Indhold

Undervisning i synskompenserende teknikker ved daglige færdigheder. Der kan blandt andet undervises i afmærkning af forskellige hjælpemidler eller indbo, så borgeren kan agere selvstændigt i hverdagen.

Omfang

2 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen gives både individuelt og på hold.

Kurset udbydes ofte på hold med et omfang på 2 x 2 timer eller 1 x 4 timer.

CCTV-kursus

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere, der har oplevet en nedsættelse af synet, og som oplever problemer med at klare de daglige gøremål på grund af synsnedsættelsen.

Formål

- At introducere borgeren for synskompenserende teknikker, metoder og hjælpemidler med henblik på mestring af tidligere færdigheder
- At hjælpe borgeren til bedst muligt at bevare sin uafhængighed og selvhjulpenhed
- At hjælpe borgeren til accept af sit synstab i mødet med ligestillede

Indhold

Grundlæggende kursus i brugen af elektronisk forstørrelsesapparat. Borgeren med nedsat syn kan få tips og idéer til bl.a. læsning af bankudtog og busplaner, skrivning af krydsord og eksempelvis billedlæsning.

Derudover kan apparatet anvendes til flere forskellige ting i hverdagen, blandt andet hjælp ved madlavning, ved personlig hygiejne eller ved håndarbejde og meget mere.

Omfang

4 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen gives både individuelt og på hold.

Kurset udbydes ofte på hold med et omfang på 1 x 4 timer.

Udvidet brug af Daisy

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne

Målgruppe

Borgere, der har oplevet en nedsættelse af synet, og som oplever problemer med at klare de daglige gøremål på grund af synsnedsættelsen.

Formål

- At introducere borgeren for synskompenserende teknikker, metoder og hjælpemidler med henblik på mestring af tidligere færdigheder
- At hjælpe borgeren til bedst muligt at bevare sin uafhængighed og selvhjulpenhed
- At hjælpe borgeren til accept af sit synstab i mødet med ligestillede

Indhold

Undervisning i brugen af flere funktioner på lydbogs-afspiller (Daisy). Der er undervisning i blandt andet funktioner som "bogmærke", "Sleep-timer" og navigering i bogen.

Omfang

4 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen gives både individuelt og på hold.

Kurset udbydes ofte på hold med et omfang på 1 x 4 timer.

Inspiration til motion og bevægelse

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere der har oplevet en svær nedsættelse af synet og som oplever problemer med at klare de daglige gøremål på grund af synsnedsættelsen.

Formål

- At introducere borgeren for synskompenserende teknikker, metoder og hjælpemidler med henblik på mestring af tidligere færdigheder
- At hjælpe borgeren til bedst muligt at bevare sin uafhængighed og selvhjulpenhed
- At hjælpe borgeren til accept af sit synstab i mødet med ligestillede

Indhold

Undervisning i forskellige strategier til blandt andet at fastholde eller igangsætte motion i hverdagen. På kurset bliver der lagt vægt på at inspirere til daglig bevægelse/motion både inde og ude. På kursusdagen vil borgeren med nedsat syn kunne afprøve og få gode idéer til bevægelse/motion i hjemmet og i klubberne.

Omfang

4 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen gives både individuelt og på hold. Kurset udbydes ofte på hold med et omfang på 1 x 4 timer.

Lysafprøvning

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med synsnedsættelse.

Formål

At udrede borgerens behov for lys og på den baggrund komme med forslag til relevante kompensationsmuligheder

Indhold

Syn har den sidst nye teknik til at afprøve lysbehov i forskellige situationer. Der er mulighed for at skifte vægfarve, så der kan blive taget højde for fordele og ulemper ved forskellig lysreflektion i forhold til den enkelte borger. Ved lysafprøvning er der mulighed for at afprøve lux kvalitet og farve i lyset, så lyset optimeres i forskellige dagligdagssituationer.

Omfang

3 timer pr. udredning og undervisningsgang.

Bemærkninger

Denne udredning foretages individuelt og foregår ofte både i hjemmet og i lyslaboratoriet.

Orientering og mobility - basis

Lovgivning

Lov om specialundervisning.

Målgruppe

Stærkt svagsynede eller blinde voksne.

Formål

- At gøre borgeren fortrolig med mobilityteknikker på et niveau, der muliggør sikker færden på egen hånd
- At gøre borgeren mindre afhængig af andres hjælp

Indhold

Arbejde med læring af teknikker gennem skærpelse af især høre- og følesanserne, samt brug af den hvide stok, hvor målet er at lære:

- Forskellige stok-teknikker
- Ledelinier
- Kendemærker
- Niveauforskelle
- Gå på trapper
- Krydse veje
- Orientering
- Ledsageteknik med pårørende

Omfang

2-4 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen foregår individuelt. Et orienterings og mobility (basis) forløb har et typisk omfang på 10 timer.

Orientering og mobility - udvidet

Lovgivning

Lov om specialundervisning.

Målgruppe

Stærkt svagsynede eller blinde voksne.

Formål

- At gøre borgeren fortrolig med mobilityteknikker på et niveau, der muliggør sikker færden på egen hånd
- At gøre borgeren mindre afhængig af andres hjælp

Indhold

Efter at de grundlæggende mobilityfærdigheder er indlært, kan borgeren tilbydes et kursus, hvor der i forhold til borgerens behov arbejdes med:

- At kortlægge omgivelserne og ruterne med tingenes placering i forhold til hinanden
- At lære at benytte GPS

Omfang

2-4 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen foregår individuelt. Et orienterings og mobility (udvidet) forløb har et typisk omfang på 8 timer.

Intervention efter erhvervet hjerneskade

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med erhvervet hjerneskade, eksempelvis hemianopsi, samt deres pårørende og eventuelt personale.

Formål

- At øge borgerens bevidsthed om de synsmæssige konsekvenser af hjerneskaden
- At lære borgeren nogle synskompenserende teknikker

Indhold

- Oplysning om typiske synsnedsættelser efter erhvervet hjerneskade
- Kommunikation og interaktion
- Læsestrategier
- Understøttelse af nærvisningsopgaver som læsning og skrivning
- Orientering og mobility

Omfang

1½ timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Individuel undervisning, der tager specifikt udgangspunkt i synsnedsættelsen.

Det individuelle undervisningsomfang er 4 x 1½ time. De pårørende og fagfolk kan inddrages i noget af undervisningen. Der er desuden mulighed for at tilrettelægge et kursus målrettet personalet på plejehjem, aktivitetscentre eller andre steder hvor borgeren med synsnedsættelsen færdes.

Informations- og kommunikations- teknologiske hjælpemidler (IKT)

Undervisning i punktskrift

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Voksne blinde, der ønsker at lære og benytte punktskrift.

Formål

At sætte borgeren i stand til at kommunikere ved hjælp af punktskrift

Indhold

- At lære punktskrift
- At lære den nødvendige læseteknik der skal til for at føle
- At lære punktskriftapparatets funktioner at kende
- At anvende apparatet til de kommunikationsopgaver borgeren har

Omfang

10-50 timer.

Bemærkninger

Nogle borgere har kendskab til punktskrift, i så tilfælde kan man klare sig med færre timer. Andre skal først lære punktskrift, så i disse tilfælde er der behov for væsentligt flere timer. Der vil altid være tale om individuel undervisning.

Afprøvning/udlevering af informations- og kommunikationsteknologiske hjælpemidler (IKT)

Lovgivning

Lov om social service § 112 og § 10.

Målgruppe

Blinde og svagsynede borgere.

Formål

- At afdække hvilke IKT hjælpemidler der kan opfylde borgerens kompensationsbehov på IKT området

Indhold

Der afprøves forskellige synskompenserende hard- og software samt brugen af styresystemet, for eksempel:

- Forstørrelse af skærbilledet og/eller brug af talesyntese
- Skærmlæserprogram, der omsætter skærbilledet til syntetisk tale

Det bevilgede udstyr opsættes i borgerens hjem, og funktionaliteten testes sammen med borgeren i forhold til.:

- Hensigtsmæssig brug
- Brug af forstørrelsesprogrammer
- Talesyntese
- Installering af software

Der foretages en vurdering af undervisningsbehov i brug af udstyret.

Omfang

For alle opgaver gælder det, at varigheden afhænger af borgerens forudsætninger for at lære brugen af hjælpemidlet.

Det må derfor aftales i det enkelte tilfælde i forbindelse med udredningen af borgerens funktionsevne og nedsatte syn.

Bemærkninger

En mobiltelefon er sædvanligt indbo og således borgerens egen udgift, hvorimod det synskompenserende hard- og software bevilges efter serviceloven.

Det udlånte udstyr reparerer i nødvendigt omfang.

Udstyr, der er borgerens ejendom reparerer ikke, men kompenserende software installeres på eventuelt. ny PC.

Der gives support på det udlånte udstyr. Supporten gives til de synskompenserende dele af udstyret. Der ydes således ikke support til borgerens internetadgang, mailprogrammer med videre.

Supporten sker fortrinsvis som telefonsupport og fjernesupport via internettet.

Kursus i 10-fingersystem

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Voksne med væsentligt nedsat synsfunktion, der i forbindelse med bevilling af computer, har behov for at lære at skrive uden brug af synet.

Formål

At sætte borgeren i stand til at anvende pc-handicapkompenserende software

Indhold

- Undervisning og træning i at skrive på tastaturet ved hjælp af 10 fingersystemet
- Undervisning og træning i at kunne anvende genvejstaster til handicapkompenserende software

Omfang

2 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Dette kursus tilbydes på små hold

Har borgeren ikke tidligere været PC-bruger, vil vi ofte tilbyde borgeren et 10-fingerkursus, inden vi foretager den endelige indstilling til bevilling af PC. Målet med kurset er at kvalificere borgeren til brugen af udstyret. Som udgangspunkt visiteres til i alt 10 timers undervisning.

Kurser i brug af informations- og kommunikationsteknologiske hjælpemidler (IKT)

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Blinde og svagsynede borgere.

Formål

At borgeren opnår grundlæggende færdigheder i anvendelse af udstyrets synskompenserende funktioner

Bemærkninger

Med udgangspunkt i dette formål tilbyder vi en række kurser, der sætter borgeren i stand til at deltage aktivt i samfundsliv, familieliv og fritidsliv.

Undervisningen vil blive tilbudt til de borgere, der efter det informationsteknologiske udstyr er installeret og den første instruktion er givet, har behov for et længere forløb for at få det fulde udbytte af udstyret.

Grundkursus pc-bruger

Indhold

Gennemgang af det synskompenserende hard- og software samt styreprogram, for eksempel:

- Computerens betjening via skærmlæserprogram
- Arbejde med menuer og dialogbokse
- Forstå og anvende funktioner på internettet
- Sende og modtage mails
- Andre kommunikationsprogrammer

Omfang

2 timer pr. undervisningsgang.

Kursus i brug af mobiltelefon

Indhold

- Mobiltelefonens grundlæggende funktioner koblet med skærmlæser med talesyntese og/eller punktdisplay eller forstørrelse
- Gennemgang af telefonens taster eller brug af touchskærm
- Gennemgang af nødvendige tastaturkommandoer eller bevægelser på touchskærm, for at få skærmlæseren eller telefonen til at gøre og sige det den skal
- Nyttige funktioner
- Skrivning af SMS-besked
- Andre vigtige funktioner

Omfang

2 timer pr. undervisningsgang.

Kursus i brug af GPS

Indhold

- Undervisning i brug af synskompenserende hard- og software
- Praktiske øvelser i "marken"

Omfang

6 timer.

Undervisningen foregår individuelt, eventuelt på små hold. Den gennemføres på et af CSU-Slagelses undervisningssteder.

Bemærkninger

Inden man kan benytte en GPS på egen hånd forudsættes det, at borgeren har grundlæggende mobilityfærdigheder.

Kursus i brug af iPad

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne

Målgruppe

Borgere, der allerede har en iPad, men har svært ved at benytte den, samt borgere der ønsker at anskaffe sig en iPad.

Formål

At sætte borgeren i stand til at benytte en iPad og de særlige funktioner i forhold til tilgængelighed for borgere med synsvanskeligheder

Indhold

Med udgangspunkt i borgerens erfaringer og kompetencer, gennemgås iPad'ens muligheder for forstørrelse, oplæsning, kompenserende opsætninger samt velegnede apps til svagtseende og blinde.

Omfang

Efter behov 2½ time pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

En iPad er sædvanligt indbo, og anskaffelsen er derfor for egen regning. Særlige synskompenserende apps kan søges og bevilliges efter serviceloven. Disse apps vil sædvanligvis erstatte et hjælpemiddel.

Optik

Specialoptik

Lovgivning

Serviceoven § 112.

Målgruppe

Personer med medicinsk-optisk definerede, varige øjenlidelser, det vil sige brugere, der som oftest ikke er synshandicappede, men som har behov for specialfremstillede tilskudsberettigede optiske synshjælpemidler.

Formål

- Overfor borgeren og dennes pårørende at afhjælpe eller begrænse følgerne af den medicinsk-optisk definerede, varige øjenlidelse
- Overfor kommunerne at stille det faglige grundlag og beredskab til rådighed således, at disse sættes i stand til at opfylde borgernes retskrav på udredningsydelser, hjælpemiddelydelser og vejlednings- og rådgivningsydelser

Indhold

På baggrund af udredningen ydes:

- Rådgivning og vejledning til borger, pårørende og eventuelt tilknyttet personale.
- Rådgivning og vejledning til kommunal forvaltning og institutioner.
- Sagkyndig bistand som kan danne fagligt grundlag for sagsbehandling og kommunal bevilling vedrørende særligt specialfremstillede kontaktlinser, briller og øjenproteser i henhold til indikationerne for bevilling af medicinsk-optiske synshjælpemidler

Omfang

Der er tale om korte ydelsesforløb.

Bemærkninger

Under forløbet er der fri henvendelse til CSU-Slagelse, Syn.

Svagsynsoptik

Lovgivning

Serviceoven § 112.

Målgruppe

Personer med visus på 6/18(0,3) eller derunder og/eller synsfelt på < 20°. Synshandicappede, som har brug for specielle optiske hjælpemidler som lupper, lupbriller, kikkerter, kikkertbriller samt kombinationer heraf.

Formål

- Overfor borgeren og dennes pårørende at afhjælpe eller begrænse følgerne af synsnedsættelsen.
- Overfor kommunerne at stille det faglige grundlag og beredskab til rådighed således, at disse sættes i stand til at opfylde borgernes retskrav på udredningsydelser, hjælpemiddelydelser og vejlednings- og rådgivningsydelser

Indhold

- Specialoptisk udredning
- Klinisk synsundersøgelse af kommunernes svagsynede borgere, hvilket indebærer måling af øjets synsfejl, farvesyn, kontrastsyn, synsfelt beregning af specialoptik receptudstedelse og journalskrivning
- Sagkyndig bistand som kan danne fagligt grundlag for sagsbehandling og kommunal bevilling vedrørende specialfremstillet svagsynsoptik og filterbriller i henhold til indikationerne for bevilling af synshjælpemidler

Omfang

Der er tale om korte ydelsesforløb. Under forløbet er der fri henvendelse til CSU-Slagelse, Syn.

Bemærkninger

Syns specialoptiker tilbyder desuden øjenlæger, optikere, sagsbehandlere med videre undervisning og supervision i forhold til personer med synshandicap.

Andre ydelser

Indkøb og drift af lager og forsyningsvirksomhed på hjælpemiddelområdet

Lovgivning

Serviceoven § 112.

Målgruppe

Personer med en væsentlig varig nedsat synsfunktion.
Personer med medicinsk-optisk definerede, varige øjenlidelser, det vil sige brugere som oftest ikke er synshandicappede, men som har behov for specialfremstillede tilskudsberettigede optiske synshjælpemidler.

Formål

At sikre hurtig implementering af ydelser og handicapkompenserende hjælpemidler, som den tværfaglige specialiserede udredning har anbefalet

Indhold

- Indkøb af svagsynshjælpemidler, IT, medicinsk-optiske hjælpemidler med mere.
- Styring af lager – registrering og afmærkning af hjælpemidler
- Rengøring af genbrugshjælpemidler
- Afhentning og udlevering af hjælpemidler hos borger, kommunale hjælpemiddellagre og optikere
- Småreparationer

Bemærkninger

Her udnytter vi dels, at vi kan genbruge hjælpemidler, der er leveret tilbage fra borgerne, dels at vi kan opnå forhandlerrabatter på grund af store indkøb.

Udredning ved synsfeltdefekter eller samsynsproblemer efter skader i hjernen eller ved følger efter hjernerystelse

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere, med synsfeltdefekter eller samssynsproblemer efter skader i hjernen eller ved følger efter hjernerystelse.

Formål

I en ICF-baseret forståelsesramme at udrede borgerens synsvanskeligheder med henblik på prognosen for effekten af et undervisningsforløb.

Indhold

- Synsvanskeligheder på kropsniveau
  - » Øjnenes bevægelser
  - » Samsyn
  - » Synsfelt
  - » Visus
  - » Hukommelse
  - » Koncentration
  - » Opmærksomhed
  - » Sprogfunktion
  - » Balance/svimmelhed
- Aktivitet og deltagelse
  - » Læsning
  - » Færden
  - » ADL
- Omgivelsesfaktorer
  - » Hæmmende og fremmende faktorer i det kommunikative miljø, herunder teknologiske hjælpemidler
- Personlige faktorer
  - » Som ressourcer, tidligere erfaringer og helbredstilstand
  - » Forventninger til indhold og udbytte af undervisning
- Konklusion indeholdende
  - » Status efter udredning
  - » Opsætning af mål for indsatsen
  - » Anbefaling til undervisningsforløb på CSU-Slagelse
  - » Afslag på videre intervention
- Udredningen sendes/udleveres til
  - » Borgeren
  - » Samarbejdsparter i borgerens hjemkommune
  - » Egen læge

Bemærkninger

Udredningen foretages af et tværfagligt team bestående af neurofaglig konsulent, specialoptiker og synskonsulent.
Herefter vurderes borgerens mulighed for at profitere af synstræning.

Omfang

6 timer inklusiv rapportskrivning.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Synstræning ved synsfeltdefekter eller samsynsproblemer efter skader i hjernen eller ved følger efter hjernerystelse

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Voksne som efter en udredning, er vurderet til at kunne profitere af kurset.

Formål

- At øge borgerens bevidsthed om de synsmæssige konsekvenser af hjerneskaden
- Øjnernes synstyrke og brydningsforhold: Bestemmelse af i hvilken grad øjnernes evne til at se små detaljer er udviklet, og om der er væsentlig grad af nærsynethed, langsynethed eller bygningsfejl, som skal kompenseres.
- Dybdesynets udvikling og den øjenmotoriske koordination: Bestemmelse af i hvilken grad hjernen anvender de to øjne til at se samtidigt, samt bevægeapparatets effektivitet til at koordinere øjnene i hele blikfeltet.
- Synssansens integration med krop og balance: Her vurderes de vigtige koblinger mellem synet og balancesansen, øje-hånd og øje-fod koordination - samt timing af bevægelser baseret på visuelle signaler.
- Indhold
- Oplysning om typiske synsændringer efter erhvervet hjerneskade
- Træningsøvelser, der kan medvirke til etablering af øget stabil visuel fiksatøevne inklusiv nærrefleks, øjne-hoved integration samt reduktion af sensibilitet for bevægelse i synsfeltet.
- Øge visioptionel opmærksomhed ved bl.a. indskrænket synsfelt.
- Synskompenserende teknikker ved blandt andet læsning og skrivning.
- Evalueringen sendes/udleveres til
  - » Borger
  - » Samarbejdsparter i borgerens hjemkommune
  - » Egen læge

Omfang

8-10 uger med 1 undervisningslektion pr. uge. + hjemmetræning

Finansiering:

Via leveringsaftale

For kommuner uden leveringsaftale: kontakt CSU-Slagelse

For borgere med følger efter hjernerystelse: kontakt CSU-Slagelse

Læse

Læse

Indledning

Ydelseskataloget præsenterer de ydelser, der udbydes i Læse på CSU-Slagelse.

Kataloget ligger desuden på vores hjemmeside: www.csu.slagelse.dk

Økonomi

Ydelserne i kataloget fra Læse finansieres på flere måder:

Kontrakter og takster:

En stor del af Læses undervisning finansieres gennem kontrakter og takster:

- Driftsoverenskomst med VUC, Vestsjælland Syd, jævnfør Lov om Ordblindeundervisning
- Rameaftale med Undervisningsministeriet, Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, jævnfør Lov om Specialpædagogisk Støtte ved Videregående Uddannelser
- Individuelle aftaler med kommuner, jobcentre med videre

Betalingsaftaler mellem kommunerne

Kompenserende specialundervisning finansieres dels via leveringsaftale med Slagelse og Ringsted kommuner (jævnfør gældende rammeaftale for Region Sjælland), dels via særlig aftale med Sorø kommune. Dette betyder, at borgere fra disse tre kommuner frit kan henvises til kompenserende specialundervisning på CSU-Slagelse eller selv kan henvende sig hertil.

Visitationen ligger på CSU-Slagelse. Dog er der særlige aftaler vedrørende borgere fra Sorø Kommune.

Ud over de permanente ydelser, deltager Læse løbende i projekter. Finansiering og visitation til disse projekter afhænger af projektbeskrivelsen.

Praktiske oplysninger

I Læse lægger vi vægt på, at der er et højt fagligt niveau, samt at der er en spredning i arten af kompetencer, så vi er i stand til at dække alle aspekter af vores opgaver på det bedst kvalificerede grundlag.

I Læse er der ansat 9 læsekonsulenter med en grunduddannelse som audiologopæd eller folkeskolelærer. Dernæst er alle videreuddannet indenfor et eller flere områder (specialpædagogik, læsepædagogik, læsevejledning, indvandrerundervisning, matematik/dyskalkuli, kognitiv adfærdsterapi, gestaltterapi og projektledelse).

Flere konsulenter har timer i både Læse og -Psykiatri. Desuden har vi mulighed for at indhente kompetencer fra centrets andre Teams (Høre, Syn, Kommunikation og STU).

Målgrupper

Team Læse tilbyder undervisning målrettet voksne med specifikke læse-/stavevanskeligheder, som har behov for en særligt tilrettelagt undervisning, der tager sigte på at afhjælpe eller begrænse virkningen af deres funktionsnedsættelse.

Læse har flere målgrupper:

- Unge og voksne ordblinde, som opfylder betingelserne for undervisning gennem "Lov om forberedende voksenundervisning og ordblindeundervisning for voksne".
- Unge og voksne med læse- stave- skrivevanskeligheder, der ikke kan undervises efter "Lov om forberedende voksenundervisning og ordblindeundervisning for voksne" – enten fordi de ikke kan diagnosticeres som ordblinde, eller fordi de af psykiske eller sociale grunde ikke kan profitere af ordblindeundervisning. (Lov om specialundervisning for voksne).
- Unge og voksne med skriftsproglige vanskeligheder i kombination med andre funktionsvanskeligheder. Det kan for eksempel være kognitive vanskeligheder, generelle indlæringsvanskeligheder eller fysiske handicaps (Lov om specialundervisning for voksne + Lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov).

- Unge og voksne talblinde (Lov om specialundervisning for voksne).
- Ordblinde studerende på ungdoms- og videregående uddannelser (Lov om specialpædagogisk bistand ved ungdomsuddannelser + Lov om specialpædagogisk støtte ved videregående uddannelser).

Undervisning

Al undervisning i Læse starter med en grundig udredning. Udredningen starter med en samtale om baggrund, motivation, ønsker og behov. Derefter udredes det faglige niveau, og det vurderes, om der er tale om ordblindhed/ talblindhed eller andre vanskeligheder. Med udgangspunkt i denne udredning udarbejdes en individuel undervisningsplan.

Læse tager udgangspunkt i Danske Tale-Høre-Synsinstitutioners "Generelle retningslinier" (DTHS 2006), der beskriver en undervisning, rådgivning og vejledning

- som er særlig tilrettelagt med hensyn til borgerens funktionsnedsættelse/handicap
- som har til formål at øge borgerens selvhjulpethed, idet borgeren opnår nye færdigheder
- hvor brug af hjælpemidler kan inddrages
- som skal være tilrettelagt i overensstemmelse med en undervisningsplan, med beskrivelse af mål, indhold og omfang og være aftalt med borgeren
- som er tidsbegrænset med klare og evaluerbare mål

Undervisningsplanen evalueres jævnligt med udgangspunkt i den enkelte kursists egne mål. Ved evalueringen ses på, om målene er nået. I kombination med en vurdering af motivation, fremmøde, progression mv. samt hvor længe den pågældende har gået til undervisning, tages beslutning om, hvorvidt der skal visiteres til yderligere undervisning og eventuelt opstilling af nye mål, eller om undervisningen skal afsluttes.

Overordnet er målet med undervisningen i Læse, at kompensere for mangelfulde færdigheder, så borgeren bliver i stand til at :

- honorere krav om læsning, skrivning og regning i sin dagligdag på lige fod med alle andre borgere i det danske samfund
- følge undervisningen i fagene indenfor den almene voksenuddannelse, arbejdsmarkedets kursus- og uddannelsesstilbud og eventuel videre uddannelse.

I Læse opfatter vi læsning bredt – det vil sige, at læsning ikke kun foregår med øjnene som ved konventionel læsning, men at den også kan foregå via en pc, tablet eller smartphone og via ørerne/ lyttelæsning. Hovedsagen er det, der kommer ud af læseprocessen: oplevelser, oplysninger og viden.

Læsning kan defineres som afkodning x forståelse, og når man støtter afkodningen via it-hjælpemidler er der mere overskud til forståelsen.

På samme måde kan man sige, at formålet med stavningen ikke er stavning i sig selv – at skrive et ord "af sig selv" med den korrekte stavemåde. Formålet er at formidle noget på skrift, altså at formulere et skriftligt budskab. Her kan man ligeledes tale om, at skrivning er stavning x skriftlig formulering, og når man kompenserer for den mangelfulde stavning via it-hjælpemidler, er der mere overskud til at arbejde med den skriftlige formulering.

Undervisningen stiler mod at kompensere for deltagerens læse-/ stavevanskeligheder – dels gennem undervisning i sproglig opmærksomhed, afkodnings- og stavestrategier med videre og dels gennem brug af læse-/stavekompenserende it-hjælpemidler. Når der kompenseres for afkodning og stavning via hjælpemidler, opstår der desuden nye behov for undervisning i læseforståelse og skriftlig formulering.

Der er desværre ikke de samme muligheder for it-hjælpemidler til talblinde, så her undervises dels i grundlæggende talkendskab og regning. Dels findes der individuelle løsninger til hjælpemidler.

Test og udredningstilbud

For alle ydelser gælder det, at de er retningsgivende og kan tilpasses den/de enkelte deltagere. Der vil desuden være mulighed for at skræddersy specifikke ydelser, der kan være rettet mod den enkelte, grupper eller fagligt personale.

Samtale og screening - Ordblindeundervisning for voksne

Lovgivning

Lov om forberedende voksenundervisning og ordblindeundervisning for voksne

Målgruppe

Alle, der efter undervisningspligtens ophør, har basale vanskeligheder med at tilegne sig skriftsproget.

Formål

- At vurdere om ordblindeundervisning kan være et relevant tilbud
- At fastslå, om deltageren opfylder betingelserne for at få foretaget en supplerende udredning

Indhold

Samtale + screening med den Nationale ordblindetest

Omfang

1 - 2 timer

Pris

Statsligt taxameter via driftsoverenskomst med VUC.

Supplerende udredning - Ordblindeundervisning for voksne

Lovgivning

Lov om forberedende voksenundervisning og ordblindeundervisning for voksne.

Målgruppe

Alle, der er visiteret til supplerende udredning.

Formål

- At afdække arten og omfanget af vanskelighederne
- At udrede årsagen til disse
- At danne grundlag for borgerens handleplan, herunder ansøgning om it-hjælpemidler
- At vurdere grundlaget for visitation til ordblindeundervisning
- At skabe forudsætninger for et målrettet undervisningstilbud og/eller rådgivning og vejledning

Indhold

Samtale + afdækning af:

1. Basale sproglige forudsætninger
2. Læsefærdigheder (afkodning + forståelse)
3. Stavefærdigheder
4. Færdigheder i skriftlig formulering
5. Behov og forudsætninger for brug af it-hjælpemidler

Omfang

1 - 3 timer

Pris

Statsligt taxameter via driftsoverenskomst med VUC.

Læse-staveudredning - Kompenserende specialundervisning

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Alle, der efter undervisningspligtens ophør har basale vanskeligheder med at tilegne sig skriftsproget og som samtidig har behov for en særligt tilrettelagt undervisning på grund af øvrige fysiske eller psykiske funktionsnedsættelser.

Formål

- At afdække arten og omfanget af vanskelighederne
- At udrede årsagen til disse
- At vurdere grundlaget for visitation til kompenserende læseundervisning
- At danne grundlag for borgerens handleplan, herunder ansøgning om it-hjælpemidler
- At skabe forudsætninger for et målrettet undervisningstilbud og/eller rådgivning og vejledning

Indhold

Afdækning af:

1. Basale sproglige forudsætninger
2. Læsefærdigheder (afkodning + forståelse)
3. Stavefærdigheder
4. Færdigheder i skriftlig formulering
5. Behov og forudsætninger for brug af it-hjælpemidler

Omfang

5 timer, inklusiv rapportskrivning med videre.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale: kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Test af STU-elevs læse-/staveniveau

Lovgivning

Lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.

Målgruppe

Unge der gennem Ungdommens Uddannelsesvejledning er indstillet til en STU-uddannelse, og hvor uddannelsesplanen indeholder undervisningsforløb i Læse.

Formål

- At afdække den unges færdigheder i læsning og skrivning
- At vurdere den unges muligheder for udbytte af undervisning
- Evt. at vurdere den unges muligheder for at tage en AVU-eksamen
- At vurdere, om der skal søges om it-hjælpemidler
- At skabe forudsætninger for et målrettet undervisningstilbud og/eller rådgivning og vejledning

Indhold

Samtale + afdækning af:

1. Basale sproglige forudsætninger
2. Læsefærdigheder (afkodning + forståelse)
3. Stavefærdigheder
4. Færdigheder i skriftlig formulering
5. Behov og forudsætninger for brug af it-hjælpemidler

Omfang

5 timer, inklusiv rapportskrivning med videre.

Bemærkninger

Læsepædagogisk udredning sammenholdt med resultater fra eventuel PAS-test og/eller andre relevante oplysninger samt den unges uddannelsesplan.

Rapport med særlig vægt på rådgivning og vejledning om det videre forløb.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale: kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

SPS-test

Lovgivning

Rammeaftale med Styrelsen for Undervisning og Kvalitet jævn før Lov om Specialpædagogisk Støtte ved Videregående Uddannelser

Målgruppe

Ordblinde studerende ved videregående uddannelser i Region Sjælland

Formål

- Rådgivning og vejledning om funktionsnedsættelsens betydning for gennemførelse af uddannelsen
- Grundlag for evt. ansøgning om SPS (it-startpakke, studiestøtte med videre) og dispensation til eksamen eller prøver
- Grundlag for tilrettelæggelse af eventuel undervisning

Indhold

Til afdækning af afkodningsfærdigheder benyttes den nationale Ordblindetest. Der suppleres eventuelt med testning af hukommelse, skriftlig formulering, læseforståelse, ordforråd med videre.

Omfang

Udredning 1-3 timer. Derefter rapportskrivning og indberetning til systemet.

Pris

Takst jævn før SPS-loven.

Regne-/matematik-test

Lovgivning

Lov om kompenserende specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Alle, der efter undervisningspligtens ophør har basale vanskeligheder med regning og matematik.

Formål

- Vurdere grundlaget for visitation til tilbud efter lov om specialundervisning for voksne, herunder om der er tale om dyskalkuli eller øvrige matematikvanskeligheder
- At skabe forudsætninger for et målrettet undervisningstilbud og/eller rådgivning og vejledning

Indhold

Samtale + udvalgte relevante udrednings- og testmaterialer.

Omfang

5 timer, inklusiv rapportskrivning med videre

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale: kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Undervisning

Undervisningstilbud efter Lov om forberedende voksenundervisning og ordblindeundervisning for voksne.

Lovgivning

Lov om forberedende voksenundervisning og ordblindeundervisning for voksne.

Målgruppe

Alle, der opfylder betingelserne for modtagelse af undervisning, jævnfør udredning (2).

Indhold

- Undervisning, der kompenserer for deltagerens vanskeligheder gennem styrkelse af skriftsproglige og kommunikative færdigheder, herunder instruktion i brug af læse-/stavekompenserende it-hjælpemidler.
- Der undervises i læsning, skrivning (dansk og evt. engelsk) eller matematik
- Undervisningen tilrettelægges på hold med 3-6 deltagere, idet holdstørrelsen tilpasses deltagerens behov.

Omfang

Kurser op til 80 lektioner, herefter eventuel revisitation.

Bemærkninger

I løbet af de første to uger drøftes den opstillede individuelle plan for undervisningens mål og indhold med deltageren.

Pris

Statsligt taxameter via driftsoverenskomst med VUC.

Undervisningstilbud efter Lov om specialundervisning for voksne.

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Alle, der opfylder betingelserne for modtagelse af undervisning, jævnfør udredning (3).

Indhold

- Undervisning, der kompenserer for deltagerens vanskeligheder gennem styrkelse af skriftsproglige og kommunikative færdigheder og specialpædagogisk bistand, herunder instruktion i brug af læse-/stavekompenserende it-hjælpemidler.
- Der undervises i læsning, skrivning (dansk og evt. engelsk) eller matematik.
- Undervisningen tilrettelægges på hold med 3-6 deltagere, idet holdstørrelsen tilpasses deltagerens behov. Der kan evt. gives eneundervisning i en kortere periode.

Omfang

Afhængigt af den enkeltes forudsætninger, færdigheder og behov. Der visiteres til et tidsbegrænset forløb, og derefter tages stilling til eventuel revisitation.

Bemærkninger

I løbet af de første to uger drøftes den opstillede individuelle plan for undervisningens mål og indhold med deltageren.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

SPS opgaver jævnfør Specialpædagogisk støtte på Ungdomsuddannelserne, Videregående uddannelser med videre

Lovgivning

SPS bekendtgørelsen.

Rammeaftale med Styrelsen for Uddannelse og Kvalitet.

Målgruppe

Studerende med læse-/stavevanskeligheder, som har fået tildelt SPS-støtte.

Formål

At støtte den studerende i at kunne gennemføre sit studium.

Indhold

- Undervisning afpasset den enkelte studerendes forudsætninger, færdigheder og behov.
- Undervisning i brug af it-udstyr.
- Studiestøttende undervisning.

Omfang

Den tildelte støtte.

Pris

Taxameter via SPS-bekendtgørelsen + Rammeaftale med Styrelsen for Uddannelse og Kvalitet

Særligt tilrettelagt AVU (Almen Voksenundervisning)

Lovgivning

Lov om almen voksenuddannelse. Aftale med VUC, Vestsjælland Syd.

Målgruppe

Unge og voksne der af fysiske eller psykiske årsager ikke er i stand til at modtage AVU på VUC.

Formål

At kursisten får en 9. klasses afgangsprøve i dansk og/eller matematik (eller eventuelt et kompetencebevis for gennemført AVU-forløb).

Indhold

- Undervisning i dansk, matematik og eventuelt engelsk på AVU basis- og G-niveau, (svarende til folkeskolens 9. klasse) eller FED-niveau (svarende til folkeskolens 10. klasse)
- Psykoedukation
- Individuel og kollektiv vejledning

Omfang

3-4 dage om ugen i et skoleår, afhængigt af fag.

Pris

Jobcenter Slagelse har en aftale om betaling for 8 borgere der visiteres via jobcentret. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Konsulentopgaver eller undervisning, der ikke kan dækkes af eksisterende takster eller aftaler

Lovgivning

Individuelle aftaler.

Målgruppe

- Personer, der ikke kan få tilbud via eksisterende takster/aftaler, eller som ønsker supplerende undervisning.
- Jobkonsulenter der ønsker udredning eller mødedeltagelse vedrørende en borger eller andre

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Individuelle aftaler ved undervisning af fagpersoner.

Andet

Indhentning af tilbud på it-hjælpemidler, bestilling, udlevering med videre

Lovgrundlag

Lov om social service, Lov om aktiv beskæftigelsesindsats, Lov om kompensation til handicappede på arbejdsmarkedet.

Målgruppe

Ansøgere til personlige It-hjælpemidler.

Formål

At finde frem til de optimale it-hjælpemidler ud fra borgerens behov og forudsætninger samt indhente tilbud vedrørende indkøb, support med videre

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Psykiatri

Psykiatri

Indledning

Ydelseskataloget præsenterer de ydelser, der udbydes i Psykiatri på CSU-Slagelse.

Kataloget ligger desuden på vores hjemmeside: www.csu.slagelse.dk

Økonomi

En stor del af ydelserne i kataloget finansieres via leveringsaftale med Slagelse Kommune. leveringsaftalen er indgået jævnfør Rameaftale 2016 i Region Sjælland. Enhver voksen borger fra Slagelse Kommune, som vurderes til at være indenfor målgruppen for undervisning i Psykiatriafdelingen, kan således frit henvises til kompenserende specialundervisning på CSU-Slagelse eller selv henvende sig hertil.

Visitationen ligger på CSU-Slagelse.

Øvrige ydelser (fx ydelsen 180 grader) finansieres via aftale med Jobcenter Slagelse og eventuelt jobcentre i øvrige kommuner. Visitation sker i samarbejde mellem jobcentret og CSU.

Praktiske oplysninger

I Psykiatri lægger vi vægt på, at der er et højt fagligt niveau.

Der er ansat fem konsulenter, der alle er uddannede folkeskolelærere med videreuddannelser indenfor Kognitiv Adfærdsterapi, Gestaltterapi, projektledelse, læsning og specialundervisning.

De fleste har timer i både Læse og Psykiatri. Desuden har vi mulighed for at indhente kompetencer fra centrets andre teams (Høre, Syn, Kommunikation og STU).

Målgrupper

Psykiatri, målgrupper omfatter unge/voksne indenfor følgende områder:

- Psykiske vanskeligheder som følge af blandt andet angst, depression, stress, fysisk sygdom, handicap
- Autisme/Asperger
- ADHD
- Sindslidelser, f.eks skizofreni, mani-depressivitet, psykoser, personlighedsforstyrrelser

Specialundervisning

Psykiatri tilbyder kompenserende specialundervisning til unge/voksne i Slagelse Kommune.

Fra Lov om Kompenserende Specialundervisning for voksne:

§ 1. Specialundervisning for voksne er et tilbud, der er målrettet personer, der som følge af fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse har behov for særligt tilrettelagt undervisning og rådgivning/vejledning for at afhjælpe eller begrænse virkningerne af et handicap som følge af funktionsnedsættelsen og som ikke kan modtage tilbud med henblik herpå efter anden lovgivning.

Fra vejledningen til loven:

Voksne med personlighedsmæssige, psykiatriske, psykiske og sociale vanskeligheder kan tilbydes specialundervisning for voksne, hvis de har behov for at lære strategier og teknikker, der kan give dem bedre forudsætninger for at deltage i fx anden undervisning eller for at klare et aktivt og selvstændigt hverdagsliv.

2006), der beskriver en undervisning, rådgivning og vejledning

- som er særlig tilrettelagt med hensyn til borgerens funktionsnedsættelse/handicap
- som har til formål at øge borgerens selvhjulpethed, idet borgeren opnår nye færdigheder
- hvor brug af hjælpemidler kan inddrages
- som skal være tilrettelagt i overensstemmelse med en undervisningsplan, med beskrivelse af mål, indhold og omfang og være aftalt med borgeren
- som er tidsbegrænset med klare og evaluerbare mål

Et forløb i Psykiatri kan bestå af følgende elementer:

1. Visitationssamtale/afdækning
2. Undervisning
3. Rådgivning og vejledning i forbindelse med undervisningen

Visitationssamtale

Ved visitationssamtalen (eller eventuelt samtalerne) foretages en foreløbig afdækning af borgerens funktionsnedsættelse, personlige udfordringer, ønsker og behov.

Ud fra denne samtale tages stilling til, om der skal visiteres til en ydelse på CSU-Slagelse.

Undervisning

I løbet af de første 3-4 uger udarbejdes en undervisningsplan. Undervisningsplanen udarbejdes individuelt med udgangspunkt i den enkelte kursists udfordringer samt psykiske, sociale, personlige og faglige funktionsniveau. Den udarbejdes i samarbejde med kursisten, så denne er medansvarlig for, at der arbejdes hen imod de opstillede mål.

Undervisningsplanen evalueres jævnligt. Denne evaluering danner grundlag for en vurdering af, om der skal visiteres til yderligere undervisning og eventuel opstilling af nye mål, eller om undervisningen skal afsluttes. Hvis målene er nået, eller der ikke ses nogen progression og/eller motivation, afsluttes forløbet.

Undervisningen tilrettelægges for hele holdet ud fra de enkelte deltageres individuelle undervisningsplaner. Undervisningsforløbets varighed er individuelt og afhænger af fremgang, motivation med videre. Typisk vil der være tale om et forløb på 20-40 uger 1-2 dage om ugen à ca. 1,5 time.

Nogle kursister vil have gavn af et forløb med direkte undervisning i psykoedukation (undervisning om egen diagnose og dens betydning for dagligt liv, uddannelse, job med videre), samt hvordan man kan blive bedre i stand til at håndtere og afhjælpe kognitive vanskeligheder (struktur, hukommelse med videre). I undervisningen tager vi udgangspunkt i kognitiv adfærdsterapeutisk teori og metoder, og der inddrages elementer fra teorier om recovery og empowerment.

Andre kursister vil have bedre udbytte af faglig undervisning i dansk/it, matematik eller eventuelt engelsk. Denne undervisning kan anvendes som redskab til at nå de opstillede mål, eventuelt med inddragelse af elementer fra ovenstående. Disse kursister kan muligvis efterfølgende indgå i en anden form for undervisning.

Rådgivning og vejledning

Der ydes altid rådgivning og vejledning i forbindelse med undervisningen.

Denne kan skabe baggrund for, at den enkelte kan fastlægge mål, der vil være realistiske i den givne situation. I forbindelse med udsusning kan der desuden gives råd og vejledning i en korterevarende periode.

Test og udredningstilbud

For alle ydelser gælder det, at de er retningsgivende og kan tilpasses den/de enkelte deltagere. Der vil desuden være mulighed for at skræddersy specifikke ydelser, der kan være rettet mod den enkelte, grupper eller fagligt personale.

Udredning

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med funktionsnedsættelse som følge af psykiske vanskeligheder.

Formål

At udrede følgevirkningerne af borgerens funktionsnedsættelse med henblik på tilrettelæggelse af et undervisnings- eller vejledningsforløb.

Indhold

Samtaler, undervisning samt eventuel afdækning i dansk, matematik eller andet. Tilbage melding til sagsbehandler, hvis ønsket.

Omfang

I gennemsnit 5 timer inklusiv tilbage melding, journalskrivning med videre

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Undervisning

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med funktionsnedsættelse som følge af psykiske vanskeligheder.

Indhold

Undervisning, der fokuserer på at forbedre deltagerens mulighed for at benytte kompenserende strategier, metoder og hjælpemidler, der øger deltagerens mulighed for aktiv deltagelse i samfundslivet. Visitation på hold sker efter forudgående visitationssamtale.

Nogle kursister vil have gavn af et forløb med direkte undervisning i psykoedukation (Zoom-holdet), samt hvordan man kan håndtere og afhjælpe kognitive vanskeligheder (struktur, hukommelse med videre). Andre kursister vil have bedre udbytte af faglig undervisning i dansk/it, matematik eller eventuelt engelsk. Denne undervisning kan anvendes som redskab til at nå de opstillede mål.

Undervisningen indeholder altid et element af kollektiv og individuel rådgivning og vejledning.

Form

Holdundervisning.

I enkelte tilfælde kan det være hensigtsmæssigt med et par ganges eneundervisning, men der visiteres hurtigst muligt til hold.

Omfang

Individuelt.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

180 grader

Målgruppe

Borgere med ADHD, angst, depression og eller stress.

Visitation

Borgeren skal visiteres via jobcentret. Der afholdes 2 visitationssamtaler, den første på jobcentret med deltagelse af borger, beskæftigelseskonsulent og underviser. Den anden på CSU-Slagelse med borger + underviser.

Indhold

Forløbet består af et grundforløb på ½ år, et opfølgingsforløb på ½ år samt eventuelt opfølgende mentorsamtaler efter aftale.

Grundforløbet:

- Psykoedukation (undervisning om egen diagnose og dens betydning for dagligt liv, uddannelse, job med videre) 3 dage om ugen x 2,5 timer.
- En individuel samtale hver 14. dag
- Dagligt hjemmearbejde med udgangspunkt i app'en STRUKTUR
- Møder med jobcentret

Opfølgingsforløbet:

- Psykoedukation 1 dag om ugen x 3 timer
- En individuel samtale ugentligt
- Møder med praktiksted med videre
- Møder med jobcentret

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Supplerende undervisning eller undervisning/møder, der ikke dækkes af eksisterende takster eller aftaler

Lovgivning

Individuelle aftaler.

Målgruppe

Personer, der ikke kan få tilbud via leveringsaftalen med Slagelse Kommune

Jobkonsulenter eller andre, der har behov for afklaring vedrørende enkelte borgere.

Pris

Via leveringsaftale. For kommuner uden leveringsaftale kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Individuelle aftaler ved undervisning af fagpersoner.

Arbejdsrehabilitering

- ydelse efter lov om aktiv beskæftigelseslovgivning

Hjernens Hus

Lovgivning

Lov om aktiv beskæftigelse (LAB)

Målgruppe

Borgere der har følger efter skader eller påvirkning af hjernen, der skal afklares i forhold til arbejdsmarkedet, eller som er indstillet til et ressourceforløb.

- Borgere med apopleksi (hjerneblødning og blodprop i hjernen)
- Traumer (ulykker)
- Iltmangel
- Infektioner
- Tumorer – godartede
- Følger efter kemoterapi
- MUS (medicinsk uforklarede symptomer)
- Parkinson
- Sclerose
- Epilepsi
- Følger efter andre lidelser i hjernen

Formål

I samarbejde med jobcenteret og borger/pårørende at afklarere borgeren i forhold til det ordinære arbejdsmarked

Bemærkninger

Hjernens Hus er et tilbud til borgere mellem 18 og 65 år med følger efter erhvervet Hjerneskade, eller grænsende lidelser.

Visitation sker via jobcentrene.

Pris

Kontakt CSU-Slagelse vedrørende pris.

Neuropsykolog

Den neuropsykologiske undersøgelse, har til formål at udrede ressourcer og problematikker for en borgers kognitive evner

Dette indbefatter undersøgelse af følgende områder:

- Opmærksomhed og koncentrationsevne
- Hukommelse og evne til at lære nyt
- Overblik og planlægning
- Problemløsningsevne og tænkning
- Sproglige færdigheder
- Udholdenhed/energiforvaltning og forekomst af invaliderende træthed
- Mental robusthed og generelt intellektuelt funktionsniveau
- Kognitive kommunikative færdigheder
- Screening for psykisk lidelse som depression og posttraumatisk stresstilstand
- Evnen til at håndtere eventuelle følger af hjerneskade, sygdom og anden modgang
- Personens muligheder for at udnytte egne evner

Med udgangspunkt i tests, interviews, samtaler og tidligere sagsrelevant dokumentation vurderes borgerens funktionsniveau. Undersøgelsen afsluttes med en detaljeret rapport, med anbefalinger til videre foranstaltninger, f.eks. i forbindelse med arbejdsmarkedet, uddannelsesmuligheder, støttebehov og muligheder for selvstændig livsførelse.

Undersøgelsen varetages af neuropsykolog i samarbejde med talepædagog.

Der afsluttes med grundig rapport, hvor testresultater er forklarede i appendiks.

Pris

Kontakt CSU-Slagelse for aftale om forløb og pris.

BPA – Borgerstyret Personlig Assistance

Udredning og undersøgelse i forbindelse med borgers ansøgning om borgerstyret personlig assistance.

Indhold:

Gennemgang af sagens akter:

- Lægejournal
- Tidligere (neuro-)psykologiske undersøgelser
- Speciallægeerklæringer, fra foreksempel psykiater og neurolog
- Skolepapirer – status (standpunkt), handleplaner og udtalelser

I BPA-undersøgelsen indgår:

- Neuropsykologisk undersøgelse (se detaljer for denne undersøgelse ovenfor)
- Udredning af kognitive kommunikative færdigheder
- Observation og vurdering af ADL-funktioner.

Den praktiske del af undersøgelsen foregår i borgerens hjem. De øvrige undersøgelser foregår på CSU-Slagelse.

Undersøgelsen og udredningen varetages af neuropsykolog, i samarbejde med talepædagog og ergoterapeut.

Der afsluttes med grundig rapport.

Pris

Kontakt CSU-Slagelse for aftale om forløb og pris.

STU - Erhverv / ASK

STU - ERHVERV

Mål for CSU-Slagelses STU

På CSU-Slagelse tilbyder vi særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse; STU.

Vores STU består af 4 klasser X, Y,Z og U. Desuden har vi i STU 'en også et ASK-tilbud: Alternativ supplerende kommunikation. ASK har deres eget ydelseskatalog.

Målet med vores STU er at give unge med særlige behov en ungdomsuddannelse, hvor der kan være tilknytning til det ordinære arbejdsmarked. Uddannelsen indeholder faglig, almendannende og praktisk undervisning.

Uddannelsesforløbet skal sikre, at den unges muligheder for beskæftigelse og fortsat uddannelse afklares og udvikles med henblik på et så selvstændigt voksenliv, som muligt.

I X,Y og U-klasserne har vi flere forskellige linjer:

Håndværk, Butik & produktion , idræt ,medie, køkken, kunst, basis- AVU og musik. Vi udvider jævnligt tilbuddet med nye linjer, hvis der er behov for det. Desuden har vi en lang række almendannende fag; dansk, historie, design, billedkunst, keramik, samfundsfag, historie, naturfag, friluftsliv, fitness, motorlære, it, musikundervisning, engelse mv.

Formålet med STU

Formålet med ungdomsuddannelsen er, at unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov opnår personlige, sociale og faglige kompetencer til en så selvstændig og aktiv deltagelse i voksenlivet som muligt og eventuelt til videre uddannelse og beskæftigelse.

Stk. 2. Ungdomsuddannelsen retter sig mod unge, der ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen sikrer, at unge udviklings-hæmmede og andre unge med særlige behov orienteres om uddannelses tilbuddet efter denne lov.

§ 11. Kommunalbestyrelsen sørger for, at de nødvendige undervisningsmidler stilles vederlagsfrit til rådighed for deltagerne.

Økonomi:

Ydelserne i kataloget fra CSU STU finansieres gennem takster:

Taksterne fastsættes pr. år og er aftalt mellem CSU-Slagelse og Slagelse kommune.

Transportudgiften er ikke medtaget i takstberegningen.

CSU-Slagelse kan give et tilbud på transport til og fra CSU-Slagelse.

Slagelse kommune fastlægger taksten på transport .

Vedrørende klage henvises til bekendtgørelsens kap. 6, §17.

Ydelseskataloget ligger på centerets hjemmeside: <http://csu.slagelse.dk>

Beskrivelsen af ydelserne indeholder en angivelse af lovgrundlag, målgruppe, formål, indhold og omfang af ydelsen.

Praktiske oplysninger

CSU-Slagelse, Center for specialundervisning

Tlf. 58 57 57 60 (telefontid; mandag til torsdag fra kl. 8-15 og fredag fra kl.8-13.00)

Adresse: Rosenkildevej 88 B, 4200 Slagelse

Ansatte tilknyttet CSU STU:

Helle Brun; Afdelingsleder i STU/Afdelingsleder undervisning Retpsyk. / Souschef på CSU-Slagelse: Tlf.51563690

Rikke Hammer;pædagog , PAS-Konsulent, praktikvejleder, OCN-vejleder, koordinator i STU tlf.51563656

Sonia Andersen; lærer og administrative opgaver/koordinator.

Anne Vestergaard; lærer , lærer på STU Butik & Produktion, tillidsmand: Tlf. 61241574

Linda Mai Kristensen; lærer,lærer på STU Køkkenlinjen, babysimulatorvejleder: Tlf. 51563660

Lillian Wik;konsulent, lærer, vejleder, metakognitiv terapeut, babysimulatorvejleder, lærer på Retpsyk:Tlf: 51563692

Emil Baad; konsulent, vejleder nada-behandler, hypnoterapeut og lærer på STU Håndværkerlinjen: Tlf: 51563689

Jette Jørgensen; Konsulent, STU Køkkenlinjen

Vibeke Mikkelsen; Lærer/konsulent, lærer på STU Basis AVU, samt udviklingsenheden: Tlf. 61241573

Mark Laursen; konsulent, STU Musiklinjen, OCN-vejleder

Janne Gren; Lærer, PAS-konsulent, nada-behandler,kognitiv terapeut, lærer på STU Håndværkerlinjen

Anne Mette Lemcke;ASK-Konsulent i STU ASK

Lisbeth Eggert;lærer STU Butik & Produktion: Tlf. 61241576

Jette K. Andersen; pædagogmedhjælper, tillidsmand, vikardækker tlf: 51563693

Louise Klausen Dollerup; pædagogmedhjælper, massør: Tlf. 51563642

Marie Dons Christensen; pædagogmedhjælper, naturvejleder

Dorthe Møller Christiansen;pædagog STU ASK

Heidi Schæffer; pædagogmedhjælper, forflytningsinstruktør, mindfulnessinstruktør

Stine Mundt Christiansen; pædagogisk assistent

Zascha Birkedal; SOSU-assistent og forflytningsinstruktør

Susanne Birgit Larsen; pædagogmedhjælper, forflytningsinstruktør

Dorthe Djernæs Sams; pædagogmedhjælper, støtte, §85 mv.: Tlf. 61241571

Helle Bjerre Petersen; lærer, babysimulatorvejleder, lærer STU Idrætslinjen

Jane Djurtoft; pædagog, STU Kunstlinjen

Maibritt Gjelstrup Poulsen; lærer i STU, samt lærer på Retpsyk.og Sikringen,nada-behandler, OCN-vejleder tlf. 61241586

Martin Stahl; pædagogmedhjælper, babysimulatorvejleder, STU Idrætslinjen

Mette Karina Nielsen; lærer på STU Kunstlinjen samt lærer på Retpsyk. og Sikringen tlf. 61241586

Mick Lykke Andersen;lærer på STU Musiklinjen, samt lærer på Retpsyk. og Sikringen, misbrugsvejleder tlf. 61241583

Stine Øhlenschlæger; pædagog, babysimulatorvejleder, STU Basis AVU tlf. 51563666

Una Sonne-Müller; ergoterapeut, tlf. 61241578

Mallak Ahmad; Tolk, pædagogmedhjælper, tlf. 61241579

Suad Akram Echkantana; Vikar STU

Hacer Özel; Vikar STU

Magnus Gren Brynjulfsen; Vikar STU

Værdisæt

- Vi har en højt specialiseret synlig faglighed.
  - Gennem tværfaglighed skaber vi unikke løsninger for borgerne.
  - Vi er i stand til, at formidle, bruge og sælge vores viden.
  - Vi reflekterer over praksis.
  - Vi anvender og udvikler fagligheden med borgeren i centrum.
  - Vi prioriterer udvikling, faglig sparring og uddannelse. Vi prioriterer højt, at vores personale kommer på relevante kurser, tager PD moduler med mere. Desuden deltager vi i diverse netværkssammenhænge omkring STU, deriblandt et særligt netværk med andre STU-udbydere og UU.
- Desuden har vi et samarbejde med CSU-Holbæk, CSU-Kalundborg og SCR Roskilde. Bla. omkring OCN

Målgruppe

Stk. 2. Ungdomsuddannelsen retter sig mod unge, der ikke har mulighed for, at gennemføre en anden ungdomsuddannelse.

CSU STU er en ydelse til unge op til 25 år, som er kvalificeret til en særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU). For at kvalificere sig skal UU (Ungdommens uddannelsesvejledning), på baggrund af tidligere og nuværende skolegang, samt personlige problemstillinger, vurdere om den unge er inden for målgruppen. Det vil sige, at den unge ikke på det givne tidspunkt er i stand til at tage en uddannelse inden for det almindelige uddannelsessystem.

Det er unge, som tidligere har prøvet kræfter med produktions- skole, har været i kortere beskæftigelse og/eller aktivering eller påbegyndt anden uddannelse, uden mulighed for at kunne fuldføre denne. Desuden tilbydes uddannelsen til unge som har afsluttet folkeskolen på en specialskole, gennemført efterskole- forløb med videre.

Eksempler på målgrupper:

Unge udviklingshæmmede.

Unge med generelle og specifikke indlæringsvanskeligheder. Fælles for gruppen er, at de ikke kan leve op til de alderssvarende almindelige faglige krav, og de har svært ved at mestre livet generelt set.

Opmærksomhedsforstyrrelser/ADHD med flere Unge med eller uden diagnoser, der profiterer af struktur og forudsigelighed i hverdagen. Unge med opmærksomhedsforstyrrelser/ADHD, der har problemer med opmærksomhed, koncentration, motorik og perception. Deres uro og manglende koncentration er hæmmende i forhold til socialt samspil.

Socio-emotionelle vanskeligheder.

Unge, der af forskellige årsager i opvæksten, fremstår med meget lavt selvværd og store vanskeligheder med den sociale kompetence, herunder empati. Adfærdsmæssigt kan de være svingende og kravafvisende med udadreagerende adfærd eller indadvendte med forskellige følgeproblematikker. Der er problemer med overblik og koncentration.

Psykiske og begrænsede fysiske handicaps. Unge med psykiske- og lettere psykiske handicaps, der ikke kan gennemføre en ordinær ungdomsuddannelse med specialpædagogisk bistand.

Uddannelsens generelle indhold

Uddannelsens længde – timetal

Uddannelsen er en treårig fuldtidsuddannelse. Den studerende kan vælge at afslutte inden 3 år.

Den unge kan vælge at afbryde og senere genoptage uddannelsen indenfor en 5-årig periode.

Optagelse på uddannelsen

Det er UU, der indstiller til ungdomsuddannelsen.

UU fremsender indstilling til den respektive kommune. Herefter visiterer kommunen til STU

CSU STU lægger vægt på, at:

- Den unge er motiveret for at afprøve og indgå i alle undervisningens faser og aftalte dele.
- Den unge kan lære selvstændigt at benytte offentligt transportmiddel.

- Den unge vil satse på at gennemføre uddannelsen med et stabilt fremmøde.
- Den unge har potentiale for og ønske om at kunne klare sig i et særligt tilrettelagt forløb på arbejdsmarkedet.
- Den unge har valgt at deltage i et undervisnings tilbud, hvor uskrevne regler fra det ordinære arbejdsmarked sætter visse rammer for omgangstone, mødedisciplin med videre
- Optagelse kan finde sted efter individuel vurdering og aftale.

Afklaringsforløb

Ungdomsuddannelsen *kan* indledes med et op til 12 ugers afklaringsforløb. UU udfærdiger i samarbejde med den unge og forældre /værge og uddannelsesstedet den endelige uddannelsesplan. På CSU STU laves den endelig undervisningsplan.

Generelle Indhold/ Almendannende del

Den almindendannende del foregår blandt andet på valgfag og i klasserne.

I klassen U er der en hel klassedag hver onsdag. Torsdag og fredag er der valghold, sammen med X,Y og Z.

Klasserne X,Y og Z har valghold både onsdag, torsdag og fredag, samt timer i klasserne på de samme dage.

Undervisning i de almene fag kan foregå som egentlig fagundervisning, men det kan også være integreret i tværgående temaer/projekter. Fagene kan være et mål i sig selv, men også midler til forøget forståelse af de overordnede temaer.

Eksempler på fag:

- Samfundsfag/medborgerskab
- Idræt/motion /fitness/
- Historie
- Dansk
- Matematik
- Engelsk
- Friluftsliv/natur
- Håndarbejde
- Design

- Billedkunst
- Keramik
- Madlavning
- Motorlære
- Arbejdskendskab
- Privatøkonomi/pengekendskab
- Botræning
- med videre

Desuden har vi hver eftermiddag det vi kalder for 4.modul. 4.modul er et ydermodul, inden skoledagens afrunding. Modulet har til formål at understøtte elevernes sociale liv på skolen. Her tilbydes værkstedsfag, brætspil, motion, dialog, massage, Nada med videre. Der er desuden også mulighed for samtaler med kontaktlærer i dette modul, efter aftale.

Vi har også et tilbud om hypnose, som kan bruges i forbindelse f.eks i forbindelse med rygestop og væggtab.

Bo-del

Tilbydes som boafklaring. Målet er blandt andet at afklare elevens muligheder for fremtidig bosituation.

CSU-Slagelse har sin egen lejlighed i et almindeligt bolig kvarter. Her kan 1 – 3 elever ad gangen afprøve denne boform. Der er hjælp til gennemførelsen gennem medarbejderne på CSU STU.

Derudover præsenteres andre boformer gennem besøg. Indhold blandt andets:

- Rengøring og hygiejne
- Økonomi, indkøb, budget
- Boligindretning
- Madlavning og indkøb

Praktik-del

Skal give den unge arbejdserfaring og anden erfaring, der sikrer kvalifikationer, som er relevante på arbejdsmarkedet og eller udvikling af de personlige kompetencer.

Skal bibringe erfaringer med arbejde og samarbejde, der er nødvendige for at opnå en fastere tilknytning til arbejds markedet og for at deltage i et aktivt voksenliv.

Indsigt i strukturen og arbejdsforholdene på en arbejdsplads:

- Praktikforløb i virksomheder
- Praktikforløb på uddannelsessteder
- Virksomhedsbesøg
- Sociale arbejdsmarkedscentre

Vejlederen fra CSU følger op på uddannelsesplanen og er tovholder i den unges praktikforløb.

Kompetencebevis

Der udfærdiges et kompetencepapir, som skal indeholde en beskrivelse af de opnåede kompetencer fra henholdsvis STU, samt praktik, efter endt STU.

Desuden får alle elever på CSU-Slagelse mulighed for at få OCN-læringsbeviser.

OCN står for "Open College Network". OCN er en metode til at give papir på det vi kan kalde uformel læring. Formålet er, at sikre deltageren et troværdigt papir på sin læring, som kan bruges til at søge arbejde, uddannelse eller videre kvalificering. Samtidig føles det ofte som en stor anerkendelse at få papir på det man kan – også selvom læringen ikke kommer fra det formelle skolesystem.

OCN-metoden handler om at dokumentere sin læring i små skridt. Og dermed få et læringsbevis, som samler de dokumenterede færdigheder og kompetencer. Hermed kan man tydeliggøre den store mængde læring fra blandt andet virksomhedspraktik og kursusvirksomhed, som i øjeblikket forsvinder spørløst op i samfundets store sky af såkaldt "tavs viden".

Kontaktlærer - Vejleder

Hver studerende har en tilknyttet kontaktlærer og en vejleder på CSU STU.

Lovområder

- Der kan oprettes uddannelsesstilbud efter følgende love:
Lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov og tilhørende bekendtgørelse (STU – loven)
- Lov om aktiv beskæftigelsesindsats (hjælpe midler, personlig assistance til revalidender)

Linjerne

Håndværk og Design

En praktisk kreativ linje, hvor du gennem bearbejdningen af forskellige materialer fremstiller ting til eget eller andres brug. Materialerne kunne være træ fra danske skove, ben, horn, tak, tand, sølv, tin, titanium, faux bone eller måske ædeltræ fra bæredygtige regnskove.

Udgangspunktet for undervisningen tager altid afsæt i den enkeltes interesse og passion.

De mange forskellige håndværk, som du kan stifte bekendtskab med, kræver alle deres forskellige værktøjer og sikkerhedsforanstaltninger, som gennemgås inden og under arbejdet.

Køkkenlinjen

Produktion og salg af frokost til medarbejdere på CSU-Slagelse.

Indkøb & oprydning i køkken. Sund kost. Samarbejde i et køkken og kundebetjening. Besøg på virksomheder, der sælger madvarer, storkøkkener, mad & fødevareremesser, gennemføre kursus i hygiejne (hygiejnebevis) med videre.

Butik og Produktion (med tilhørende butik Fætter Grøn)

Formålet med grøn linje/butik er at eleverne gennem forskellige arbejdsopgaver får et øget kendskab til forskellige grønne produkter. Eleverne er med til at plante, så og høste på skolens arealer. Ligeledes er målet, at eleverne under vejledning er med til at skabe produkter og herunder udvikle egne ideer til at supplere udbuddet i den tilhørende butik. Med butikken som omdrejningspunkt er opgaven blandt andet at sælge varer, som eleverne selv har været med til at fremstille. Dette eksempelvis, hvad der være været dyrket og høstet af grønne produkter, samt fremstilling af diverse produkter af mere kreativ art.

På grøn linje er eleverne med til at træffe egne valg, at få tid til fordybelse, at kunne samarbejde, opleve arbejdsglæde og fællesskabsfølelse, få succesoplevelser og øget arbejdsforståelse.

Kunst

En kunstlinje, hvor den enkelte elev udvikler sine evner for at sanse, forstå og udtrykke sig billedligt. Mulighed for at afprøve mange forskellige udtryksformer, materialer og teknikker indenfor hovedområderne tegning, maleri, grafik, skulptur med mere. Ture ud af huset; museer, gallerier, kunstnerbesøg, samt indblik i kultur og kunsthistorie.

Musik

En musiklinje for unge der ønsker et musikalsk indhold som en del af deres STU. På linjen bruges musik som et sprog til at udtrykke sig med og få mange sider frem i livet. I undervisningen indgår sammenspil, individuel undervisning, musikforståelse, stem- metræning, kor, koncertbesøg,

rytmetræning, studieture, op- træden på CSU med mere.

Idræt

En linje for unge der gerne vil vide mere om forskellige idrætsdiscipliner og som ønsker at komme i bedre form. Der bliver fokuseret på idræt og kost, som en del af en sund livsstil og den studerende stifter bekendtskab med mange forskellige idrætsdiscipliner fra fodbold og basket til klatring og atletik.

Medie

Der arbejdes med grafiske opgaver som for eksempel visitkort, flyers, brochure, plakater med mere. Introduktion og undervisning i forskellige computerprogrammer på PC. Introduktion til tv-mediet, interview- teknik, avisopsætning, redigering med mere.

Udredning / afdæknings- metoder

Afklaringsforløb

Ungdomsuddannelsen kan indledes med et 12 ugers afklaringsforløb, hvor den unges ønsker og muligheder afdækkes, herunder ønsker til uddannelsens sammensætning.

PAS afdækning

På CSU-STU kan endvidere indgå en PAS afdækning. Den skal helst ligge i første skoleår, så der så vidt muligt kan tages højde for elevens forudsætninger i forbindelse med uddannelsesplanen/ undervisningsplanen.

PAS materialet er et kvalitativt analyseredskab, som er udviklet af den danske neuropsykolog Steen Hilling i 1998 . Opgaverne giver et indblik i testpersonens kognitive stil og strategi og omfatter opgaver indenfor omtanke, hastighed, fremkaldelse og anvendelse af viden (Hilling 2000).

PAS materialet er inspireret af mange forskellige faglige kapaciteter, heriblandt Howard Gardner med sin teori om de mange intelligenser, og Lew Vygotskijs teori om nærmeste udviklingszone. A.R. Luria's neuropsykologiske teori om hjernens opbygning og funktion, er også et grundelement i teoribaggrunden.

Der afdækkes blandt andet:

- Forudsætningerne for at danne ny hukommelse – læring/indlæring
- Evne til at analysere informationer – det sette, hørte og læste
- Planlægning og brug af nye og tidligere informationer
- Arbejdsstil – måde at arbejde på/måde at løse opgaver på
- Personlige og sociale kompetencer
- Opmærksomhed, koncentration og tempo

Afklaringstilbud

Afklaringsforløb

Lovgivning

Lov 564 af 6.juni 2007 Lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.

Målgruppe

- Unge der ønsker et forløb på CSU STU, hvor målet er at afklare om undervisningen skal forgå under CSU STU.
- Unge, der gennem UU er indstillet til en STU-uddannelse/afklaringsforløb, og hvor kommunen har visiteret til uddannelse/forløb på STU-Erhverv.
- Unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov.
- Unge som ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse. Efter folkeskolen og indtil det fyldte 25.år.

Formål

At unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov opnår: Personlige, sociale og faglige kompetencer til en så selvstændig og aktiv deltagelse i voksenlivet som muligt og eventuelt til videre uddannelse og beskæftigelse.

Indhold

Efter aftale, men vil altid indeholde:

- Undervisning - Rådgivning og vejledning.
- Praktik - PAS afdækning kan tilkøbes.

Omfang

Efter aftale eller op til 12 uger.

Bemærkninger

Forløbet aftales for hver studerende.

Pris

Se taksttabel.

Uddannelsestilbud

STU

Lovgivning

Lov 564 af 6.juni 2007 Lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov

Målgruppe

Unge der gennem UU er indstillet til en STU-uddannelse på CSU STU og hvor kommunen har visiteret til uddannelsen.

Formål

At give unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov en ungdomsuddannelse, hvor målet blandt andet er tilknytning til det ordinære arbejdsmarked på beskyttede vilkår såsom fleks- og skånejob.

Indhold

Uddannelsen indeholder faglig, almen og praktisk undervisning.

Uddannelsesforløbet skal sikre, at den unges muligheder for beskæftigelse og fortsat uddannelse afklares og udvikles med henblik på et så selvstændigt voksenliv som muligt.

Omfang

Uddannelsen er en treårig fuldtidsuddannelse.

Den studerende kan vælge at afslutte inden 3 år.

(Den unge kan vælge at afbryde og senere genoptage uddannelsen indenfor en 5-årig periode).

Bemærkninger

Afklaringsforløbet kan fastlægge uddannelsens sammensætning.

Pris

Se taksttabel.

Særlig tilrettelagt Ungdomsuddannelse med udgangspunkt i CSU STU

Lovgivning

Lov 564 af 6.juni 2007

Lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov

Målgruppe

Unge der gennem UU er indstillet til en STU-uddannelse på CSU STU, og hvor kommunen har visiteret til uddannelsen.

Formål

At give unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov en ungdomsuddannelse, hvor målet blandt andet er tilknytning til det ordinære arbejdsmarked på beskyttede vilkår såsom fleks- og skånejob.

Indhold

Uddannelsen indeholder faglig, almen og praktisk undervisning.

Uddannelsesforløbet skal sikre, at den unges muligheder for beskæftigelse og fortsat uddannelse afklares og udvikles med henblik på et så selvstændigt voksenliv som muligt.

Omfang

Uddannelsen er en treårig fuldtidsuddannelse.

Pris

Se taksttabel.

Taksttabel

Taksttabel for STU pr. 1. januar 2019

Grundtakst	
Grundtakst indeholder: Undervisning, træning, praktiske aktiviteter, praktik svarende til 25t/uge jfr. lov og bekendtgørelse. Holdstørrelse: 8 - 9 unge Personale: 1 Lærer 37 t/uge, 1 Socialpædagog 30 t/uge Vejledning: 1/2 t vejledning pr. hold/uge Praktik: Udgiftsneutral	Grundtakst: Pris år: 201.845,- Pr. md.: 16.820,- Pr. dag: 553,-
Hertil kan tilkøbes særlig støtte:	
Ex. Unge, der i en periode eller over hele året har brug for særlig støtte f.eks. vejledning til håndtering af særlige tilstande/hændelser og hjælp til social interaktion i uddannelsen. Unge, der har brug for lille støtte til daglige gøremål. Unge med periodevis behov for særlig støttet transport eller træning af selvstændig brug af offentlig transport.	Takst inkl. Lille Støtte Pr. år: 229.220,- Pr. md.: 19.102,- Pr. dag: 628,- Timetal: 5 /uge
Ex. Unge, der har brug for særlig støtte f.eks. vejledning til håndtering af særlige tilstande/hændelser og hjælp til social interaktion i uddannelsen. Unge med særlige fysiske handicaps evt. med begrænsede kommunikations- muligheder, med behov for støtte til udførelse af daglige gøremål.	Takst inkl. Mellem Støtte Pr. år: 293.460,- Pr. md.: 24.455,- Pr. dag: 804,- Timetal: 10 /uge
Ex. Multihandicappede unge, unge med intet eller lidt talesprog. Unge med behov for omfattende støtte i udførelsen af daglige gøremål. Unge som er afhængig af særlig støttet transport evt. m. særlig støtte under transporten.	Takst inkl. Stor Støtte Pr. år: 339.085,- Pr. md.: 28.257,- Pr. dag: 929,- Timetal: 15 /uge
Ex. Unge med multiple funktionsnedsættelse, der har så omfattende støttebehov at det kræver 1 person hele skoledagen	Takst inkl. 1:1 Støtte Pr. år: 424.495,- Pr. md.: 35.375,- Pr. dag: 1.163,- Timetal: 24 /uge
Transport	
Transporten er ikke medtaget i takstberegningen.	
Praktik – Praktikvejledning – Gennemførelsesvejledning mv.	

Praktik – Praktikvejledning – Gennemførelsesvejledning mv.	
Den enkelte unge har brug for gennemførelsesvejl. I praktikkerne. Det vil fremgå af uddannelsesplanen.	Ex. 1 Unge på STU-Ungdom vil have brug for lille eller ingen støtte til praktikforløb. Praktikken vil som regel ligge på 2. eller 3. år af uddannelsen. <ul style="list-style-type: none"> Praktiksted takst Transport til praktiksted kr. 3.883,- Praktikstøtte/vejl. 600,-/time Ex 2 Unge på STU-Erhverv har jfr. uddannelsesplanen stor brug for gennemførelsesvejledning. Der vil i gennemsnit ligge 8 ugers praktik pr. år. (Jfr. loven op til 280 t/år) Praktikbehovet er afhængigt af, tidspunktet i uddannelsen ex. 1., 2. eller 3. studieår. <ul style="list-style-type: none"> Praktiksted takst Transport til praktiksted kr. 3.883,- Praktikstøtte/vejl. 600,-/time
Særligt tilrettelagt dansk, matematik, IT som en del af ungdomsuddannelsen	
Kan vælges som en selvstændig linje (se særligt tilrettelagte forløb/AVU) eller som valgfag (max 5 t/uge) Undervisningen vil være en del af grundtaksten, men der kan forekomme en engangsudgift forbundet med udredning af det dansk /matematik - faglige niveau samt rådgivning og vejledning til evt. mulig prøveforberedende undervisning i dansk og matematik.	Læse- matematik udredning: kr. 7.389,- Læse udredning: kr. 4.436,-
PAS udredning	
PAS afdækning gennem PAS konsulent, med indsigt i de unges særlige problemstillinger. Vil være en stor støtte for ressourceprofilen (se praktikområdet) PAS afdækningen har tidl. været en del af indholdet i uddannelsen.	PAS-undersøgelse: kr. 9.265,-
Talepædagogiske ydelser	
Taleundervisning er ikke en del af grundtaksten. Der skal foreligge en talepædagogisk status inden Kommunikationsafdelingen på CSU-Slagelse kan vurdere om taleundervisning kan kompensere for handicappet. Denne kan evt. indhentes fra børnespecialskole eller lign. Hvis denne ikke kan indhentes kan udredningsforløb tilkøbes på CSU-Slagelse.	Udredningsforløb: 5 t. udredning, rapport samt afsluttende møde med gennemgang af rapportens konklusioner. I alt 6 t. a kr. 582,- = 3.492,-
Særlige kommunikationshjælpemidler	
Jfr. uddannelsesplanen kan CSU-Slagelse være behjælpelig m. udredning og rådgivning og vejledning, samt opfølgende undervisning i brugen af hjælpemidlet.	
Arbejdstøj STU	Kr. 1.109,-

STU

Mål for CSU-Slagelses STU

På CSU-Slagelse tilbyder vi særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse; STU.

Vores STU består af 4 klasser X, Y,Z og U. Desuden har vi i STU 'en også et ASK-tilbud: Alternativt supplerende kommunikation. ASK har deres eget ydelseskatalog.

Målet med vores STU er at give unge med særlige behov en ungdomsuddannelse, hvor der la. Kan være tilknytning til det ordinære arbejdsmarked. Uddannelsen indeholder faglig, almendannende og praktisk undervisning.

Uddannelsesforløbet skal sikre, at den unge muligheder for beskæftigelse og fortsat uddannelse afklares og udvikles med henblik på et så selvstændigt voksenliv, som muligt.

I X,Y og U-klasserne har vi flere forskellige linjer:

Håndværk, Butik & produktion, idræt, medie, køkken, kunst, basis- AVU og musik. Vi udvider jævnligt tilbuddet med nye linjer, hvis der er behov for det. Desuden har vi en lang række almendannende fag; dansk, historie, design, billedkunst, keramik, samfundsfag, historie, naturfag, friluftsliv, fitness, motorlære, it, musikundervisning, engelse med videre.

Formålet med STU

Formålet med ungdomsuddannelsen er, at unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov opnår personlige, sociale og faglige kompetencer til en så selvstændig og aktiv deltagelse i voksenlivet som muligt og eventuelt til videre uddannelse og beskæftigelse.

Stk. 2. Ungdomsuddannelsen retter sig mod unge, der ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen sikrer, at unge udviklings-hæmmede og andre unge med særlige behov orienteres om uddannelsesstilbuddet efter denne lov.

§ 11. Kommunalbestyrelsen sørger for, at de nødvendige undervisningsmidler stilles vederlagsfrit til rådighed for deltagerne.

Økonomi:

Tilbuddene i kataloget fra CSU STU finansieres gennem takster:

Taksterne fastsættes pr. år og er aftalt mellem CSU-Slagelse og Slagelse kommune.

Transportudgiften er ikke medtaget i takstberegningen.

CSU-Slagelse kan give et tilbud på transport til og fra CSU-Slagelse.

Slagelse kommune fastlægger taksten på transport.

Vedrørende klage henvises til bekendtgørelsens kap. 6, §17.

Ydelseskataloget ligger på centerets hjemmeside: <http://csu.slagelse.dk>

Beskrivelsen af ydelserne indeholder en angivelse af lovgrundlag, målgruppe, formål, indhold og omfang af ydelsen.

Praktiske oplysninger

CSU-Slagelse, Center for specialundervisning

Tlf.58 57 57 60 (telefontid; mandag til torsdag fra kl. 8-15 og fredag fra kl.8-13.00)

Adresse: Rosenkildevej 88 B, 4200 Slagelse

Ansatte tilknyttet ASK - CSU STU:

Helle Brun; Afdelingsleder i STU/Afdelingsleder undervisning Retpsyk. / Souschef på CSU-Slagelse: Tlf.51563690

Rikke Hammer;pædagog, PAS-Konsulent, praktikvejleder, OCN-vejleder, koordinator i STU tlf.51563656

Anne Mette Lemcke;ASK-Konsulent i STU ASK

Dorthe Møller Christiansen;pædagog STU ASK

Heidi Schæffer; pædagogmedhjælper, forflytningsinstruktør, mindfulnessinstruktør

Stine Mundt Christiansen; pædagogisk assistent

Zascha Birkedal; SOSU-assistent og forflytningsinstruktør

Susanne Birgit Larsen; pædagogmedhjælper, forflytningsinstruktør

Marie Dons Christensen; pædagog medhjælper,naturvejleder

(Una Sonne-Müller; ergoterapeut tlf. 61241578)

Sonia Andersen; lærer og administrative opgaver/koordinator.

Anne Vestergaard; lærer, lærer på STU Butik & Produktion, tillidsmand: Tlf. 61241574

Linda Mai Kristensen; lærer,lærer på STU Køkkenlinjen, babysimulatorvejleder: Tlf. 51563660

Lillian Wik;konsulent, lærer, vejleder, metakognitiv terapeut, babysimulatorvejleder, lærer på Retpsyk:Tlf: 51563692

Lisbeth Eggert;lærer STU Butik & Produktion: Tlf. 61241576

Emil Baad; konsulent, vejleder nada-behandler, hypnoterapeut og lærer på STU Håndværkerlinjen: Tlf: 51563689

Jette Jørgensen; Konsulent, STU Køkkenlinjen Vibeke Mikkelsen; Lærer/konsulent, lærer på STU

Basis AVU, samt udviklingsenheden: Tlf. 61241573

Jette K. Andersen; pædagogmedhjælper, tillidsmand, vikardækker tlf: 51563693

Louise Klausen Dollerup; pædagogmedhjælper, massør: Tlf. 51563642

Dorthe Djernæs Sams; pædagogmedhjælper, støtte, §85 mv.: Tlf. 61241571

Helle Bjerre Petersen; lærer, babysimulatorvejleder, lærer STU Idrætslinjen

Jane Djurtoft; pædagog, STU Kunstlinjen

Janne Gren; Lærer, PAS-konsulent, nada-behandler,kognitiv terapeut, lærer på STU Håndværkerlinjen

Maibritt Gjelstrup Poulsen; lærer i STU, samt lærer på Retpsyk.og Sikringen,nada-behandler, OCN-vejleder tlf. 61241586
Mark Laursen; konsulent, STU Musiklinjen, OCN-vejleder

Martin Stahl; pædagogmedhjælper, babysimulatorvejleder, STU Idrætslinjen

Mette Karina Nielsen; lærer på STU Kunstlinjen samt lærer på Retpsyk. og Sikringen tlf. 61241586

Mick Lykke Andersen;lærer på STU Musiklinjen, samt lærer på Retpsyk. og Sikringen, misbrugsvejleder tlf. 61241583

Stine Øhlenschlæger; pædagog, babysimulatorvejleder, STU Basis AVU tlf. 51563666

Mallak Ahmad; Tolk, pædagogmedhjælper, tlf. 61241579

Suad Akram Echkantana; Vikar STU

Hacer Özel; Vikar STU

Magnus Gren Brynjulfsen; Vikar STU

Værdisæt

Vi har en højt specialiseret synlig faglighed.

- Gennem tværfaglighed skaber vi unikke løsninger for borgerne.
- Vi er i stand til, at formidle, bruge og sælge vores viden.
- Vi reflekterer over praksis.
- Vi anvender og udvikler fagligheden med borgeren i centrum.
- Vi prioriterer udvikling, faglig sparring og uddannelse. Vi prioriterer højt, at vores personale kommer på relevante kurser, tager PD moduler m.m. Desuden deltager vi i diverse netværkssammenhænge omkring STU, deriblandt et særligt netværk med andre STU-udbydere og UU. Desuden har vi et samarbejde med CSU-Holbæk, CSU-Kalundborg og SCR Roskilde. Bla. omkring OCN

ASK - Alternativ Supplerende

Kommunikation

Målgruppe

ASK henvender sig til unge med :

- Multible funktionsnedsættelser
- Særlige Kommunikationsbehov
- Meget lidt eller intet verbalt sprog

Vi brænder for at kommunikere, så i ASK arbejder vi med alle de mulige og umulige måder der er at kommunikere på.

Alternativ og supplerende kommunikation handler om alt det, der hjælper mennesker til at kommunikere og forstå hinanden. Det at blive forstået og hørt.

I ASK arbejder vi med det at kunne træffe valg.

I ASK arbejder vi både individuelt og i grupper, da vi tror på at al udvikling foregår i fællesskabet og relationen.

Vi er alle individuelle mennesker, og har brug for fællesskabet for at kunne udvikle os.

Uddannelsens generelle indhold

ASK

ASK (alternativ supplerende kommunikation), er en klasse for elever, der har brug for hjælp til at kommunikere.

I ASK arbejdes der meget med Ipad, hvor der arbejdes med forskellige apps der er understøttende i forhold til Kommunikation. Der arbejdes bla. med Mytalk, GoTalk, moment Diary, BookCreator og lignende.

I ASK arbejdes der med morgensamling, fælles og individuel Kommunikation, Køkken, Natur, Musik, Krop og Bevægelse.

Som grundlæggende kommunikation arbejdes med Tegn til Tale, Boardmaker symboler, Foto, POOD lignende materialer og så videre.

Det grundlæggende for alt hvad vi laver i ASK er kommunikation og den praktiske tilgang er understøttende for kommunikationen.

Elever.

Eleverne kommer fra børneskolerne, når de er 16-17 år, men de kan starte hos os, indtil de er 25 år.

Alle har haft en skolegang, inden de kommer til ASK, hvor de har haft forskellige kommunikationshjælpemidler, som der arbejdes videre med, så de ikke skal lære et nyt " sprog".

Alle elever i ASK har brug for hjælp til de fleste funktioner. Fælles for eleverne er at de har brug for at blive set, hørt og anerkendt på deres kommunikative udtryk.

For at have indflydelse på eget liv skal eleverne have mulighed for at give udtryk for, hvad det er, de mener og tænker. Det er derfor vigtigt, at man tager sig tiden og respekterer, at de skal have lang responstid, da det kan tage lang tid at udtrykke sig, både når det er svært at kommunikere eller når man benytter et kommunikationshjælpemiddel.

Eleverne har forskellige handicap, men det primære er, at de har brug for hjælp til at kommunikere.

Når vi har fokus på kommunikation, er det fordi, det er en menneskeret at kunne udtrykke sig, at kunne kommunikere.

Kommunikationsmidler.

Der arbejdes med fælles og individuel kommunikation, og der arbejdes i det sociale rum.

Det sociale rum skabes, fordi vi arbejder i fællesskaber, for eksempel morgensamlingen. Vi laver struktur på dagen og vi er sammen, når vi spiser.

Der arbejdes også fælles med Mytalk, Tegn Til Tale, Boardmaker symboler og foto.

I det fælles rum er der hele tiden en hjælper til eleven, der hjælper, hvis fx to elever vil tale sammen. I ASK mener vi at alt udvikling bygger på relation og samspil.

Der arbejdes med forskellige hjælpemidler for eksempel Talecomputer, Øjenstyret Computer, Poddbooger, Ipad og ting, der bliver opfundet undervejs.

Vi har valgt et kommunikationssystem, der hedder Mytalk.

Det er en app, som der arbejdes med på Ipad, og som vi selv har videreudviklet på, fordi vi i dette system bl.a. kan arbejde med Boardmaker og Tegn til Tale.

Ligeledes arbejdes der med en app, der hedder Gotalk som ligeledes er en grundlæggende kommunikationsapp.

Vi arbejder meget med billeder, således at eleverne har egne billeder liggende på deres Ipad.

Der arbejdes også med foto og video. Der tages udgangspunkt i den enkelte elev og i perioder arbejdes der også med bogstaver og små ord.

Vi arbejder også med BookCreator. Det er ligeledes en app til Ipaden.

I denne laver vi små digitale bøger. Det kan eks. være om Årstider, om Spil Dansk, Min ferie, eller individuelle bøger med egne foto, lyde og lignende.

Det er kun fantasien der sætter grænser for, hvilke bøger der kan udarbejdes. Disse bøger får eleverne med hjem, så de kan fortælle og vise hvilke ting der arbejdes med i perioden. Bøgerne ligger på Ipad. De er digitale med både billeder, lyd, videoer og lignende.

Dagsforløb /skema

Hver dag starter med morgensamling og morgensang med Tegn til Tale. Vi har lavet vores egne sangbøger, hvor sangene er med Tegn til Tale.

Hver dag gennemgås, hvad vi skal lave i dag, taler om hvilken ugedag og dato det er, hvem vi skal arbejde sammen med. Vi snakker og sanser vejret og snakker om, hvem der ikke er mødt. Alle har morgensamlingsprofilen lagt ind på egne Ipads eller computere. Hver dag taler vi om "dagens emne" som kan være alt hvad der rører sig udenfor ASK.

Ugeskemaet ser således ud: 2 dage med individuel kommunikation, 1 dag med køkken/natur, hvor eleverne deltager skiftevis, 1 dag med Musik og den sidste dag er krop og bevægelse. I hele ugeskemaet er kommunikation det bærende element.

Ud over dette har vi mange forskellige aktiviteter. Det kan være emner om eks. forår, hvor vi er ude at sanse. Eller emner om natur og vores sansehaver.

Vi har også et dejligt sanserum, hvor vi arbejder med sanser, dybdeafspænding og mindfulness. I sanserummet understøttes de forskellige sanser eks. ved hjælp af lys, lyd, vandseng, massagestol og lignende.

Vi arbejder også meget med historiefortælling, både at fortælle en historie og få læst op. Eleverne er glade for at høre historier, ligeledes er de glade for sang, dans og musik.

Vores krops- og bevægelsesdage er rigtig vigtige i forhold til kropsbevidsthed. Vi arbejder her blandt andet med faldskærm og bolde.

Overgange

Vi har meget fokus på overgange ved skift når eleverne er færdige hos os. Ved overgange prøver vi i videst mulige omfang at støtte vores elever.

Det er vigtigt, at kommunikationshjælpemidlet kommer med til de nye steder og at de nye steder er gearet til at modtage. Derfor har vi udviklet et digitalt Kommunikations-Pas til Ipad, som eleven får med, Det viser for eksempel i billeder og videoer, hvad vi har arbejdet med i ASK, og hvordan vi har gjort det.

Det betyder, at de nye steder kan se præcist, hvordan denne elev har arbejdet, samt hvilke ting der er vigtige for det unge menneske.

Hver enkelt elev medbringer deres kommunikationssystem til det nye sted. Hele forarbejdet er lavet i ASK, så det nye sted kan starte fra dag 1 med at bruge samme system, som eleven er vant til. Det betyder, at der er en rød tråd, og eleven undgår frustrationer over ikke at blive forstået.

Pædagogikken

Vi arbejder i det sociale fællesskab, fordi vi tror på, at kommunikation udvikler sig bedst, når man er sammen med andre.

Kommunikationen er altid det vigtigste. Det handler hele tiden om at give vores elever nye muligheder, så de ud fra deres funktionsniveau kan udvikle sig.

En af vores pædagogiske tilgange er, at vi altid arbejder ud fra elevens ressourcer.

Vi ser på, hvad de kan og arbejder videre derfra. Vi arbejder med Vygotskys nærmeste udviklingszone.

Samarbejde med Hjem/Boinstitution

Det er meget vigtigt for samarbejdet med elevernes hjem/bosted, at der skrives frem og tilbage hver dag.

Det behøver ikke være de store ting, bare hvad der er sket, for eksempel jeg har sluppet af i går. Dette støtter eleven i at kunne fortælle sine kammerater om livet udenfor skolen.

Til dette benytter vi appen Moment Diary på Ipad, hvor man kan arbejde med Skrift, Foto, Tale, Video og lignende.

Udover de daglige sedler hjem og korrespondance via Moment Diary på Ipad, så inviterer vi også til åbent hus, markeder og møder.

Kontaktlærere - Vejleder

Hver studerende har en tilknyttet kontaktlærer og en vejleder på CSU STU.

Lovområder

Der kan oprettes uddannelses tilbud efter følgende love:

- Lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov og tilhørende bekendtgørelse (STU – loven)
- Lov om aktiv beskæftigelsesindsats (hjælpemidler, personlig assistance til revalidender)

CSU-Slagelse

Center for Specialundervisning

Tale/Hjerneskode

Talevanskeligheder / Erhvervet hjerneskode

Høre

Hørevanskeligheder

Syn

Synsvanskeligheder / synshjælpemidler

Læse

Ordblindhed / talblindhed / it-hjælpemidler

Psykatri

Psykiske vanskeligheder og sindslidelser

Ungdomsuddannelser (STU)

Særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse